

Spis treści

1. Wprowadzenie i metodologia	5
Badanie osób niepełnosprawnych	8
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych	13
2. Podsumowanie	15
3. Problemy osób niepełnosprawnych	21
4. Instytucje pomagające niepełnosprawnym	43
5. Samorzady gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym	53
6. Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej	69
7. Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej	77
8. Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym	89
9. Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych	101

1. Wprowadzenie i metodologia

Wprowadzenie i metodologia

Niniejsza synteza stanowi prezentację głównych wyników i wniosków z dwóch badań przeprowadzonych w ramach projektu „Gmino, jaka jesteś? Badanie działalności gmin na rzecz osób niepełnosprawnych”:

- ❑ **Badanie osób niepełnosprawnych.** Badanie osób niepełnosprawnych zostało zrealizowane techniką bezpośredniego wywiadu kwestionariuszowego w okresie wrzesień-listopad 2006. W badaniu udział wzięły osoby, które posiadają ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, niezdolności do pracy lub grupie inwalidzkiej. Zrealizowano 5018 wywiadów z osobami niepełnosprawnymi.
- ❑ **Badanie przedstawicieli samorządów gminnych.** Badanie przedstawicieli jednostek samorządów gminnych zostało zrealizowane techniką bezpośredniego wywiadu kwestionariuszowego w okresie wrzesień-listopad 2006. Wzięły w nim udział prawie wszystkie gminy w Polsce. Uzyskaliśmy 2117 wywiadów z reprezentantami samorządów gminnych (wójtami/burmistrzami, ich zastępcami, czy sekretarzami gminy).

Oba badania zrealizowane zostały przez Pentor Research International S.A. na zlecenie Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie działania 1.4 Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL) schemat b).

To pierwsze w Polsce, na tak ogromną skalę, przedsięwzięcie badawcze konfrontujące potrzeby osób niepełnosprawnych z realiami, w jakich funkcjonują samorządy gminne. Wyniki obustronnych badań ukazują nie tylko dwa punkty widzenia na kwestie związane z rehabilitacją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych, ale wskazują przede wszystkim na konieczność zmian w obecnym prawodawstwie. Zebrany materiał jest niezwykle bogaty i stanowi doskonałą podstawę do zainicjowania ogólnopolskiej dyskusji nad organizacją systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych oraz wypracowania rozwiązań satysfakcjonujących wszystkie zaangażowane strony.

W syntezie prezentujemy zestawienie wyników dla województwa lubelskiego, konfrontując je z wynikami na poziomie kraju.

Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

Zrealizowano 5018 wywiadów z osobami niepełnosprawnymi w każdej z 250 losowo wybranych gmin, które stanowiły około 10% ogółu wszystkich gmin w Polsce. W celu zapewnienia dystrybucji ze względu na region kraju badanie zostało zrealizowane w gminach wszystkich województw (po około 15 gmin z każdego województwa) oraz w co najmniej 5 powiatach z danego województwa (czyli po około 3 gminy z każdego powiatu). Przy losowym wyborze 250 gmin, które wzięły udział w badaniu, kierowano się kryterium związanym z typem gminy.

- Gminy miejskie
- Gminy miejsko-wiejskie
- Gminy wiejskie

Dla potrzeb badania została wylosowana celowa próba badawcza, która prezentowała populację osób niepełnosprawnych w wieku aktywności zawodowej (18-65 lat). Ustalono następujące kryteria doboru próby osób niepełnosprawnych w wylosowanych wcześniej gminach:

PODSTAWOWE KRYTERIA DOBORU PRÓBY OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	
Stopień niepełnosprawności	☐ Znaczny ☐ Umiarkowany ☐ Lekki <small>(Definicja zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 o rehabilitacji zawodowej, społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych)</small>
Status osoby niepełnosprawnej na rynku pracy	☐ Osoby niepełnosprawne pracujące ☐ Osoby niepełnosprawne bezrobotne ☐ Osoby niepełnosprawne bierne zawodowo <small>(Definicja przyjęta za GUS w Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań 2002)</small>
Płeć	☐ Kobieta ☐ Mężczyzna

Cechy te odzwierciedlały strukturę osób niepełnosprawnych na poziomie powiatu. Liczebność poszczególnych warstw ustalona została na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego z badania „Stan zdrowia ludności Polski w 2004 r.”

Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

Aby uzyskać pełny obraz (zdywersyfikowany na różne grupy) opinii osób niepełnosprawnych zastosowano dodatkowe kryteria doboru próby na poziomie gminy:

DODATKOWE KRYTERIA DOBORU PRÓBY OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	
Rodzaj schorzenia	☐ Narządu ruchu ☐ Narządu wzroku ☐ Narządu słuchu ☐ Psychiczne/umysłowe Zrealizowano minimum 3 wywiady w gminie z osobami z każdej grupy wyróżnionej ze względu na rodzaj schorzenia.
Wiek	☐ 18-29 ☐ 30-49 ☐ 50 + Zrealizowano minimum 3 wywiady w gminie z osobami z każdej grupy wyróżnionej ze względu na wiek.

Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

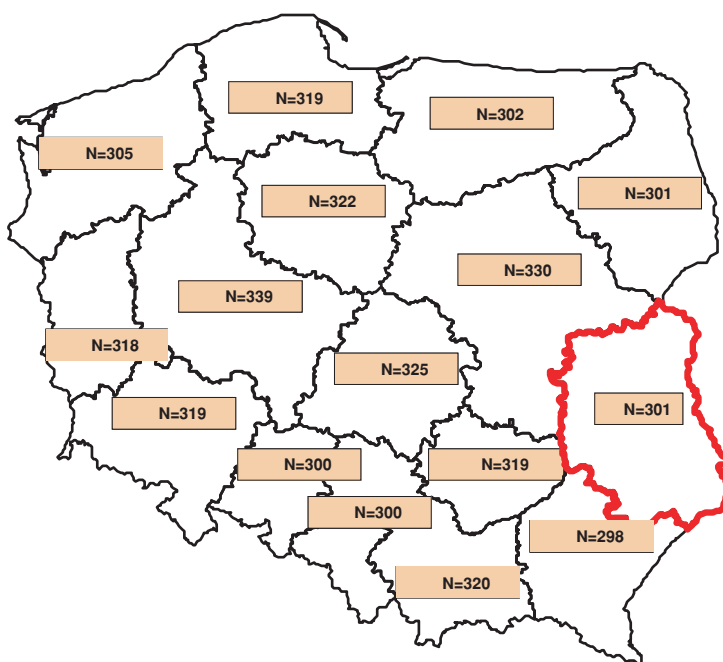
W województwie lubelskim zrealizowano 301 wywiadów z osobami niepełnosprawnymi. Poniższa tabela pokazuje rozkład zrealizowanej w badaniu próby na poziomie całego kraju oraz województwa lubelskiego (dane nieważone).

CHARAKTERYSTYKA PRÓBY (DANE NIEWAŻONE)				
	OGÓŁEM		LUBELSKIE	
	LICZEBNOŚĆ	PROCENTY	LICZEBNOŚĆ	PROCENTY
TYP GMINY				
Miejska	859	17%	40	13%
Miejsko-wiejska	1383	28%	60	20%
Wiejska	2776	55%	201	67%
STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI				
znaczny	883	18%	47	16%
umiarkowany	1817	36%	112	37%
lekki	2318	46%	142	47%
RODZAJ SCHORZENIA				
narządu ruchu	1732	35%	107	36%
umysłowe	917	18%	43	14%
narządu wzroku	904	18%	60	20%
narządu słuchu	812	16%	60	20%
psychiczne	488	10%	27	9%
epilepsja	101	2%	2	1%
inne	64	1%	2	1%
PŁEĆ				
kobieta	2324	46%	146	49%
mężczyzna	2694	54%	155	51%
WIEK				
18-29	1475	29%	101	34%
30-49	1862	37%	99	33%
50+	1681	33%	101	34%
STATUS ZAWODOWY				
Pracujący	1046	21%	76	25%
Bezrobotny	328	7%	14	5%
Bierny zawodowo	3606	72%	211	70%
Nieokreślony	38	2%	0	0%

Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

*Liczba zrealizowanych wywiadów z osobami niepełnosprawnymi
ze względu na województwo (dane nieważone)*

Sposób prezentacji wyników

Wyniki prezentowane w niniejszym raporcie poddano procedurze ważenia tak, aby można było wnioskować o całej populacji osób niepełnosprawnych, na poziomie całego kraju.

Zastosowano 4 rodzaje wag, ustalonych na podstawie danych o osobach niepełnosprawnych zaczerpniętych z „Narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań z 2002 r.” Najpierw ustalono wagi dla każdego województwa, a następnie na poziomie każdego województwa dla stopnia niepełnosprawności, wieku oraz miejsca zamieszkania osób niepełnosprawnych.

Ze względu na zastosowaną procedurę ważenia liczebność całej próby uległa zmianie z N=5018 na N=5019. Ponadto zmieniły się rozkłady poszczególnych zmiennych.

Należy zaznaczyć, iż w wyniku działania programu do analizy statystycznej, a także procedury ważenia dane prezentowane w tabelach i na wykresach uległy zaokrągleniu. Stąd niekiedy suma wskazań nie wynosi 100%, wahając się od 98% do 102%.

Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

Poniższa tabela prezentuje rodzaje oraz wartości zastosowanych wag.

WOJEWÓDZTWO	RODZAJE WAG								
	Województwo	stopień niepełnosprawności			WIEK			Miejsce zamieszkania	
		znaczący	umiarkowany	lekki	18-29	30-49	50+	MIASTO	WIEŚ
DOLNOŚLĄSKIE	0,075677764	0,161915	0,349825651	0,488259	0,090791	0,317919	0,59129	0,693376	0,30662436
KUJAWSKO-POMORSKIE	0,058244244	0,136834	0,363686834	0,499479	0,090791	0,317919	0,59129	0,607217	0,39278295
LUBELSKIE	0,069113548	0,147011	0,372509605	0,480479	0,090791	0,317919	0,59129	0,411161	0,58883933
LUBUSKIE	0,034478996	0,120147	0,356734728	0,523118	0,090791	0,317919	0,59129	0,616489	0,38351108
ŁÓDZKIE	0,064093375	0,166	0,345033385	0,488967	0,090791	0,317919	0,59129	0,629784	0,37021599
MAŁOPOLSKIE	0,104395744	0,13522	0,422786102	0,441993	0,090791	0,317919	0,59129	0,494162	0,5058381
MAZOWIECKIE	0,095624929	0,157481	0,393388748	0,44913	0,090791	0,317919	0,59129	0,626669	0,37333067
OPOLSKIE	0,017278641	0,193196	0,369914632	0,436889	0,090791	0,317919	0,59129	0,536219	0,46378088
PODKARPACKIE	0,057706405	0,115693	0,349067625	0,535239	0,090791	0,317919	0,59129	0,369854	0,63014557
PODLASKIE	0,025091377	0,180597	0,376563606	0,44284	0,090791	0,317919	0,59129	0,533945	0,46605459
POMORSKIE	0,056319613	0,190203	0,35305773	0,456739	0,090791	0,317919	0,59129	0,674487	0,32551347
ŚLĄSKIE	0,163830555	0,150209	0,340775532	0,509016	0,090791	0,317919	0,59129	0,790311	0,20968913
ŚWIĘTOKRZYSKIE	0,031769464	0,153982	0,350987317	0,495031	0,090791	0,317919	0,59129	0,425938	0,57406151
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	0,039623546	0,165618	0,348943155	0,485438	0,090791	0,317919	0,59129	0,57894	0,42106034
WIELKOPOLSKIE	0,064365175	0,122657	0,362740036	0,514603	0,090791	0,317919	0,59129	0,578009	0,4219912
ZACHODNIOPOMORSKIE	0,042386624	0,180529	0,36434463	0,455127	0,090791	0,317919	0,59129	0,66662	0,33338045

Procedurze ważenia zostały poddane następujące zmienne.

- Płeć, liczba osób w gospodarstwie domowym – ważne przez wszystkie wagi
- Typ gminy, gminy wiejskie, gminy miejskie/miejsko-wiejskie – ważne przez województwa, stopień niepełnosprawności oraz wiek
- Województwo – ważne przez stopień niepełnosprawności, wiek, miejsce zamieszkania
- Stopa bezrobocia w gminie – ważne przez stopień niepełnosprawności oraz wiek osób niepełnosprawnych
- Wiek, status zawodowy – ważne przez województwo, stopień niepełnosprawności oraz miejsce zamieszkania
- Stopień i rodzaj niepełnosprawności – ważne przez województwo, wiek oraz miejsce zamieszkania
- Wiek oraz status zawodowy ze względu na typ gminy – ważne przez województwo i stopień niepełnosprawności
- Stopień i rodzaj niepełnosprawności ze względu na typ gminy – ważne przez województwo i wiek

Wprowadzenie i metodologia - badanie przedstawicieli samorządów gminnych

Badanie przedstawicieli jednostek samorządów gminnych zostało zrealizowane techniką bezpośredniego wywiadu kwestionariuszowego w okresie wrzesień-listopad 2006. Wzięli w nim udział przedstawiciele 2117 gmin, którzy zajmują się merytorycznie zakresem spraw osób niepełnosprawnych. Najczęściej byli to wójtowie/burmistrzowie, sekretarze gmin oraz zastępcy wójta/burmistrza. **W województwie lubelskim zrealizowano wywiady w 175 gminach, na 213 wszystkich gmin w tym województwie.**

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji badania na dzień zamknięcia zbioru.

STAN REALIZACJI BADANIA NA DZIEŃ ZAMKNIĘCIA ZBIORU	
Założona próba	2478 wywiadów (cała populacja)
Próba zrealizowana	2117 wywiadów
Odmowy z podstemplowaną kartą odmowy wzięcia udziału w badaniu	176 gmin
Odmowy bez podstemplowanej karty (urząd odmówił także podstemplowania)	185 gmin

Uzyskany odsetek realizowalności próby – na poziomie 85% jest wynikiem nadzwyczaj dobrym. Rzadko w badaniach możemy poszczycić się taką efektywnością. Obecnie praktyka badawcza traktuje już 75% jako rzetelny i wysoki poziom realizowalności.

Ponadto, biorąc pod uwagę fakt, że badanie obejmowało całą populację, osiągnięta próba pozwala na wnioskowanie o prawidłowościach z maksymalnym błędem statystycznym na poziomie 0,8%. Taka dokładność wnioskowania jest niezwykle rzadko dostępna w badaniach.

W przypadku, gdyby jakaś gmina wyraziła chęć wzięcia udziału w badaniu, pomimo że realizacja oficjalnie została zakończona, kwestionariusz zostanie zrealizowany i włączony do zbioru.

2. Podsumowanie

Podsumowanie

Zrealizowane badanie daje bardzo szczegółowy wgląd w sytuację niepełnosprawnych, oraz w działalność samorządów gminnych na rzecz tej grupy. Przyjęta metodologia i wielkości prób umożliwiają analizę danych zarówno na poziomie całego kraju, jak również na poziomie poszczególnych województw. Wyniki badań pokazują nie tylko ogrom problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne w porównaniu z ogółem Polaków, ale wskazują też na olbrzymie dysproporcje wynikające z miejsca zamieszkania (rozumianego jako region kraju i wielkość miejsca zamieszkania).

Na podstawie uzyskanych danych można stwierdzić, że województwo lubelskie należy do regionów kraju, w których sytuacja osób niepełnosprawnych przedstawia się nieco gorzej, niż w skali całego kraju. Niepełnosprawni z tego regionu mają mniejszy dostęp do różnych instytucji wsparcia oraz nieco mniej pozytywnie, niż mieszkańcy innych województw, oceniają stwarzane im możliwości pomocy. Same samorządy gminne wykazują zaś dość małą (w skali całego kraju) świadomość problemów osób niepełnosprawnych.

Analizując uzyskane wyniki widać wyraźnie, że w przypadku województwa lubelskiego zastosowanie ma większość prawidłowości i wniosków odnotowanych dla całego kraju.

- ❑ Wyniki badania pokazują, że osoby niepełnosprawne powszechnie skarżą się na brak zainteresowania ich sytuacją oraz na brak orientacji samorządów gminnych w ich problemach. Co więcej, badani przez nas przedstawiciele samorządów gminnych nie odcinają się od tych opinii. Przyznają, iż mają jedynie bardzo ogólne i dość słabe rozpoznanie problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne. Wykazują również bardzo umiarkowaną aktywność w gromadzeniu informacji o niepełnosprawnych mieszkańcach. W województwie lubelskim jedynie **6% urzędów gminnych prowadzi szczegółowo badania w tym zakresie, 16% posiada dokładną wiedzę o liczbie niepełnosprawnych mieszkańców gminy, a tylko 1% zna stopę bezrobocia wśród niepełnosprawnych.**
- ❑ **Samorządy gminne, niedysponujące żadnymi twardymi danymi, nie zawsze zdają sobie z tego sprawę i często mają niepełne wyobrażenie o tym, co tak naprawdę „boli” niepełnosprawnych.** Wydaje się, że przede wszystkim marginalizują one znaczenie problemów natury zdrowotnej i psychologicznej. Mają również tendencję do niedoszacowywania odsetka niepełnosprawnych borykających się z problemami finansowymi, mieszkaniowymi, a także problemami na rynku pracy. **I tak, w województwie lubelskim w chwili badania 73% niepełnosprawnych w wieku 18 - 65 lat pozostawało bez pracy, tymczasem samorządy gminne szacowały skalę tego problemu jedynie na 29%.**

Podsumowanie

- ❑ **Wyniki badania jednoznacznie pokazują, iż główny wysiłek w uzyskaniu pomocy leży po stronie niepełnosprawnego.** Choć w województwie lubelskim sytuacja przedstawia się bez wątpienia lepiej pod tym względem, to również i w tym regionie większość samorządów czeka, aż osoba potrzebująca pomocy sama się do nich zwróci – w przypadku części osób niepełnosprawnych, zwłaszcza o umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności jest to bardzo utrudnione.
- ❑ Niepełnosprawni, w szczególności w tym regionie, mają dość niską świadomość tego, gdzie mogą zwrócić się o pomoc, a sami urzędnicy bardzo rzadko wykazują zainteresowanie ich sytuacją. **W konsekwencji, niepełnosprawni swoją uwagę skupiają praktycznie wyłącznie na najbliższych im Ośrodkach Pomocy Społecznej,** dokąd najczęściej kierują swoje pierwsze kroki. Dla wielu niepełnosprawnych są one jedyną znaną, a dla jeszcze większego grona jedyną dostępną instytucją wsparcia. W województwie lubelskim korzystanie z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej deklaruje 51% niepełnosprawnych.
- ❑ **Instytucje powiatowe, na których spoczywa główny obowiązek świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym, zarówno w opinii samych osób niepełnosprawnych, jak i samorządów gminnych, nie wywiązują się należycie ze swoich zadań.** W ciągu ostatnich trzech lat jedynie 11% niepełnosprawnych korzystało z pomocy tej instytucji. Dla porównania zaznaczyć należy, iż taki sam odsetek badanych szukał pomocy w ZUS-ie, a z pomocy Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych korzystało 19% badanych.
- ❑ **Bardzo ważną wydaje się również rola organizacji pozarządowych w procesie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych.** W województwie lubelskim znaczenie tych podmiotów jest jednak nieco mniejsze, niż w skali całego kraju. Ich działanie pozytywnie oceniają zarówno samorządy, jak i osoby niepełnosprawne.
- ❑ **Samorządy gminne są bez wątpienia najważniejszym i najbardziej dostępnym, nie licząc rodziny, źródłem wsparcia dla osób niepełnosprawnych.** Wydaje się jednak, że w ocenie własnej aktywności na rzecz osób niepełnosprawnych przeszacowują swój wkład. W województwie lubelskim jest to szczególnie wyraziste, w porównaniu z innymi regionami. Przedstawiciele samorządów gminnych ponad trzykrotnie częściej pozytywnie oceniają swoje działania na rzecz osób niepełnosprawnych (69%), niż czynią to sami niepełnosprawni (21%).
- ❑ **Wyniki badania pokazują, iż działalność lubelskich samorządów gminnych na rzecz osób niepełnosprawnych nie do końca jest współmierna do oczekiwań tej grupy.** Dotyczy to przede wszystkim zadań związanych z rehabilitacją zawodową, a także wymagających większych nakładów i zaangażowania działań związanych z rehabilitacją społeczną. Należy też podkreślić, iż w obu tych obszarach województwo lubelskie wypada dość słabo na tle innych regionów kraju.

Podsumowanie

- ❑ **Lubelskie samorządy gminne nie posiadają programów walki z bezrobociem wśród osób niepełnosprawnych i stosunkowo rzadko podejmują działania w zakresie rehabilitacji zawodowej.** Niespełna co piąty samorząd z tego regionu podejmuje działania w zakresie edukacji niepełnosprawnych dzieci i młodzieży, a tylko 2% angażuje się w działania zmierzające do podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych. Co ciekawe jednak, niepełnosprawni mieszkańcy Lubelszczyzny, nieco rzadziej (choć wciąż bardzo często), niż w skali całego kraju, skarżą się na brak zaangażowania gmin w ich osobistą sytuację na rynku pracy. Co szósty badany (w skali kraju, jedynie 8%), przyznaje iż pracownicy gminy zwracali się do niego z własnej inicjatywy oferując pomoc przy znalezieniu pracy, czy też różnego rodzaju szkolenia.
- ❑ **W województwie lubelskim, podobnie jak w całym kraju, działania w zakresie rehabilitacji społecznej podejmowane są częściej, niż w przypadku rehabilitacji zawodowej, ale ich skala jest nadal mniejsza, niż oczekiwania ze strony osób niepełnosprawnych.**
- ❑ **Wsparcie udzielane przez samorządy gminne ma charakter pomocy podstawowej – choć najbardziej potrzebnej, to jednak nieadresowanej specyficznie do niepełnosprawnych.** Najbardziej powszechna pomoc finansowa, materialna, czy bytowa, pod względem obsługi beneficjenta i źródła finansowania powinna być traktowana jako społeczna lub socjalna (która wchodzi w zakres zadań gminy). W konsekwencji, gminy obejmują swoją opieką i pomocą jedynie niewielki odsetek osób niepełnosprawnych – te osoby, które tak czy inaczej kwalifikują się do pomocy społecznej lub socjalnej. Rzadko podejmują natomiast wymagające większych nakładów i zaplecza działania nakierowane jedynie na pomoc niepełnosprawnym.
- ❑ **Ocena działań lubelskich samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych jest dość negatywna.** Gminy z tego województwa relatywnie rzadko, na tle innych regionów, angażują się w działania na rzecz osób niepełnosprawnych. Dotyczy to zarówno działań w zakresie pomocy socjalnej, jak działań pomocowych specyficznie skierowanych do niepełnosprawnych. Z drugiej jednak strony, na tle całego kraju, lubelskie gminy bardzo dobrze wypadają pod względem inicjatywy w kontaktach i zainteresowania sytuacją niepełnosprawnych.
- ❑ **Wyniki badań wskazują, iż pomimo wysokich oczekiwań niepełnosprawnych wobec samorządów gminnych, jednostki te nie są obecnie odpowiednio przygotowane do świadczenia pomocy tej grupie osób – nie dysponują odpowiednim potencjałem, zapleczem i przygotowaniem do efektywnego wsparcia osób niepełnosprawnych. W województwie lubelskim obserwujemy podobne, jak w skali kraju, braki w tym zakresie.**

Podsumowanie

- ❑ W gminach brakuje wyspecjalizowanych jednostek, w których byłaby lokowana obsługa osób niepełnosprawnych. Samorządy gminne dysponują małą liczbą etatów przeznaczonych wyłącznie do obsługi osób niepełnosprawnych. Urzędy gmin w ogromnej większości nie są dostosowane architektonicznie do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- ❑ Brak jest w większości gmin planowania zadań dotyczących osób niepełnosprawnych, w szczególności programów przeciwdziałania bezrobociu wśród osób niepełnosprawnych oraz programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Gminy najczęściej nie uwzględniają w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym jako oddzielnej pozycji. W części gmin środki te w ogóle nie są uwzględniane, ale wygospodarowywane na bieżąco.
- ❑ Samorządy gminne finansują pomoc udzielaną osobom niepełnosprawnym w znacznej części z własnych środków, przejmując na siebie większość ciężaru tej pomocy kosztem innych swoich działań.
- ❑ **Wyniki badania pokazują znaczne dysproporcje w działalności gmin ze względu na ich typ. Relatywnie najlepiej w ocenie przedstawicieli obydwu badanych grup radzą sobie z realizacją działań na rzecz osób niepełnosprawnych gminy miejskie.** Sytuacja w tych gminach jest prawie we wszystkich badanych aspektach bez porównania lepsza. Wydaje się jednak, że aktywniejszą działalność w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym wymusza na gminach miejskich przede wszystkim duża liczba niepełnosprawnych mieszkańców.
- ❑ **Niezależnie jednak od wszystkiego, wyniki badań pokazują, iż samorządy gminne są i będą instytucją bez wątpienia najbliższą osobom niepełnosprawnym.** Wobec braku wiedzy na temat alternatywnych źródeł pomocy, wobec własnej bezradności, choroby czy innych trudności niepełnosprawni skazani są na gminy. Od skuteczności ich działania będzie zatem zależeć jakość życia tej grup społecznej. **Już dziś niepełnosprawni w zdecydowanej większości (w województwie lubelskim 66%) przekonani są o tym, iż samorządy gminne mają ustawowy obowiązek pomocy osobom niepełnosprawnym (i mają na ten cel budżety), co więcej, chcą rozszerzenia ich kompetencji w tym zakresie.** 55% badanych w województwie lubelskim uważa, że pomoc osobom niepełnosprawnym w całości lub w części powinna leżeć po stronie gminy. Niestety, przeważająca większość gmin (województwo lubelskie – 90%) nie chce przyjęcia na siebie tego obowiązku.

3. Problemy osób niepełnosprawnych

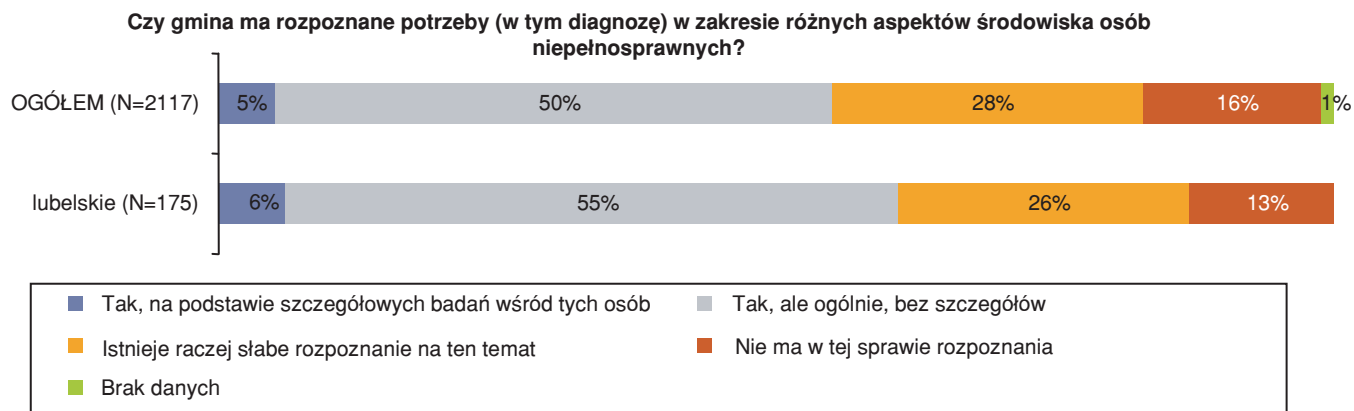

Problemy osób niepełnosprawnych

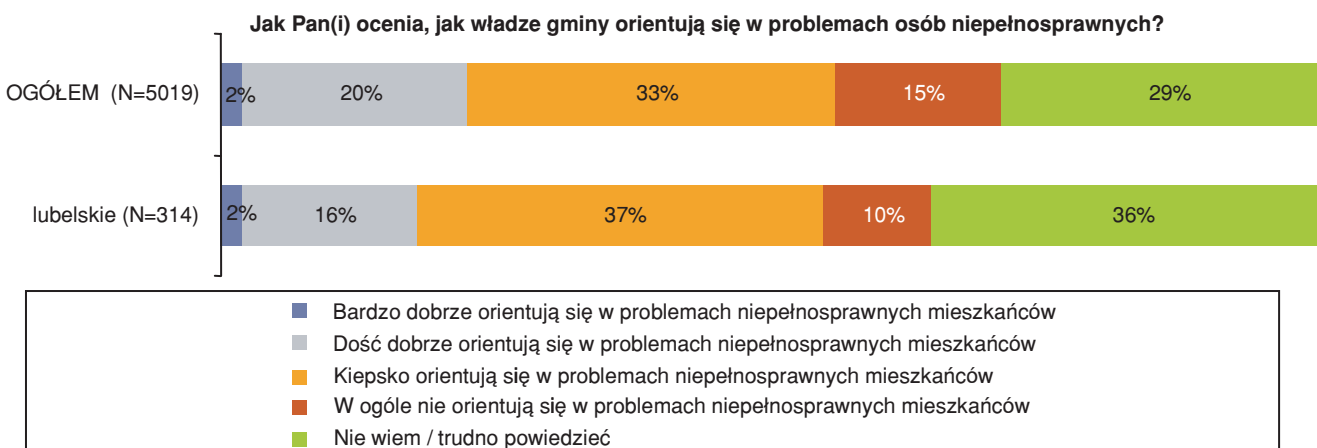
Osoby niepełnosprawne, w tym również mieszkańcy województwa lubelskiego, skarżą się na brak zainteresowania ich sytuacją oraz na brak orientacji samorządów gminnych w ich problemach. Badani przez nas przedstawiciele samorządów gminnych nie odcinają się od opinii gmin z całego kraju. Jak pokazują wyniki badań, przyznają oni, iż mają jedynie bardzo ogólne i dość słabe rozpoznanie problemów, z jakimi borykają się niepełnosprawni.

Jedynie niespełna co piąty mieszkaniec Lubelszczyzny (18%) uważa, że gminy dobrze orientują się w problemach osób niepełnosprawnych. W skali całego kraju pozytywne oceny swoim gminom wystawia nieco więcej badanych – 22%.

Jednocześnie, wbrew opiniom samych osób niepełnosprawnych, lubelskie samorzady gminne nieco lepiej, niż przeciętnie, oceniają swoją wiedzę i rozpoznanie w tym zakresie. Wprawdzie odsetek gmin posiadających szczegółowe badania dotyczące środowiska osób niepełnosprawnych na Lubelszczyźnie kształtuje się na poziomie kraju, to już znacznie mniej gmin przyznaje się do braku lub słabej wiedzy w tym obszarze.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Wyniki badań ujawniają, iż samorządy gminne praktycznie nie gromadzą informacji statystycznych o środowisku osób niepełnosprawnych. Wedle deklaracji samorządów, w województwie lubelskim sytuacja wygląda nieznacznie lepiej pod tym względem, niż w skali całego kraju. Nie zmienia to jednak faktu, iż nawet w tym regionie wciąż tylko nieliczne gminy mogą pochwalić się dokładną wiedzą o liczbie swoich niepełnosprawnych mieszkańców (16%). 29% gmin nie posiada nawet szacunkowych danych w tym zakresie. Jeszcze gorzej jest w przypadku bardziej szczegółowych informacji na temat tej grupy. Gminy w większości nie gromadzą nawet szacunkowych danych o rodzaju i stopniu niepełnosprawności, a także miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych. Co więcej, zdecydowana większość samorządów nie ma nawet najogólniejszego wyobrażenia o stopie bezrobocia wśród niepełnosprawnych. Gminy niewiele wiedzą również o problemach, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne i potrafią jedynie szacować krąg niepełnosprawnych potrzebujących pomocy finansowej, bytowej, w zakresie warunków mieszkaniowych czy znalezienia pracy.

Tabela 1. Stan statystyki gminnej. Rodzaj posiadanej wiedzy.

	Rodzaj posiadanych danych		
	Dokładne	Szacunkowe	Brak wiedzy
WIEDZA O LICZBIE NIEPEŁNOSPRAWNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY			
OGÓŁEM OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	16%	55%	29%
wg wieku			
Pełnoletnich	12%	50%	38%
Dzieci i młodzieży	14%	49%	38%
wg stopnia niepełnosprawności			
O znacznym stopniu niepełnosprawności	13%	39%	49%
O umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	10%	39%	51%
O lekkim stopniu niepełnosprawności	8%	38%	54%
wg rodzaju niepełnosprawności			
Z niepełnosprawnością ruchową	5%	28%	67%
Z niepełnosprawnością wzrokową	7%	26%	67%
Z niepełnosprawnością słuchową	6%	26%	69%
Z niepełnosprawnością umysłową	5%	27%	69%
Z niepełnosprawnością psychiczną	5%	26%	70%
Epileptycy (chorzy na padaczkę)	6%	23%	71%
wg miejsca zamieszkania			
Mieszkających w mieście	18%	26%	56%
Mieszkających na wsi	13%	44%	43%
WIEDZA O STOPIE BEZROBOCIA WŚRÓD NIEPEŁNOSPRAWNYCH			
Stopa rejestrowanego bezrobocia	1%	19%	80%
Stopa całkowitego bezrobocia	0%	9%	91%
WIEDZA O PROBLEMACH OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH			
Niepełnosprawni potrzebujący pomocy bytowej i opieki	3%	54%	43%
Niepełnosprawni potrzebujący pomocy finansowej i materialnej	3%	60%	37%
Niepełnosprawni borykający się z problemami mieszkaniowymi	1%	51%	48%
Niepełnosprawni borykający się z problemami na rynku pracy	1%	49%	50%

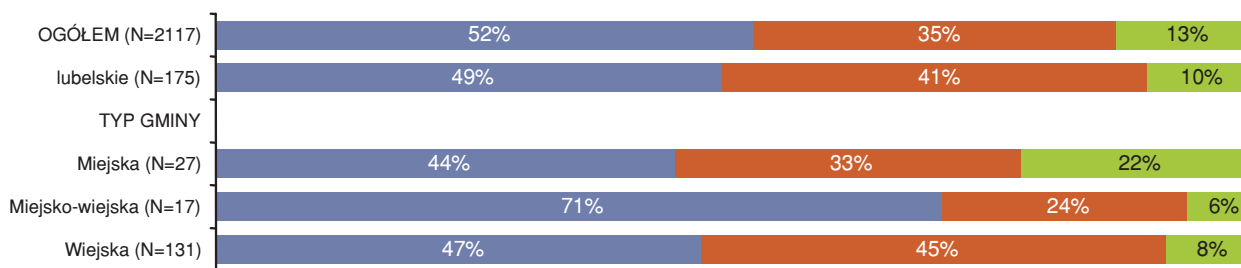
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo lubelskie, N=175

Problemy osób niepełnosprawnych

Przedstawiciele samorządów gminnych województwa lubelskiego, mniej optymistycznie, niż ogół gmin w Polsce, oceniają jakość życia osób niepełnosprawnych na terenie ich gminy. Trzeba podkreślić również, że w swoich opiniach są bardziej krytyczni, niż same osoby niepełnosprawne. W przypadku niepełnosprawnych odsetki oceniających swą sytuację jako złą lub bardzo złą, zarówno wśród mieszkańców województwa lubelskiego, jak również wśród ogółu osób niepełnosprawnych są niższe, niż podobne szacunki wśród przedstawicieli samorządów gminnych.

W zgodzie z opiniami samorządowców pozostają odczucia niepełnosprawnych mieszkańców Lubelszczyzny, którzy istotnie rzadziej, niż w skali całego kraju, pozytywnie oceniają jakość swojego życia na terenie gminy (województwo lubelskie – 42% ocen pozytywnych, ogółem – 46% ocen pozytywnych).

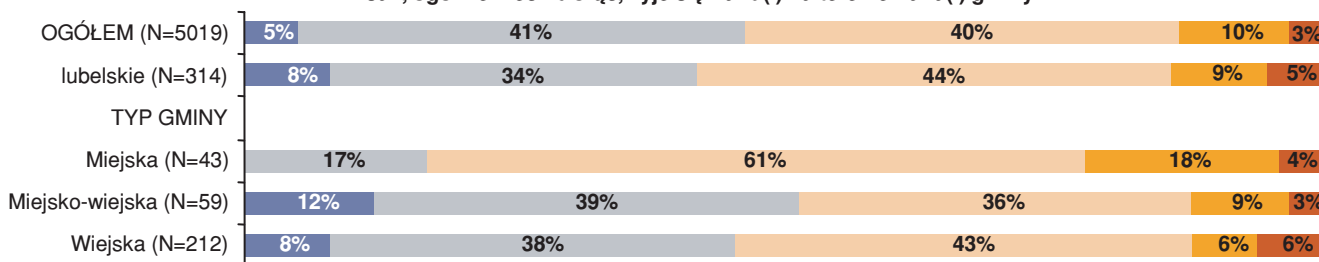
Jak, ogólnie rzecz biorąc, w Pana(i) opinii żyje się osobom niepełnosprawnym na terenie gminy?

■ Bardzo dobrze + Raczej dobrze   ■ Raczej źle + Bardzo źle   ■ Nie wiem

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

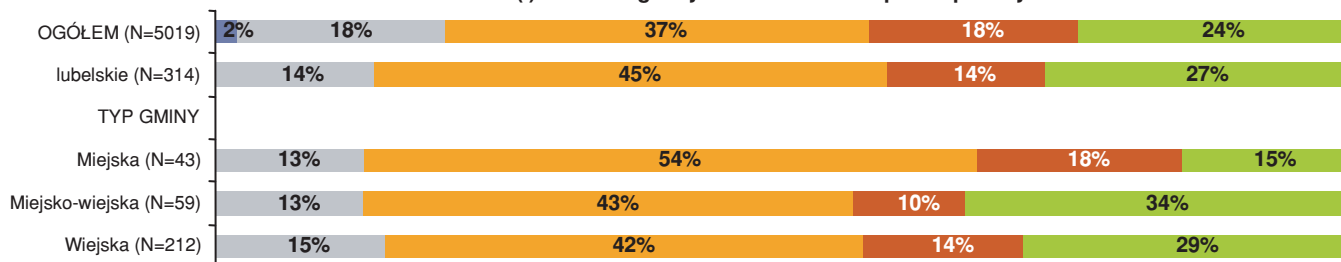
Jak, ogólnie rzecz biorąc, żyje się Panu(i) na terenie Pana(i) gminy?

■ Bardzo dobrze   ■ Raczej dobrze   ■ Ani dobrze, ani źle   ■ Raczej źle   ■ Bardzo źle   ■ Nie wiem / trudno powiedzieć

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Jak ocenia Pan(i) działania gminy na rzecz osób niepełnosprawnych?

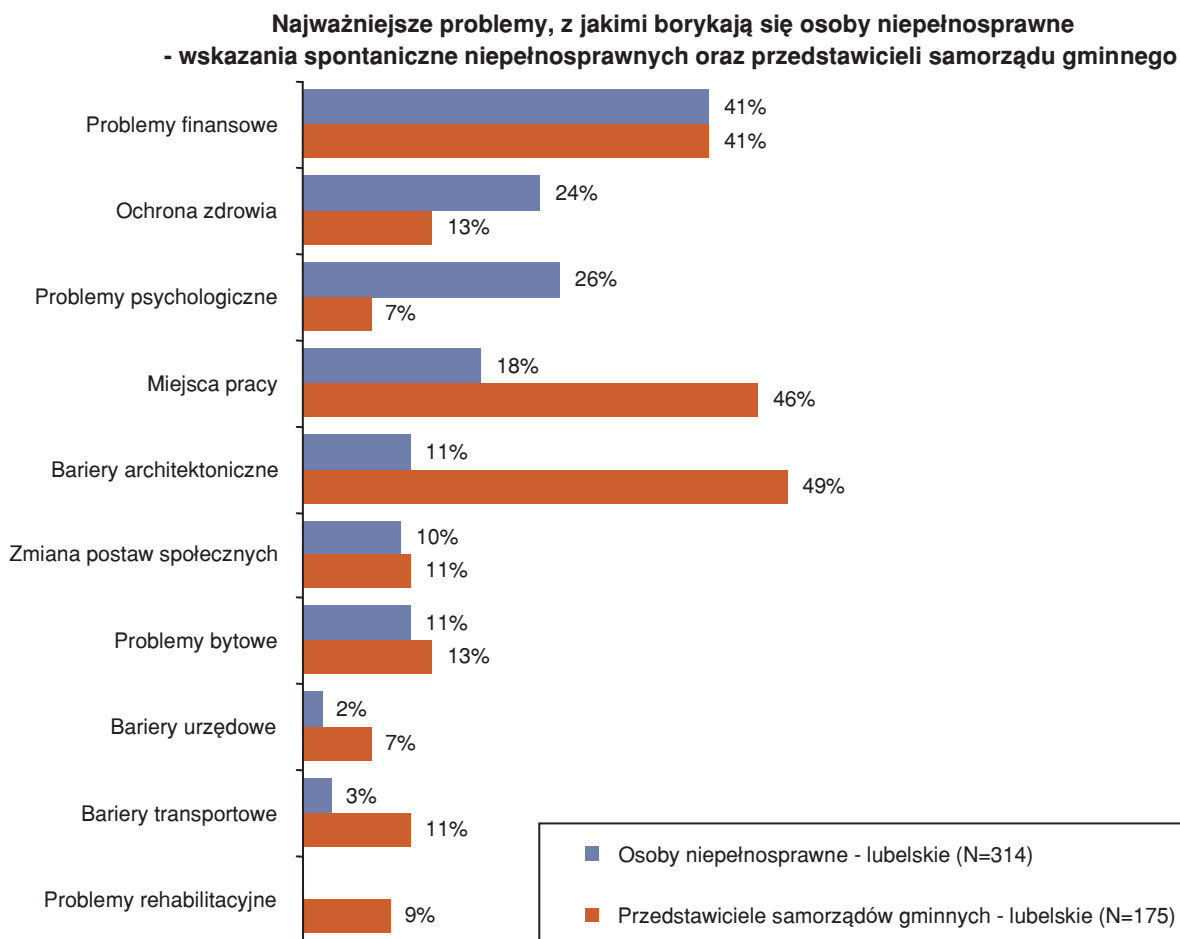
■ Gmina robi bardzo dużo w tym zakresie   ■ Gmina robi dość dużo w tym zakresie
 ■ Gmina robi raczej niewiele w tym zakresie   ■ Gmina praktycznie nic nie robi w tym zakresie
 ■ Nie wiem / trudno powiedzieć

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Choć osoby niepełnosprawne wykazują bardzo wysoki optymizm życiowy oraz dość pozytywnie wyrażają się o jakości życia w swojej gminie, to jednak gdy mówią o konkretnych działaniach gminy na rzecz osób niepełnosprawnych ich oceny nie są już tak pozytywne. Opinie mieszkańców województwa lubelskiego są pod tym względem bardzo negatywne, dużo gorsze, niż w skali całego kraju (14% pozytywnie ocenia działania gminy na rzecz niepełnosprawnych, a 59% negatywnie).

Samorządy gminne, niedysponujące żadnymi twardymi danymi, nie zawsze zdają sobie sprawę z potrzeb i oczekiwań osób niepełnosprawnych, często mają niepełne wyobrażenie na temat tego, co tak naprawdę „boli” niepełnosprawnych. Dla przedstawicieli samorządów gminnych w województwie lubelskim problemy osób niepełnosprawnych skupiają się przede wszystkim wokół barier architektonicznych, problemów finansowych, problemów z zatrudnieniem. Wyraźnie niedoszacowują zaś problemów związanych z ochroną zdrowia oraz problemów psychologicznych. **Z obrazu tego można wnioskować, że osoba niepełnosprawna, to dla przedstawicieli samorządów gminnych przede wszystkim osoba niepełnosprawna fizycznie, mająca kłopoty z poruszaniem się. Skutkuje to znacznym zawężeniem perspektywy.**

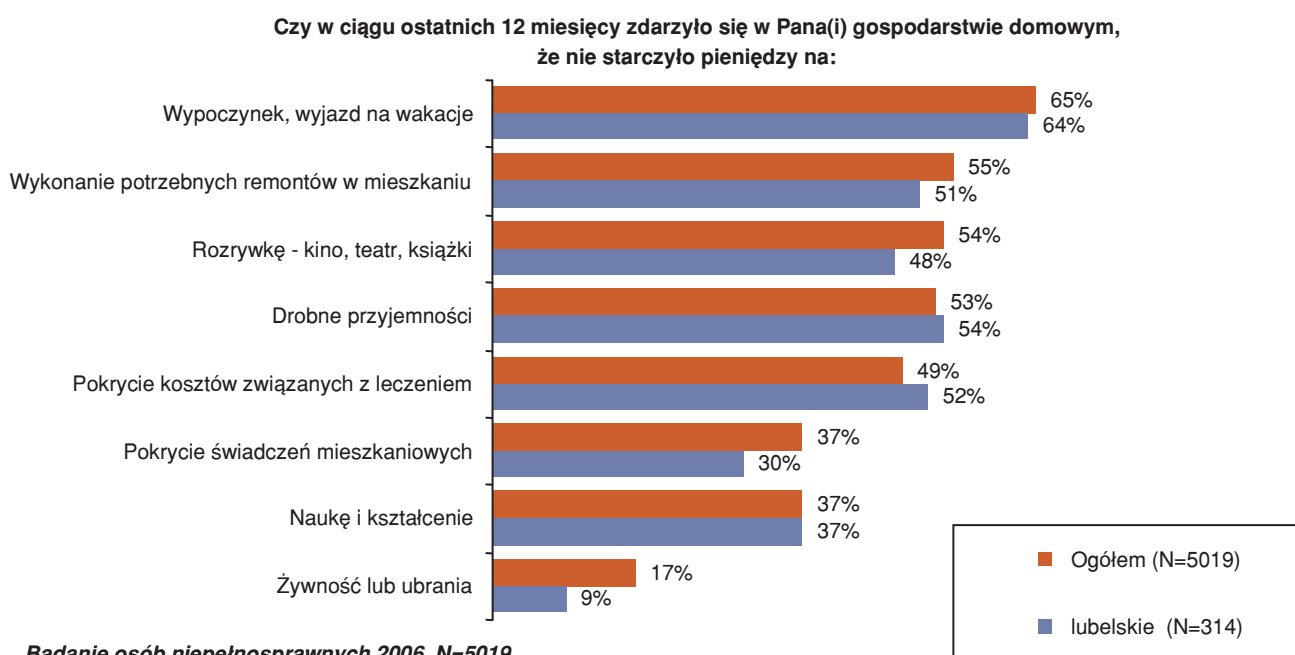

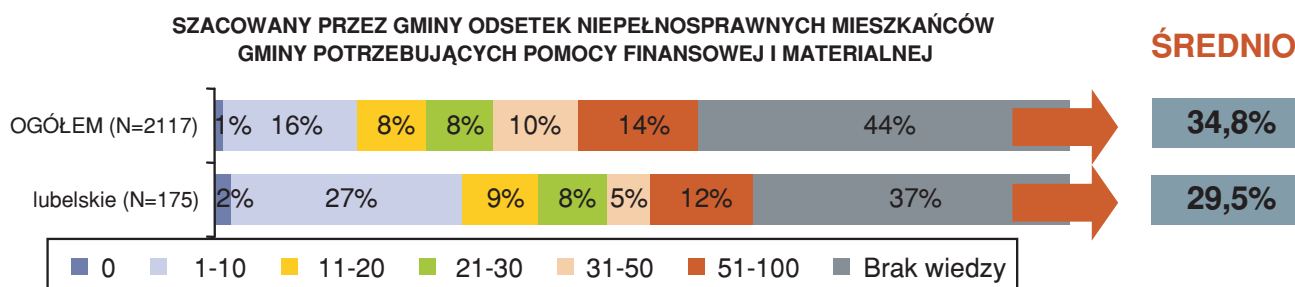
Problemy osób niepełnosprawnych

Jak pokazują wyniki badań, największą bolączką osób niepełnosprawnych w województwie lubelskim są **problemy finansowe**. Wielu niepełnosprawnym z tego regionu pieniędzy ledwo starczy na zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych, nie mówiąc już o wypoczynku, rozrywce, czy drobnych przyjemnościach. Co drugi niepełnosprawny mieszkaniec Lubelszczyzny przyznaje, iż w ciągu ostatniego roku miał problemy z pokryciem kosztów leczenia, 37% zabrakło na wydatki związane z nauką i kształceniem, zaś prawie co trzeci badany nie był w stanie pokryć kosztów świadczeń mieszkaniowych.

Samorządy gminne województwa lubelskiego, wbrew ogromnej skali problemów finansowych zgłaszanych przez niepełnosprawnych mieszkańców tego regionu, jeszcze mniej trafnie, niż w skali kraju, szacują odsetek niepełnosprawnych potrzebujących pomocy finansowej. Zdaniem badanych przez nas przedstawicieli samorządów gminnych pomocy takiej potrzebuje niespełna 30% niepełnosprawnych.

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

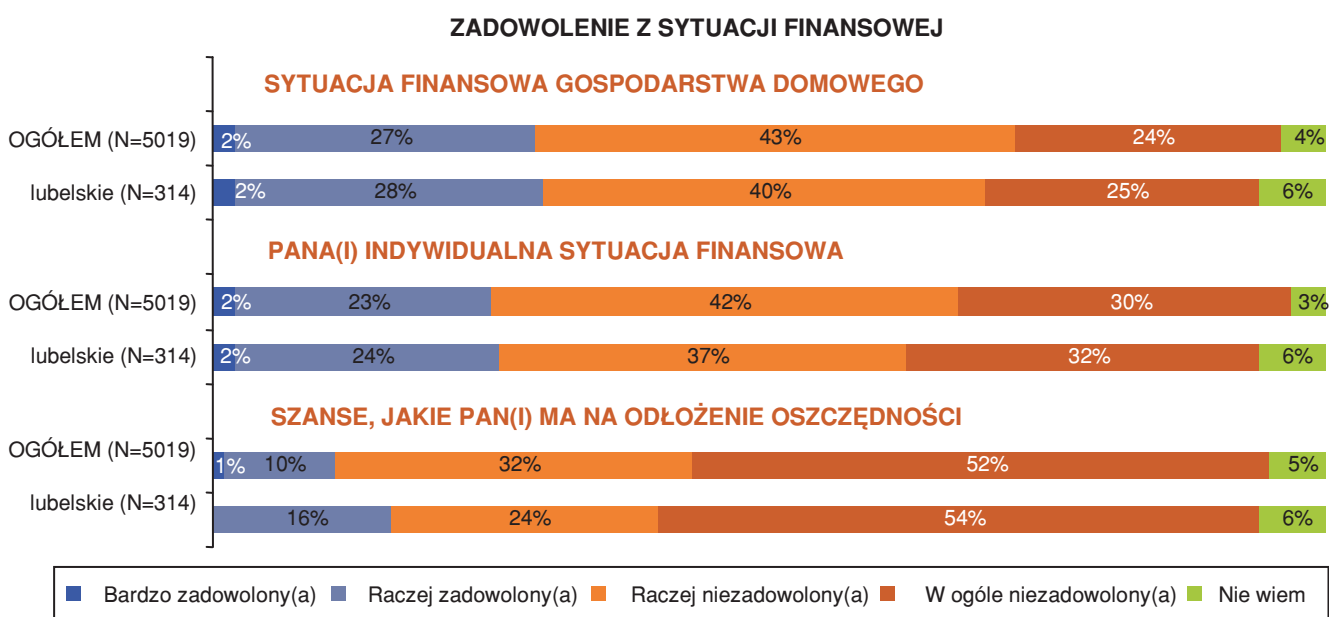

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Problemy osób niepełnosprawnych

Skala problemów finansowych, z jakimi borykają się niepełnosprawni mieszkańcy województwa lubelskiego nie odbiega znacząco od średniej krajowej. Prawie dwie trzecie badanych (65%) negatywnie ocenia sytuację finansową własnego gospodarstwa domowego, jeszcze więcej wyraża niezadowolenie z indywidualnego położenia (69%). W konsekwencji, osoby niepełnosprawne z Lubelszczyzny szacują swoje szanse na odłożenie oszczędności jako bardzo małe. Jedynie 16% badanych (nieco więcej, niż w skali całego kraju) pozytywnie ocenia ten aspekt.

W każdym z 16 województw odsetek osób niezadowolonych znacznie przekracza połowę populacji. Z najlepszą sytuacją pod względem finansowym mamy do czynienia w północno-zachodniej i centralnej Polsce, z najgorszą zaś na północnym wschodzie, południowym zachodzie kraju oraz w województwie podkarpackim.

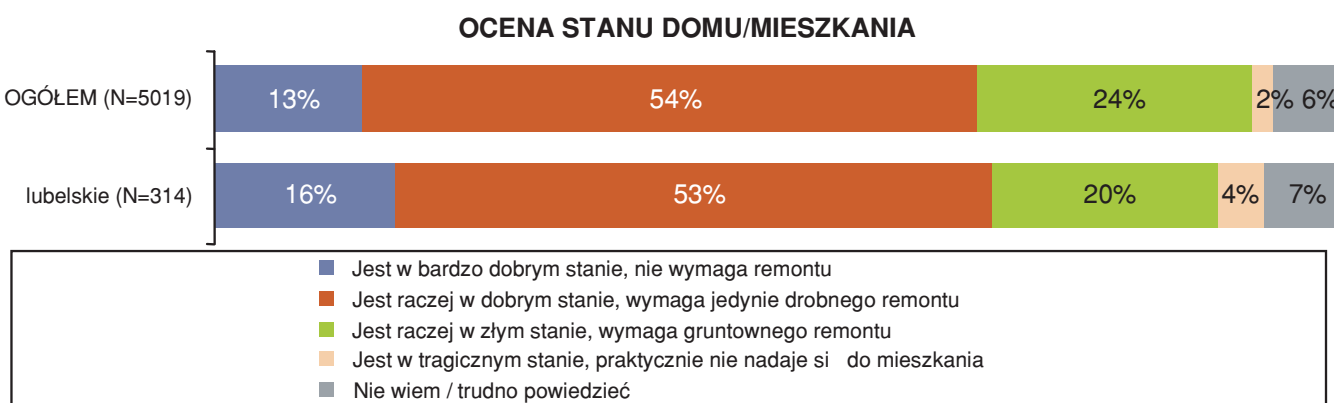

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

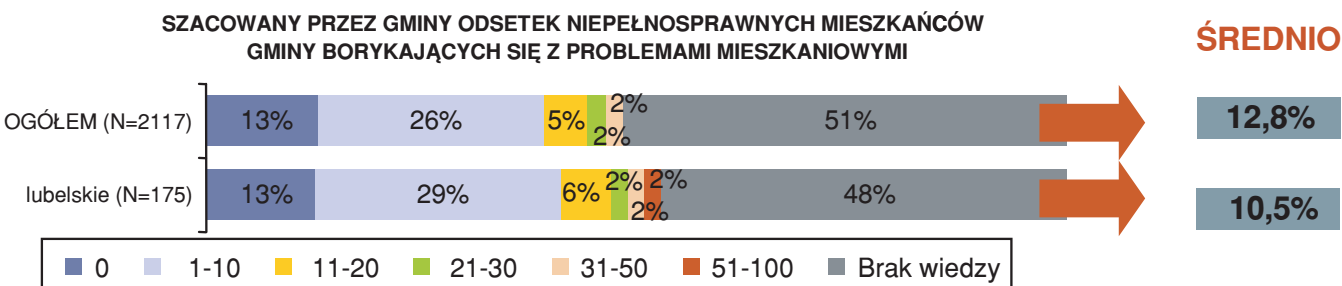
Problemy osób niepełnosprawnych

Z podobną sytuacją mamy do czynienia w przypadku oceny obecnych warunków mieszkaniowych. Jak pokazują wyniki badań, samorządy gminne zdecydowanie zaniżają odsetek niepełnosprawnych borykających z tego typu problemami. Tendencja ta występuje również w województwie lubelskim.

W regionie tym, osoby niepełnosprawne dużo częściej niż w skali całego kraju wyrażają niezadowolenie z własnych warunków mieszkaniowych (43%, w porównaniu do 37% ogółem). 24% badanych określa wręcz stan swojego domu/mieszkania jako zły, bądź tragiczny – wymagający natychmiastowego, poważnego remontu. W tym samym czasie przedstawiciele samorządów gminnych szacują odsetek niepełnosprawnych borykających się z tego typu problemami na niespełna 11%. Ocena ta wydaje się wysoce nietrafna, dodatkowo w skali całego kraju jest ona zaniżona.

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

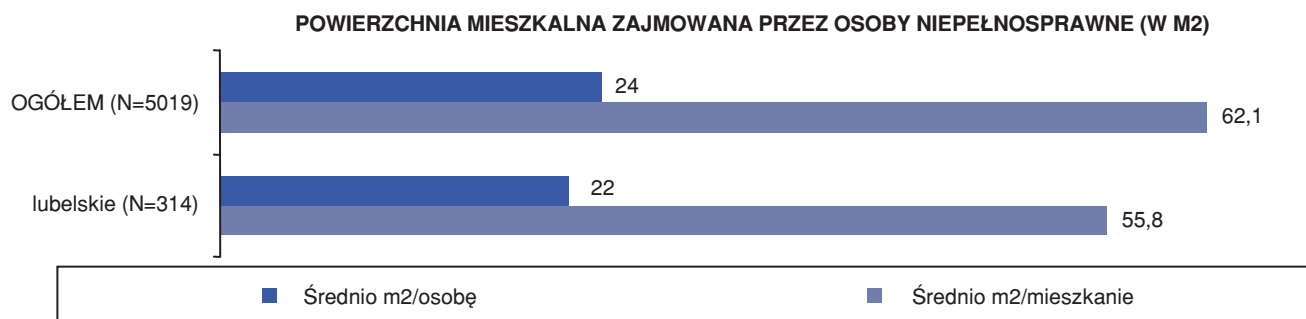

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Problemy osób niepełnosprawnych

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

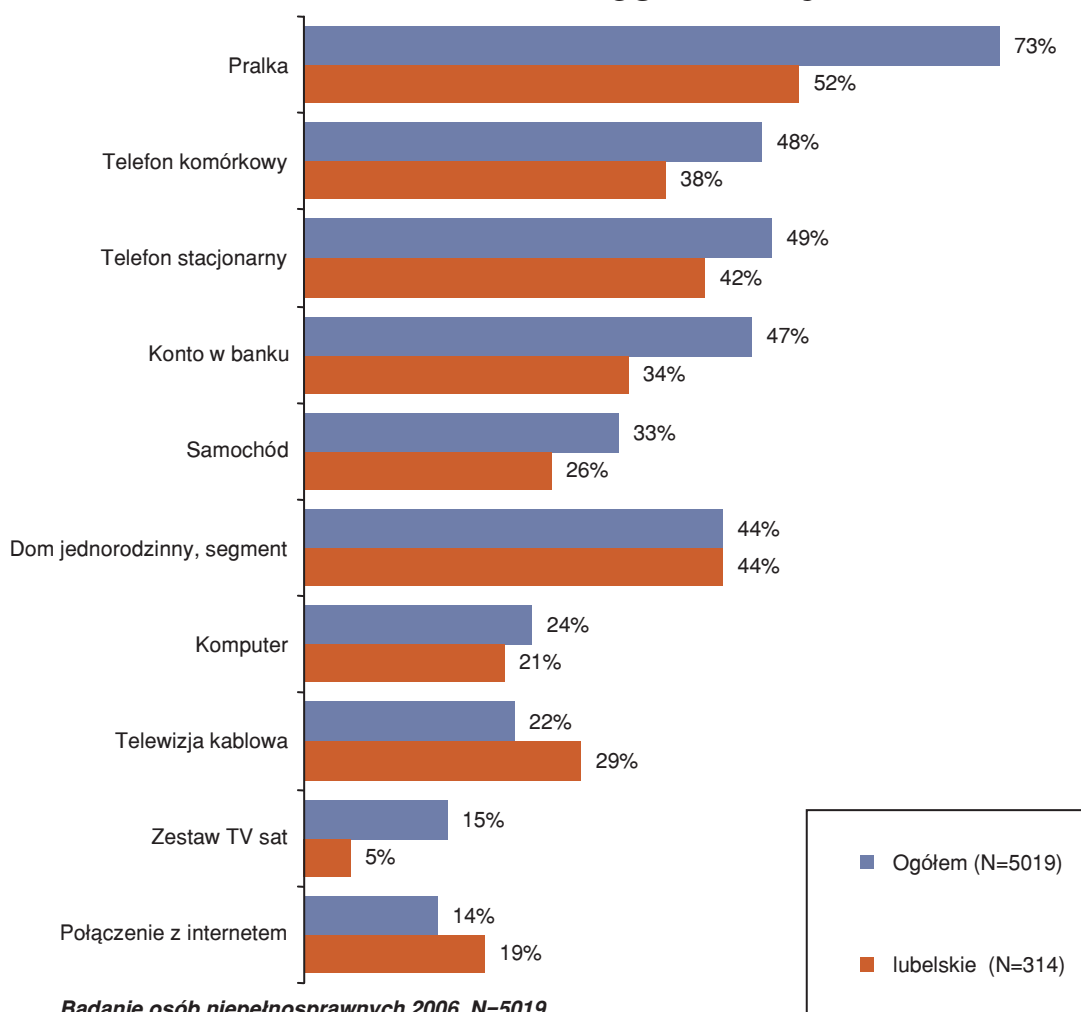
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Gospodarstwa domowe osób niepełnosprawnych nie tylko zajmują mniejszą powierzchnię mieszkaniową w odniesieniu do ogółu Polaków, lecz również są zdecydowanie gorzej wyposażone w sprzęty RTV – AGD, a przede wszystkim w nowe technologie, ułatwiające codzienne funkcjonowanie (szczególnie osobom niepełnosprawnym).

Jedynie co czwarte gospodarstwo domowe (24%) osób niepełnosprawnych ma dostęp do komputera, a niespełna co szóste (14%) do Internetu. Wśród ogółu Polaków odsetki te są dwukrotnie większe. Dostęp do nowych technologii nie jest jednakowy na poziomie całego kraju. Możemy mówić o istotnych różnicach na poziomie województw, a także ze względu na typ oraz wielkość gminy. Województwo lubelskie, pod względem większości wskaźników wypada zdecydowanie gorzej, niż inne regiony kraju. Dotyczy to przede wszystkim wyposażenia gospodarstw domowych w sprzęt AGD, telefonię stacjonarną i komórkową oraz dostępu do komputerów. Gospodarstwa domowe na Lubelszczyźnie nieco częściej, niż w całym kraju, posiadają natomiast dostęp do telewizji kablowej i Internetu.

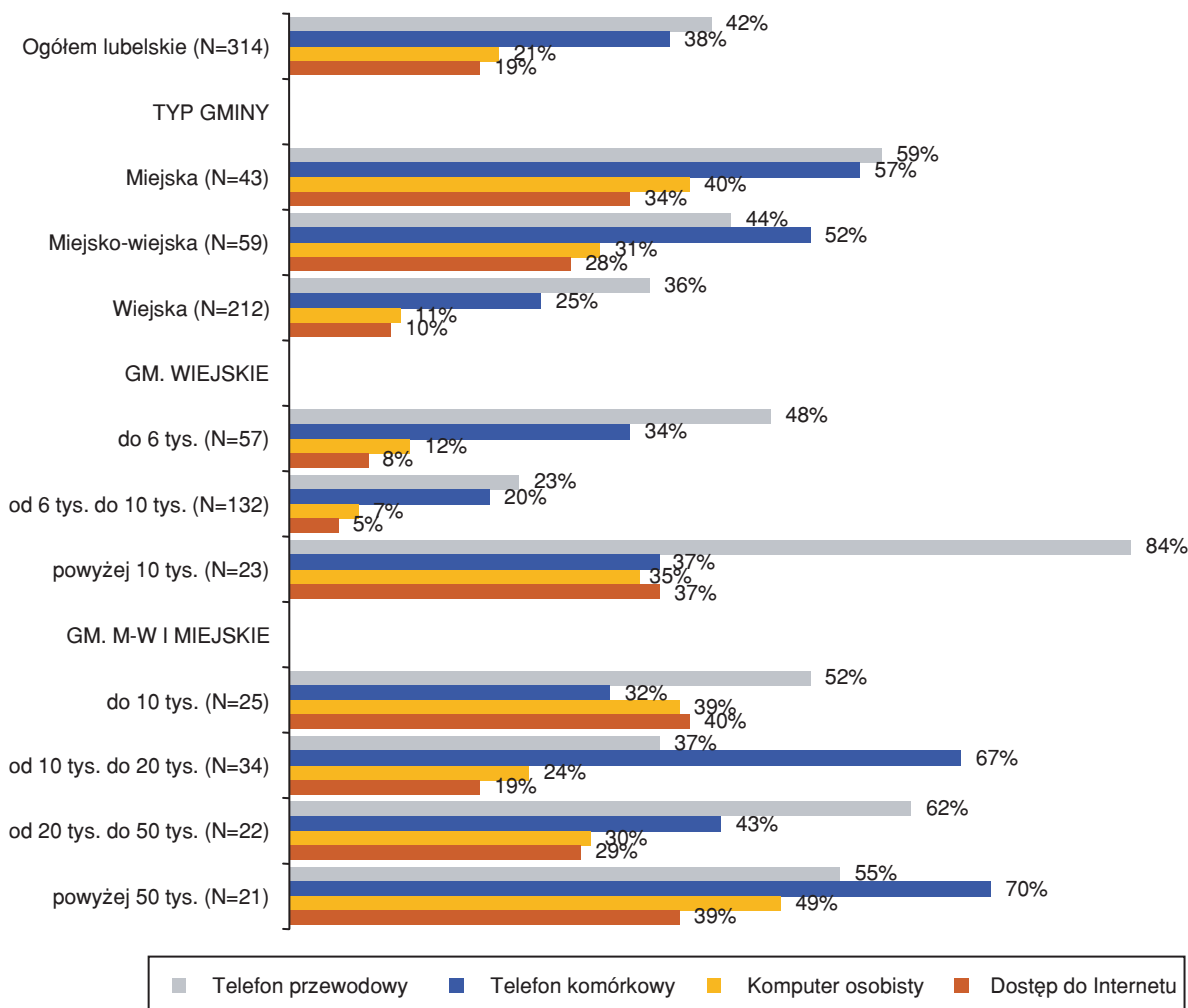
STAN POSIADANIA GOSPODARSTW DOMOWYCH OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Problemy osób niepełnosprawnych

Na poziomie całego kraju obserwujemy istotne różnice w dostępie do nowych technologii między mieszkańcami gmin wiejskich oraz gmin miejskich. Zależności te również występują w województwie lubelskim. Nieporównywalnie lepszy dostęp do telefonii, komputerów, oraz Internetu mają mieszkańcy gmin miejskich i miejsko-wiejskich, niż gmin wiejskich. Jednocześnie zwrócić należy uwagę na zróżnicowanie w dostępie do nowych technologii, rysujące się w kontekście wielkości miejscowości. Komputer i dostęp do Internetu najczęściej posiadają gospodarstwa niepełnosprawnych mieszkańców największych gmin wiejskich i miejskich, a także najmniejszych gmin miejskich. W przypadku telefonii zależności są mniej konsekwentne. Telefon komórkowy najczęściej posiadają mieszkańcy największych i najmniejszych gmin wiejskich, a także średniej wielkości i dużych gmin miejskich i miejsko-wiejskich.

WYPOSAŻENIE GOSPODARSTW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W NOWOCZESNE TECHNOLOGIE

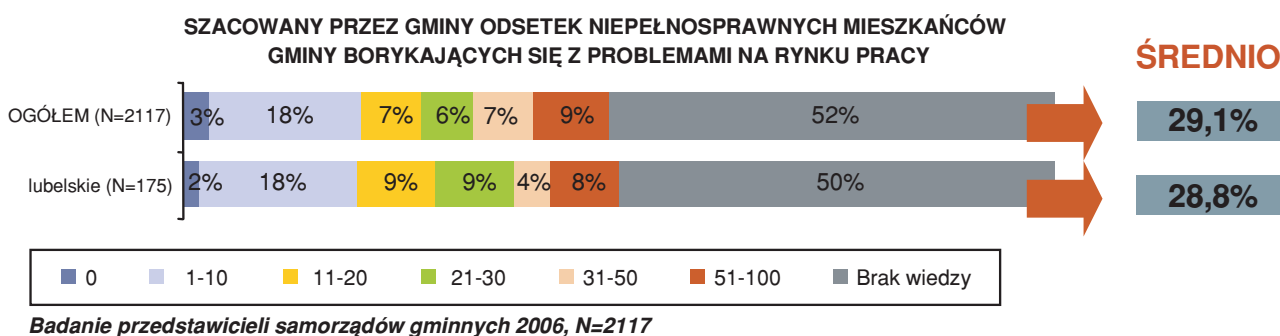
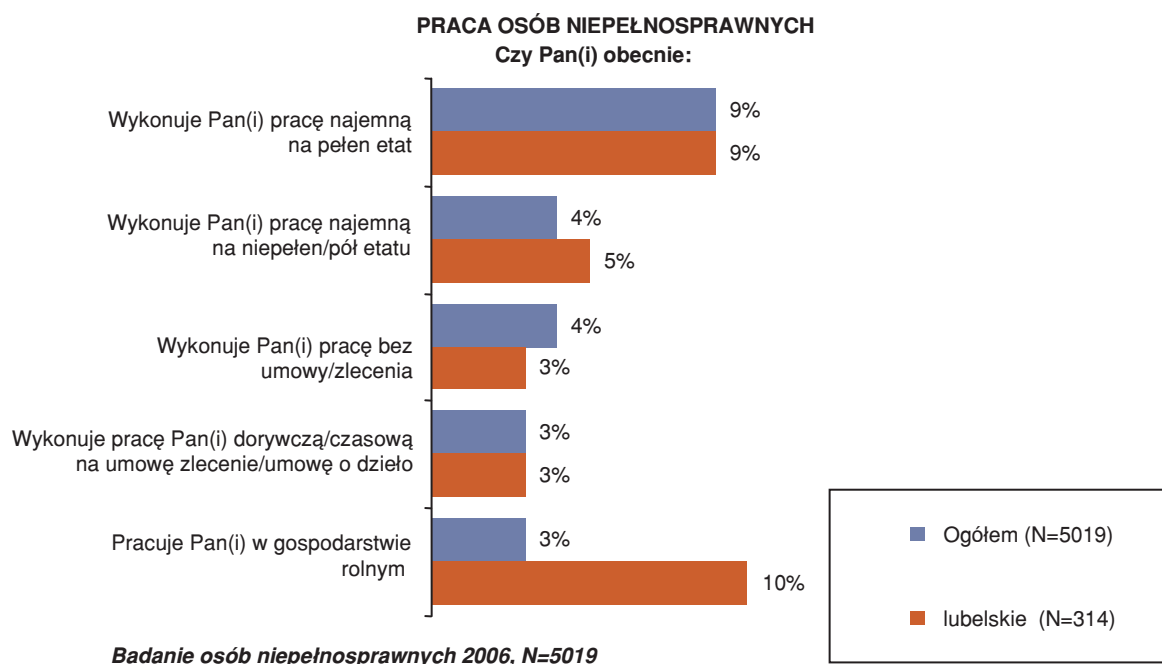

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo lubelskie, N=314

Problemy osób niepełnosprawnych

Gminy nie do końca zdają sobie sprawę z bardzo trudnego położenia osób niepełnosprawnych na rynku pracy. Co więcej, nie potrafią nawet oszacować stopy bezrobocia wśród tej grupy. Podczas gdy samorzady gminne szacowały, iż z problemami na rynku pracy boryka się jedynie 29% niepełnosprawnych, w chwili badania trzech na czterech niepełnosprawnych (77%) w wieku 18-65 lat pozostawało bez pracy, a tylko niespełna co dziesiąty badany deklarował posiadanie pracy najemnej na pełen etat.

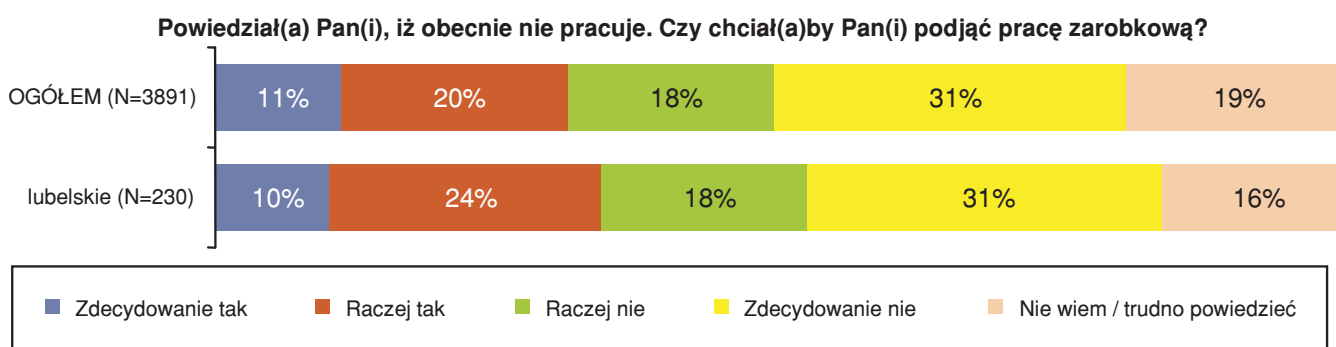
W województwie lubelskim sytuacja pod względem zatrudnienia osób niepełnosprawnych wygląda nieco lepiej. Odsetek osób niepełnosprawnych pozostających bez pracy kształtował się w dniu badania na poziomie nieznacznie niższym (73%), niż w całym kraju (77%), ale to głównie za zasługą wysokiego odsetek niepełnosprawnych pracujących na roli. Nie obserwujemy natomiast znaczących różnic jeżeli chodzi o zatrudnienie osób niepełnosprawnych poza rolnictwem. Wbrew tym danym lubelskie samorzady gminne szacują, iż problemy na rynku pracy dotyczą niespełna 30% niepełnosprawnych mieszkańców województwa.

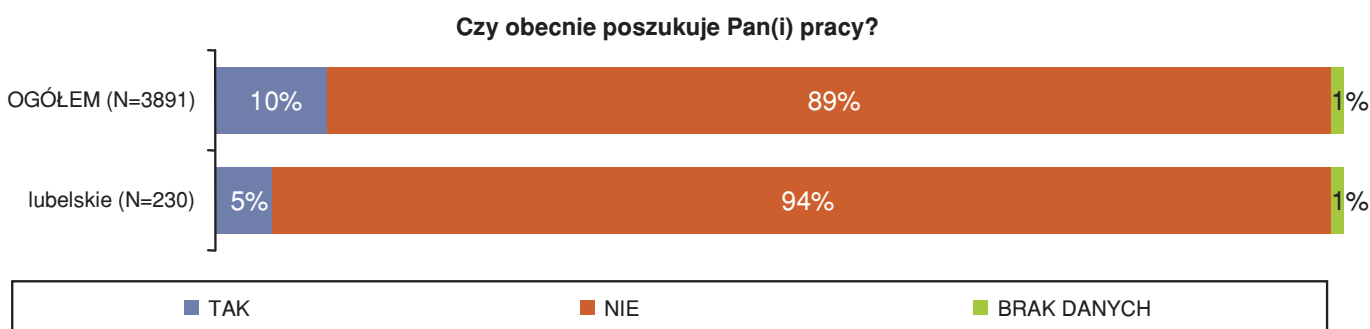
Problemy osób niepełnosprawnych

Skali problemu bezrobocia wśród niepełnosprawnych w żadnym wypadku nie powinien także umniejszać fakt, iż jedynie co trzeci niepracujący (31%) wyraża chęć podjęcia pracy zarobkowej, a tylko co dziesiąty (10%) aktywnie jej poszukuje. Wyniki te świadczą jedynie o bierności i bezradności niepełnosprawnych na rynku pracy, przekonanych o swojej niezdolności i niekompetencji. Tym bardziej konieczne wydają się działania na rzecz aktywizacji tej grupy.

Sytuacja w województwie lubelskim niewiele różni się tu od sytuacji w całym kraju. Co trzeci bezrobotny niepełnosprawny mieszkaniec tego regionu chciałby podjąć pracę (34%), zaś aktywnie poszukuje jej jedynie 5% badanych (o połowę mniej, niż w skali kraju).

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=3891

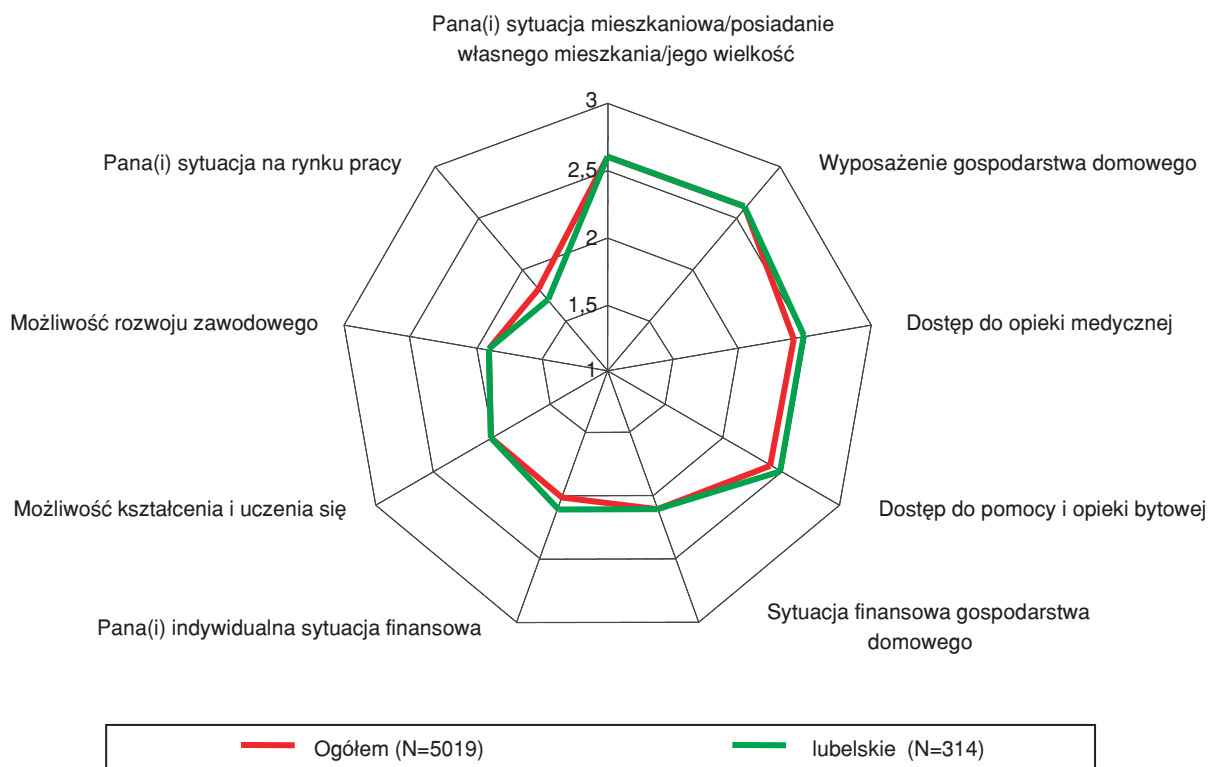
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=3891

Problemy osób niepełnosprawnych

Satysfakcja niepełnosprawnych mieszkańców Lubelszczyzny z badanych przez nas różnych obszarów życia kształtuje się na poziomie średnim dla całego kraju. W regionie tym obserwujemy jednak pewne różnice w ocenie jakości życia. Wbrew wynikom obserwowanym na poziomie całego kraju, na Lubelszczyźnie bardziej zadowoleni z jakości swojego życia są mieszkańcy gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, niż mieszkańcy miast. Ci ostatni, najgorzej spośród trzech typów gmin oceniają posiadane możliwości kształcenia się i rozwoju zawodowego, a także własną sytuację finansową. Wydaje się jednak, iż różnice te mogą być bardziej pochodną mniejszych oczekiwań i potrzeb mieszkańców rejonów wiejskich, niż rzeczywistego położenia i możliwości, jakimi dysponuje ta grupa.

OCENA ZADOWOLENIA W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH

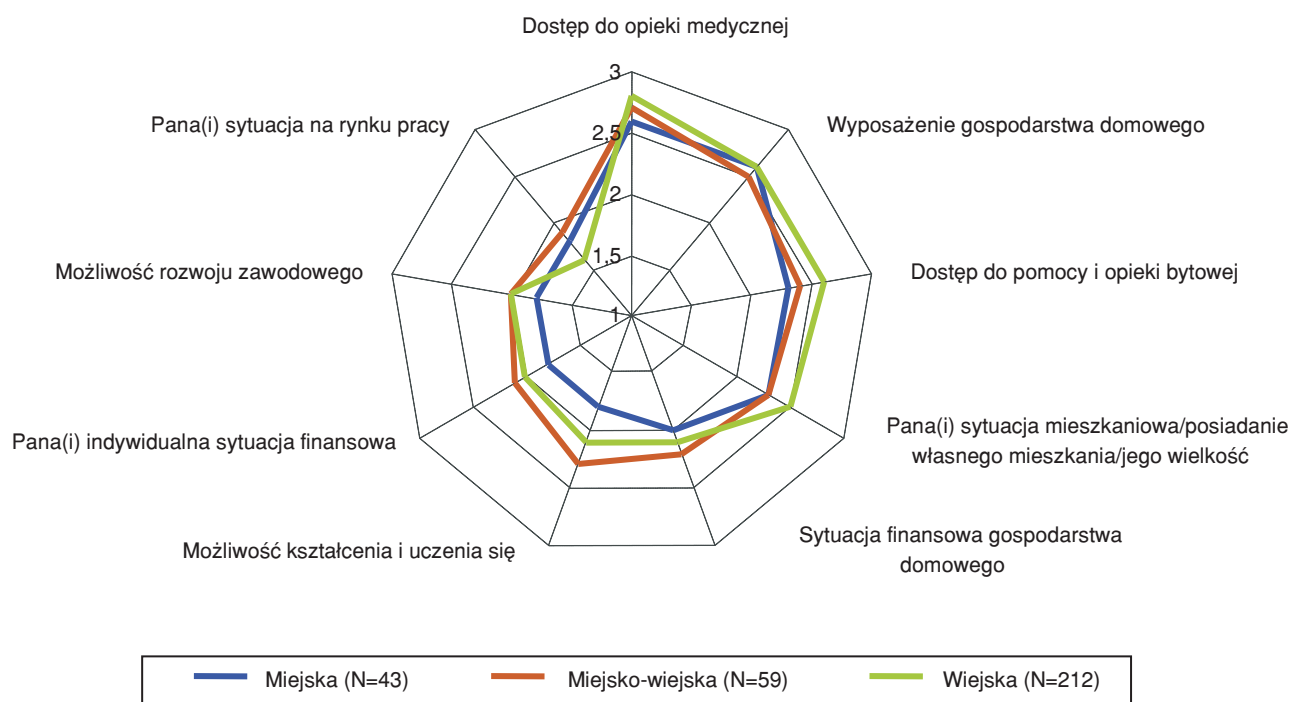

SKALA: 4=Bardzo zadowolony(a), 3=Raczej zadowolony(a), 2=Raczej niezadowolony(a), 1=W ogóle niezadowolony(a)

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

OCENA ZADOWOLENIA W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH ZE WZGLĘDU NA TYP GMINY

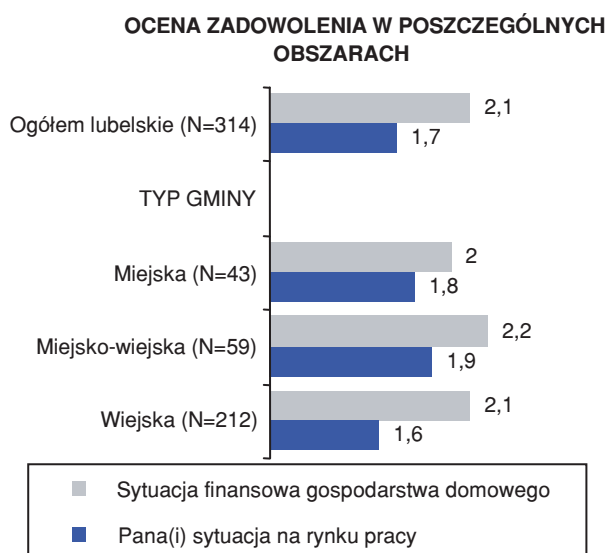
SKALA: 4=Bardzo zadowolony(a), 3=Raczej zadowolony(a), 2=Raczej niezadowolony(a), 1=W ogóle niezadowolony(a)

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo lubelskie, N=314

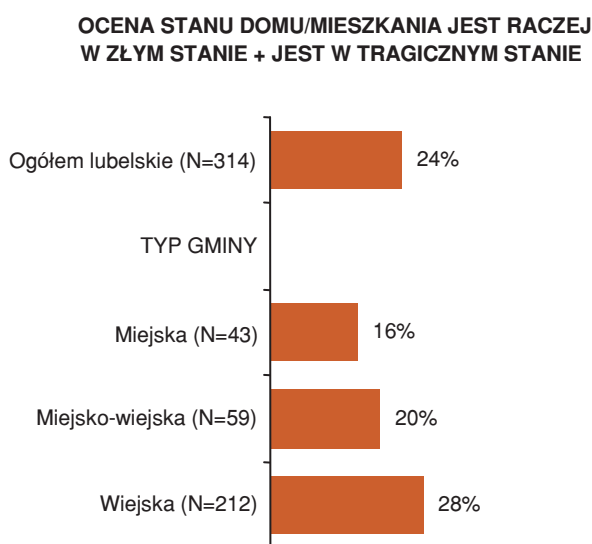
Problemy osób niepełnosprawnych

Osoby niepełnosprawne w województwie lubelskim wyrażają niezadowolenie ze swojej sytuacji finansowej oraz sytuacji na rynku pracy (przede wszystkim, mieszkańcy gmin miejsko-wiejskich). Również ocena własnej sytuacji mieszkaniowej nie napawa optymizmem. Pod tym względem na Lubelszczyźnie jest podobnie jak w całym kraju. Co czwarty badany w tym regionie, przede wszystkim mieszkańcy gmin wiejskich, określa własne warunki mieszkaniowe jako złe bądź tragiczne.

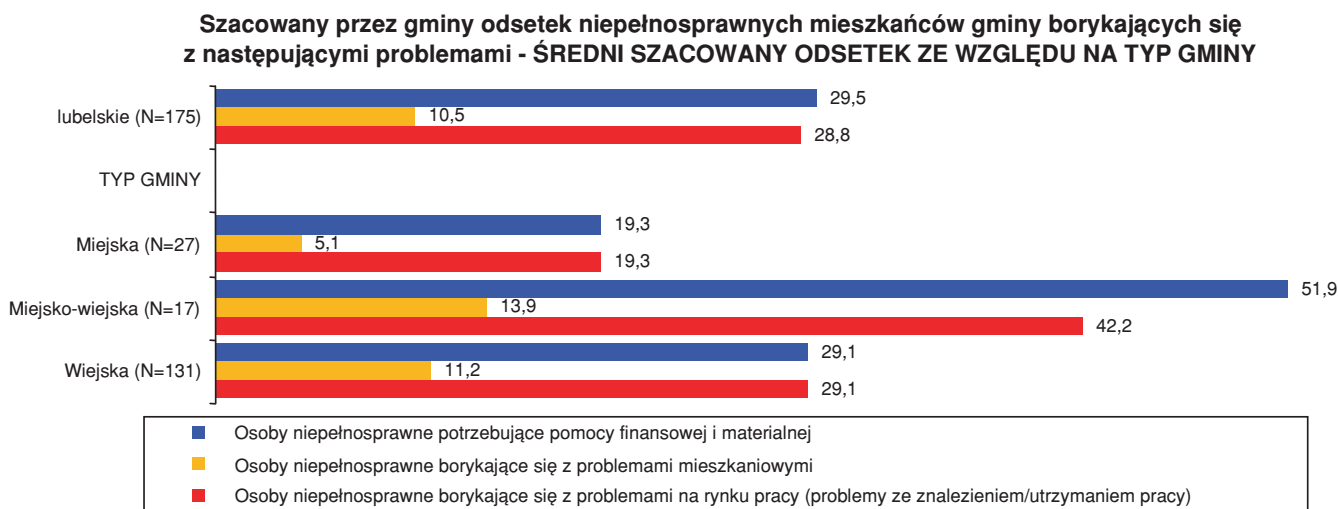
Wydaje się, że samorządy gminne, zwłaszcza gmin miejskich, niedoszacowują skali tych problemów. W tym miejscu zaznaczyć warto, iż w skali całego kraju, to właśnie gminy miejskie mają największą świadomość problemów, z jakimi borykają się niepełnosprawni. Tymczasem, na Lubelszczyźnie najlepiej pod tym względem prezentują się gminy miejsko-wiejskie.

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo lubelskie, N=314

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo lubelskie, N=314

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo lubelskie, N=175

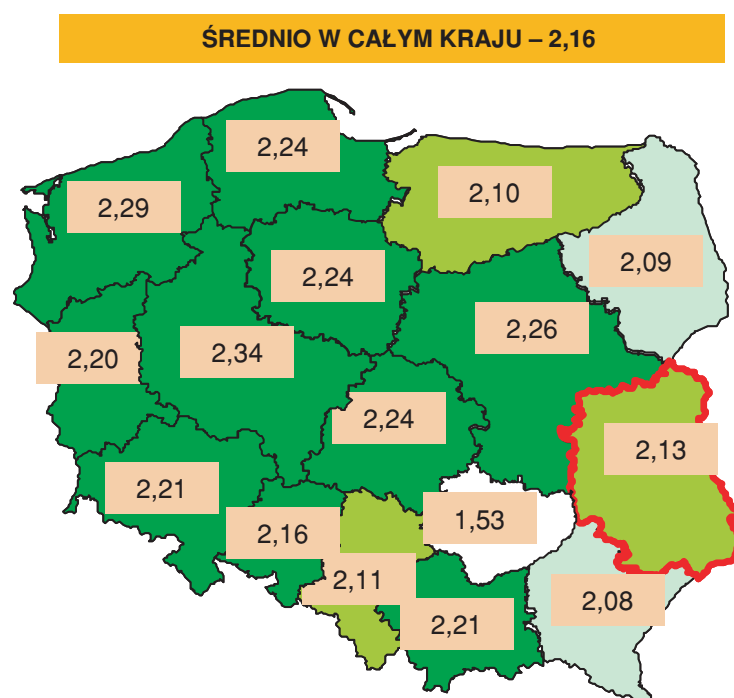
Problemy osób niepełnosprawnych

Biorąc pod uwagę osiem następujących wymiarów, stworzyliśmy ogólny wskaźnik **zadowolenia z jakości życia**. Wskaźnik ten jest średnią arytmetyczną zadowolenia wskazywanego przez respondenta w każdym z ośmiu obszarów.

- Wyposażenie gospodarstwa domowego
- Dostęp do opieki medycznej
- Dostęp do pomocy i opieki bytowej
- Sytuacja finansowa gospodarstwa domowego
- Możliwość kształcenia i uczenia się
- Pana(i) indywidualna sytuacja finansowa
- Możliwość rozwoju zawodowego
- Pana(i) sytuacja na rynku pracy

Poniższa mapa wskazuje na regionalne różnice w ocenie jakości życia w badanych przez nas ośmiu obszarach. Relatywnie największe zadowolenie deklarują niepełnosprawni mieszkańcy Polski północno-zachodniej oraz Polski centralnej. Jakość swojego życia najgorzej oceniają zaś mieszkańcy województw wschodnich oraz województwa świętokrzyskiego. **Województwo lubelskie wypadło pod tym względem nieznacznie poniżej średniej dla całego kraju.**

WSKAŹNIK ZADOWOLENIA Z JAKOŚCI ŻYCIA - ŚREDNIE W POSZCZEGÓLNYCH WOJEWÓDZTWACH

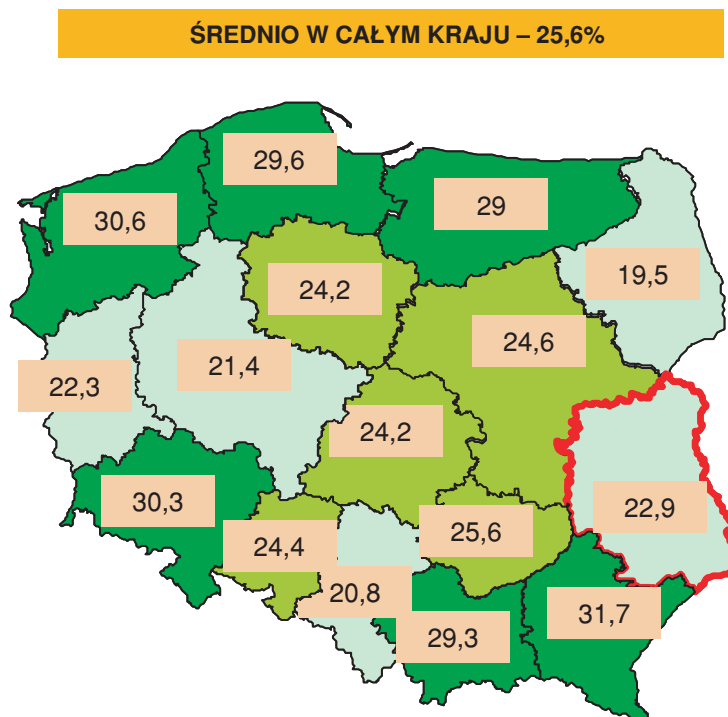
SKALA: 4=Bardzo zadowolony(a), 3=Raczej zadowolony(a), 2=Raczej niezadowolony(a), 1=W ogóle niezadowolony(a)
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Obserwowane między województwami różnice w jakości życia osób niepełnosprawnych nie wszędzie przekładają się również na przekonania samorządów gminnych w tym zakresie. Dotyczy to również województwa lubelskiego. Podczas gdy mieszkańcy tego regionu raczej negatywnie, na tle innych obszarów, oceniają jakość swojego życia, lubelscy samorządowcy relatywnie najniżej szacują odsetek niepełnosprawnych borykających się z problemami finansowymi, mieszkaniowymi i problemami na rynku pracy.

Ze złej sytuacji życiowej swoich mieszkańców dość dobrze zdają sobie sprawę gminy z województwa warmińsko-mazurskiego oraz podkarpackiego. W przypadku województwa zachodniopomorskiego, pomorskiego oraz dolnośląskiego świadomość problemów osób niepełnosprawnych jest najwyższa i najwyższe jest też zadowolenie niepełnosprawnych.

SZACOWANY PRZEZ GMINY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH BORYKAJĄCYCH SIĘ Z PROBLEMAMI FINANSOWYMI, MIESZKANIOWYMI I PROBLEMAMI NA RYNKU PRACY

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

4. Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W kontekście skali problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne, dostępność i jakość oferowanego wsparcia, a zarazem system informowania o nim, wydają się zdecydowanie niewystarczające. Wnioski te dotyczą zarówno całej Polski, jak również województwa lubelskiego. Wyniki badań wskazują na niedostosowanie obecnego systemu organizacji wsparcia osób niepełnosprawnych do ich potrzeb i możliwości.

- ❑ Po pierwsze, podkreślić należy, iż **osoby niepełnosprawne mają dość niską świadomość tego, gdzie mogą zwrócić się o pomoc, a sami urzędnicy bardzo rzadko wykazują zainteresowanie ich sytuacją.** W województwie lubelskim sytuacja przedstawia się jeszcze gorzej pod tym względem.
- ❑ Po drugie, **instytucje powiatowe, na których spoczywa główny obowiązek świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym, zarówno w opinii samych osób niepełnosprawnych, jak i samorządów gminnych, nie wywiązują się należycie ze swoich zadań. Samorządy gminne nie radzą sobie z ciężarem spływających na nie obowiązków.** Choć same często chwalą się swoimi dokonaniem w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym, to w oczach niepełnosprawnych jest to tylko kropla w morzu ich potrzeb.
- ❑ Wreszcie, **niedoceniona pozostaje rola organizacji pozarządowych.** Ich działanie pozytywnie oceniają zarówno samorządy, jak i osoby niepełnosprawne, tymczasem w skali całego kraju (przede wszystkim w gminach wiejskich i we wschodniej części) nadal działa ich niewiele.

Mówiąc o instytucjach pomocy, osoby niepełnosprawne swoją uwagę skupiają prawie wyłącznie na najbliższych im **Ośrodkach Pomocy Społecznej**, gdzie najczęściej kierują swoje pierwsze kroki. Dla wielu niepełnosprawnych są one jedyną znaną, a dla jeszcze większego grona jedyną dostępną instytucją wsparcia – do tego stopnia, iż osoby niepełnosprawne często przypisują pomoc uzyskaną z innych źródeł miejskim i gminnym Ośrodkom Pomocy Społecznej.

Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie kojarzone są z pomocą w drugiej kolejności, jednak daleko za OPS. PCPR-y swoją ofertę kierują również do dość określonej grupy – przede wszystkim mieszkańców gmin miejskich, pozostając praktycznie poza zasięgiem mieszkańców gmin wiejskich.

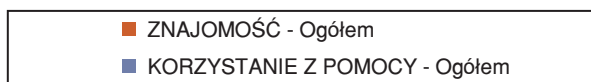
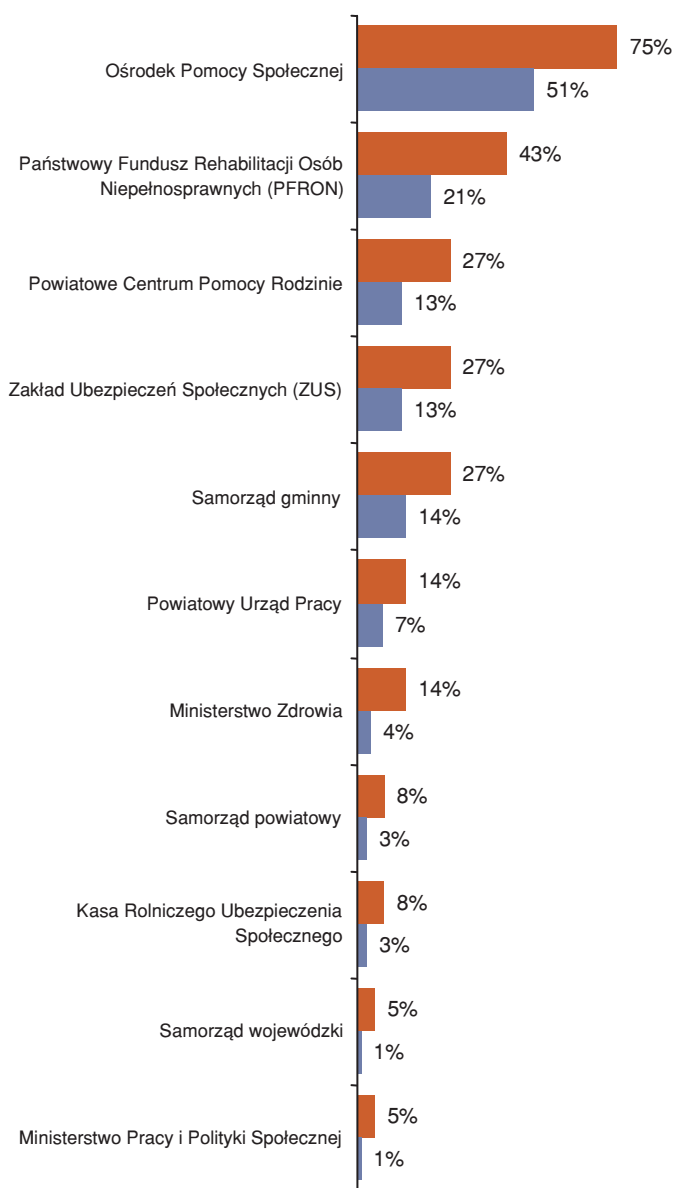
W trzeciej kolejności, osoby niepełnosprawne wymieniają niemal równo **PFRON** oraz **samorządy gminne. Instytucje centralne i wojewódzkie**, poza Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, pozostają praktycznie niedostępne dla osób niepełnosprawnych.

Jak pokazują wyniki badań, **podmioty niepubliczne** – organizacje pozarządowe, parafie, czy wreszcie osoby prywatne odgrywają nadal dość ograniczoną, choć niezwykle ważną, rolę w procesie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. Nie dotyczy to jednak **rodzin osób niepełnosprawnych**, które wydają się niezastąpionym źródłem pomocy dla tej grupy.

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

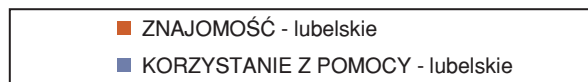
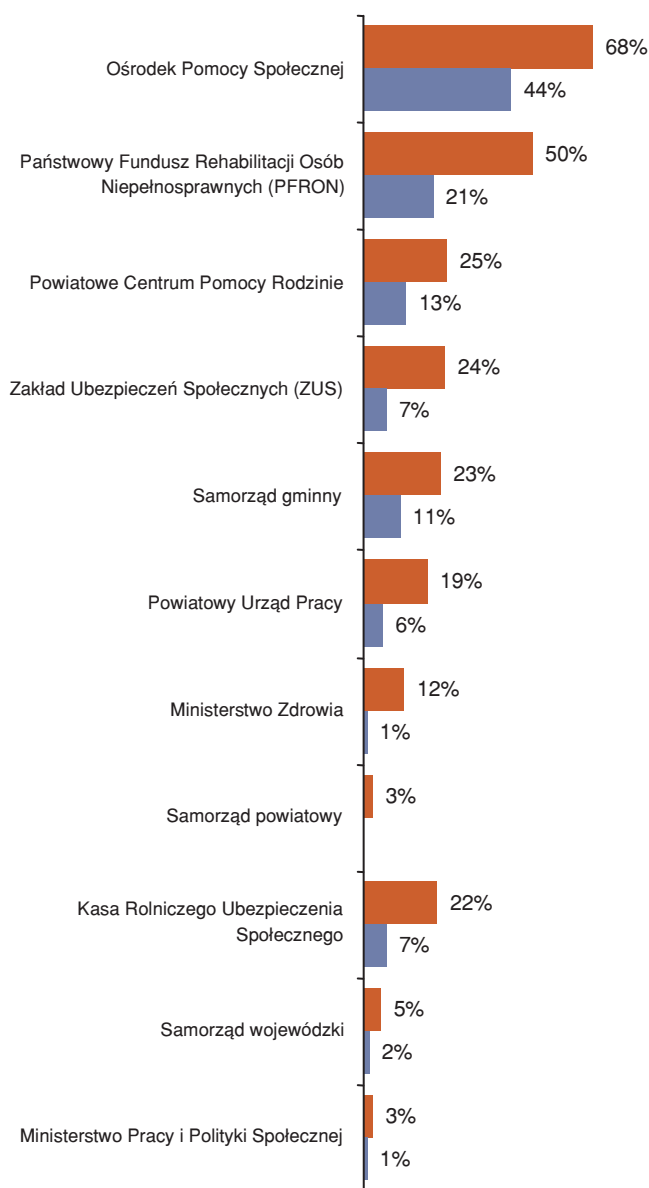
Niepełnosprawni mieszkańcy województwa lubelskiego, w porównaniu do całego kraju, są mniej świadomi istnienia instytucji, w których mogą szukać pomocy. W regionie tym rzadziej spontanicznie wskazywano na OPS-y, PCPR-y, ZUS, samorząd gminny, Ministerstwo Zdrowia, a także samorząd powiatowy. Nieco częściej, niż w całym kraju w kontekście pomocy wymieniano natomiast PFRON i KRUS.

ZNAJOMOŚĆ INSTYTUCJI WSPARCIA I KORZYSTANIE Z TYCH INSTYTUCJI WSKAZANIA SPONTANICZNE

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

ZNAJOMOŚĆ INSTYTUCJI WSPARCIA I KORZYSTANIE Z TYCH INSTYTUCJI WSKAZANIA SPONTANICZNE

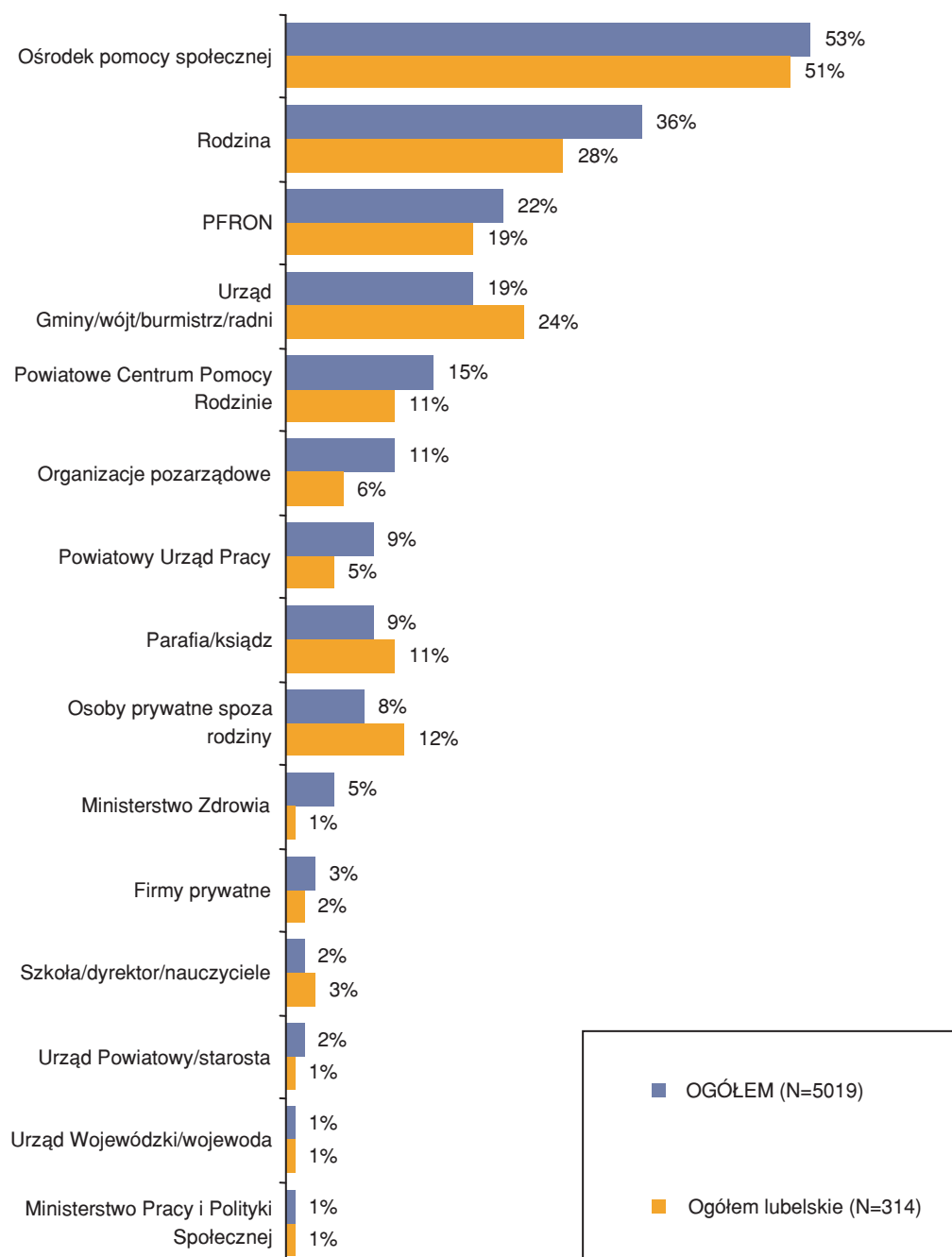

Badanie osób niepełnosprawnych 2006.
Województwo lubelskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W województwie lubelskim osoby niepełnosprawne rzadziej, na tle całego kraju, korzystają z pomocy różnego typu organizacji i instytucji. Wyjątek od tej reguły stanowią nieco częściej wskazywane urzędy gmin, osoby prywatne oraz parafie.

KORZYSTANIE Z POMOCY INSTYTUCJI WSPARCIA W CIĄGU OSTATNICH TRZECH LAT ZE WZGLĘDU NA TYP GMINY

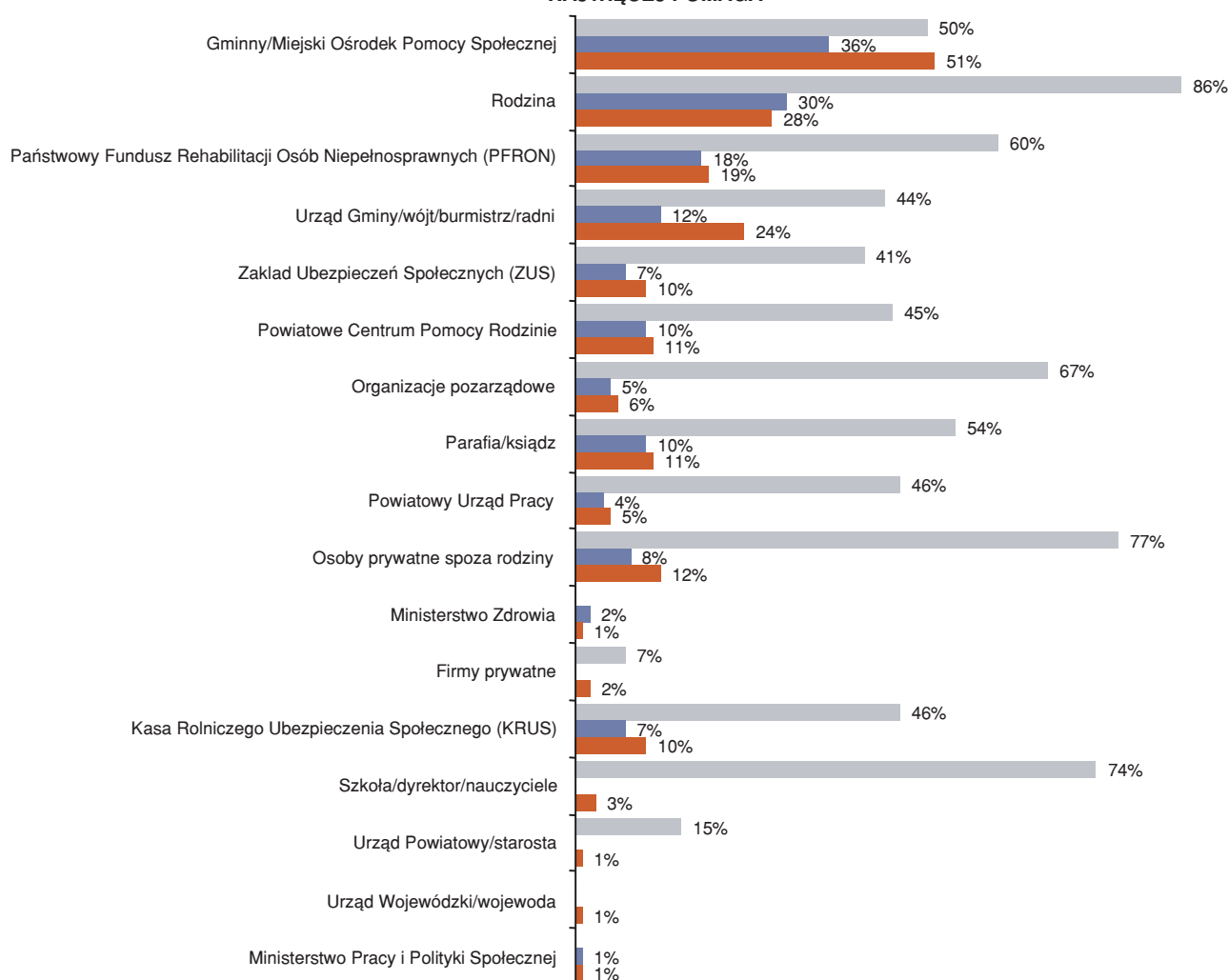

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo lubelskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W województwie lubelskim, podobnie jak w skali całego kraju, obserwujemy duże **rozbieżności pod względem oceny ilości i jakości** otrzymanej pomocy. W największym stopniu dotyczy to podmiotów niepublicznych, a przede wszystkim organizacji pozarządowych i osób prywatnych. Pomoc z tych źródeł, choć bardzo dobrze oceniana, relatywnie rzadko trafia do niepełnosprawnych. Z podobną sytuacją, choć w mniejszej skali, mamy do czynienia w przypadku dość dobrze ocenianych PCPR-ów, PFRON-u oraz ZUS-u. Na tym tle **bezkonkurencyjna wydaje się rola rodziny oraz Ośrodków Pomocy Społecznej, które to w największym stopniu wypełniają dwa podstawowe warunki skutecznego wsparcia – dostępności i jakości pomocy.**

ZESTAWIENIE KORZYSTANIA Z POMOCY INSTYTUCJI Z ODSETKIEM DOBRZE OCENIAJĄCYCH DANĄ INSTYTUCJĘ (WŚRÓD OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z JEJ POMOCY) ORAZ ODSETKIEM OSÓB UWAŻAJĄCYCH, IŻ DANĄ INSTYTUCJĄ NAJWIĘCEJ POMAGA

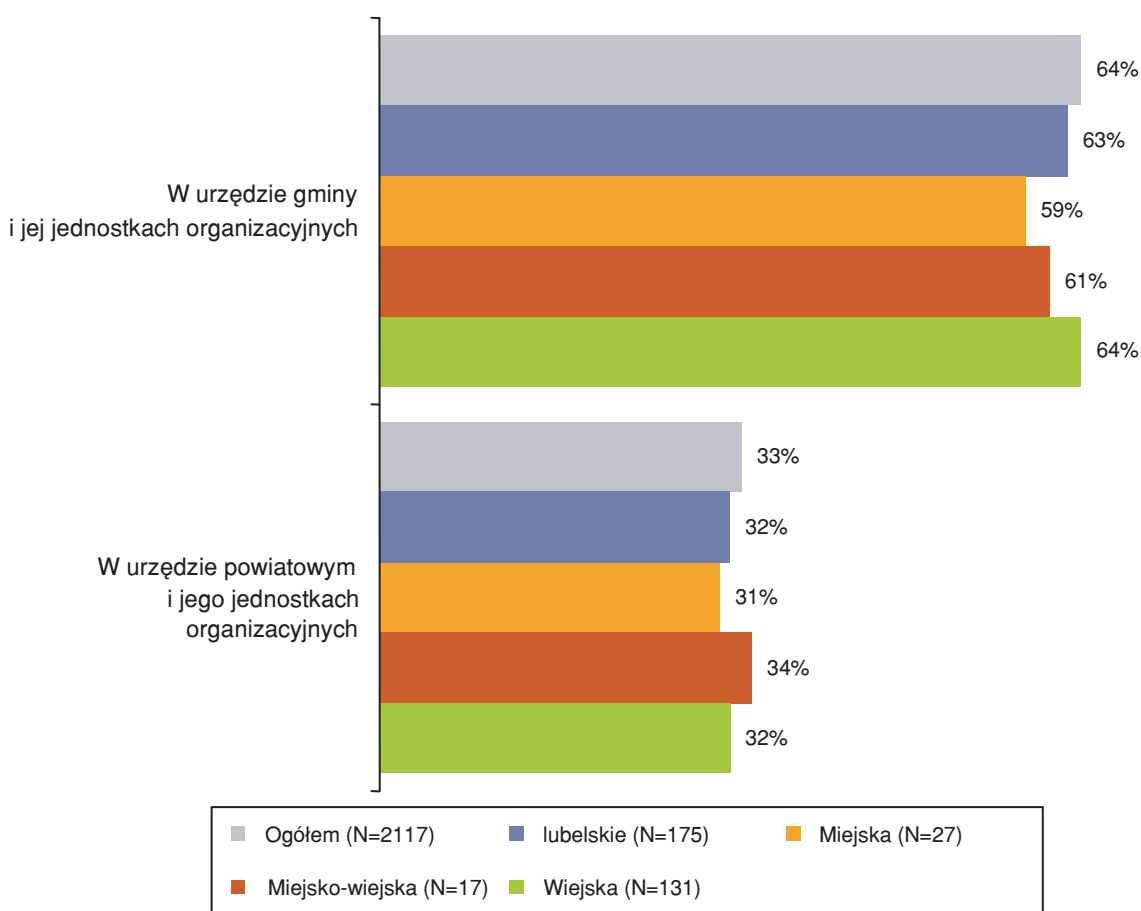
■ Odsetek pozytywnie oceniających źródło pomocy (bardzo + raczej dobrze) (N=osoby, które korzystały z pomocy tego źródła - lubelskie)
■ Odsetek oceniających, iż instytucja najczęściej pomaga (w pierwszej, drugiej i trzeciej kolejności) (N=ogółem, wszyscy badani) - lubelskie
■ Odsetek korzystających z pomocy instytucji (N=ogółem, wszyscy badani) - lubelskie

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo lubelskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Znaczenie urzędu gminy i jej jednostek administracyjnych dla osób niepełnosprawnych bez wahania potwierdzają również samorządy gminne. W województwie lubelskim szacują one, iż 64% niepełnosprawnych pomocy i wsparcia szuka właśnie u nich, a nie w samorządach powiatowych.

Gdzie zgłaszają się niepełnosprawni mieszkańcy Pana(i) gminy szukając pomocy i wsparcia?
Proszę zaznaczyć jaki procent niepełnosprawnych szuka pierwszego wsparcia w gminie,
a jaki w powiecie?

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

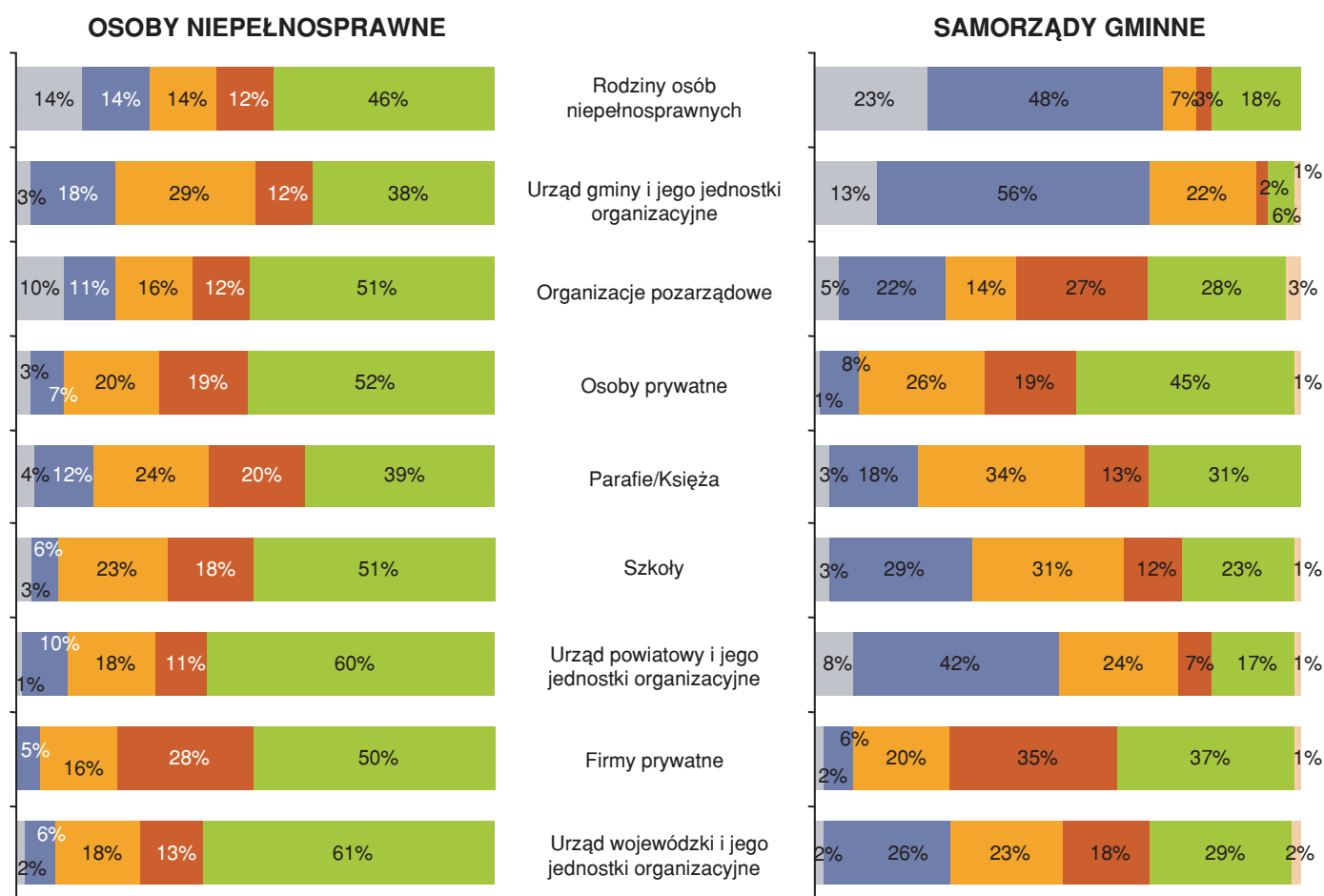
Ze względu na niedokładność szacunków dostarczonych przez gminy odsetki niepełnosprawnych szukających pomocy w urzędach gminy oraz urzędach powiatów nie dają łącznie 100%. Nie posiadając żadnej wiedzy w tym zakresie, nie mogliśmy arbitralnie przypisać liczb tak, aby sumowały się do pełnych 100%.

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Choć samorządy gminne, zarówno w skali kraju, jak również w województwie lubelskim, są bez wątpienia najważniejszym, nie licząc rodziny, źródłem wsparcia dla niepełnosprawnych, to na pewno nie są źródłem idealnym. Przedstawiciele samorządów gminnych wydają się być jednak innego zdania. Podczas gdy pozytywne oceny wystawia im co piąty niepełnosprawny (21%), same nie wahają się znacznie bardziej chwalić swoimi sukcesami.

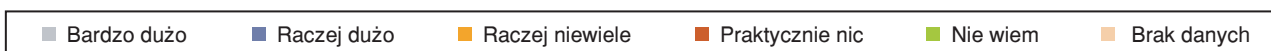
Widać wyraźnie, że samorządy gminne, w przypadku niemal wszystkich ocenianych źródeł, mają skłonność do przeszacowywania pomocy, jaką otrzymują osoby niepełnosprawne. Szczególnie duże rozbieżności widać w przypadku oceny roli jednostek powiatowych, wojewódzkich, a także szkół.

Kto na terenie Pana(i) gminy pomaga osobom niepełnosprawnym? Proszę ocenić, jak dużo w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym robią następujące organizacje i osoby?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo lubelskie, N=314

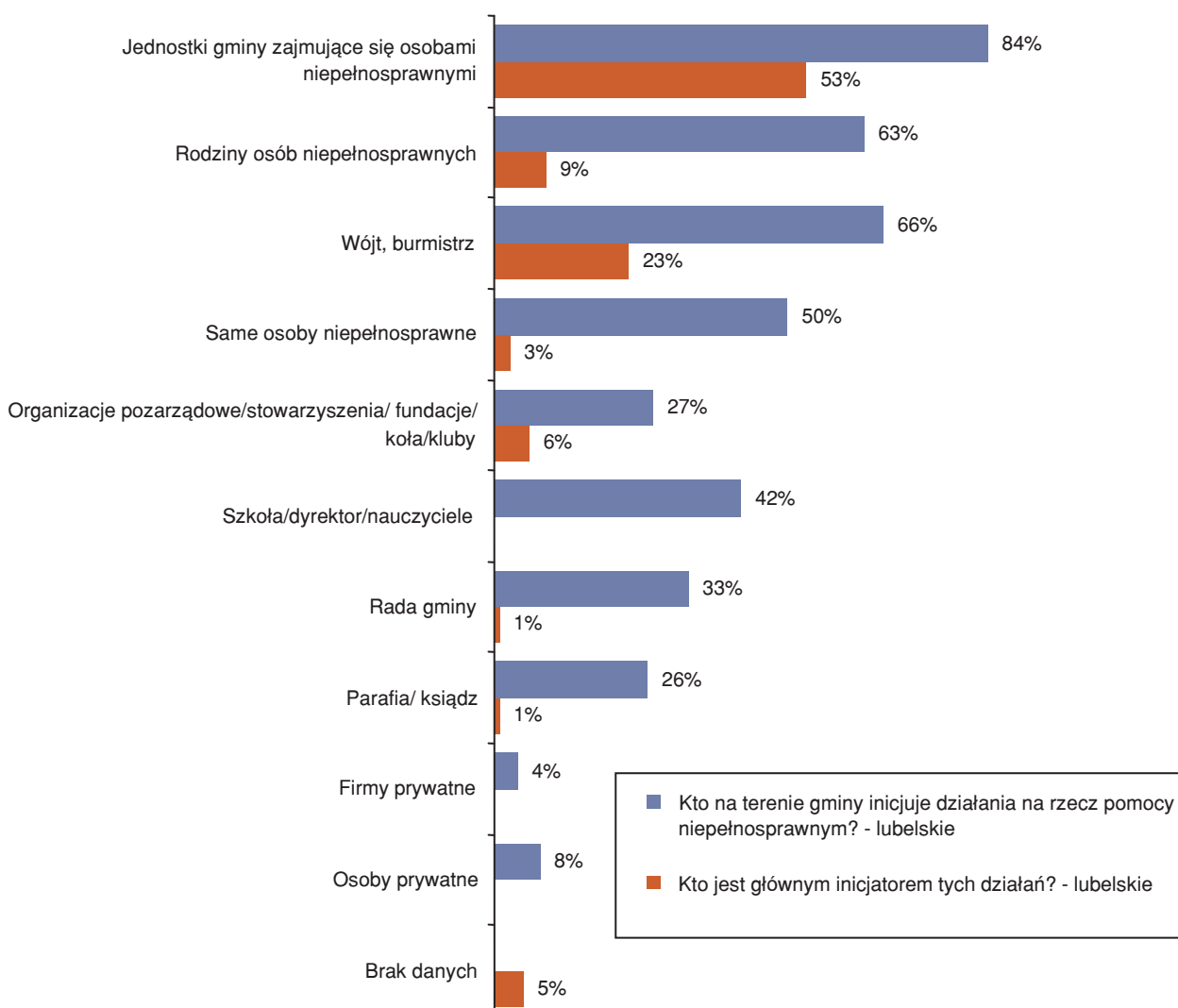
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo lubelskie, N=175

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W świetle opinii samych osób niepełnosprawnych, zdecydowanie przesadzona wydaje się również przypisywana sobie przez samorządy gminne rola w inicjowaniu działań na rzecz tej grupy. W województwie lubelskim tendencja ta jest jeszcze bardziej wyrazista. Ponad połowa samorządów gminnych z tego regionu twierdzi, że są głównymi inicjatorami działań na rzecz osób niepełnosprawnych, zaś kolejne 23% wskazuje, iż rolę tę pełni wójt lub burmistrz (w skali kraju odsetki te wynoszą odpowiednio 46% i 17%). Lubelskie samorządy gminne wyraźnie marginalizują natomiast rolę rodzin osób niepełnosprawnych, osób prywatnych, a także organizacji pozarządowych, które cenią sobie sami niepełnosprawni.

INICJATORZY DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W GMINIE

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Należy zaznaczyć, że dostęp do instytucji i organizacji wsparcia jest silnie zróżnicowany ze względu na typ gminy. Województwo lubelskie odbiega pod tym względem od całego kraju. Inaczej, niż w większości regionów, w województwie tym z pomocy różnych instytucji i organizacji wsparcia najczęściej korzystają mieszkańcy gmin wiejskich i miejsko-wiejskich (a nie miejskich). Mieszkańcy gmin wiejskich częściej korzystają z pomocy jednostek gminnych, KRUS-u, rodziny, a także parafii. Niepełnosprawni z gmin miejsko-wiejskich mają nieco większy dostęp do pomocy oferowanej przez podmioty niepubliczne – osoby prywatne i organizacje pozarządowe. Mieszkańcy gmin miejskich częściej niż niepełnosprawni z dwóch pozostałych typów gmin korzystają natomiast z pomocy Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie.

Tabela 1. Odsetek niepełnosprawnych szukających pomocy w poszczególnych instytucjach/organizacjach w ciągu ostatnich trzech lat ze względu na typ i wielkość gminy.

	Ogółem lubelskie (N=314)	TYP GMINY			GMINY WIEJSKIE			GM. M-W I MIEJSKIE			
		Miejska (N=43)	Miejsko-wiejska (N=59)	Wiejska (N=212)	do 6 tys. (N=57)	od 6 tys. do 10 tys. (N=132)	powyżej 10 tys. (N=23)	do 10 tys. (N=25)	od 10 tys. do 20 tys. (N=34)	od 20 tys. do 50 tys. (N=22)	powyżej 50 tys. (N=21)
Gminny/Miejski Ośrodek pomocy Społecznej	51%	43%	45%	55%	44%	61%	46%	5%	74%	48%	38%
Rodzina	28%	27%	23%	31%	36%	30%	19%	1%	40%	51%	3%
Urząd Gminy/wójt/burmistrz/radni	24%	6%	19%	32%	8%	42%	33%	1%	32%	11%	0%
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)	19%	12%	24%	20%	33%	15%	19%	15%	30%	15%	9%
Osoby prywatne spoza rodziny	12%	11%	15%	11%	7%	15%	0%	0%	25%	22%	1%
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	11%	27%	15%	5%	7%	4%	9%	14%	15%	44%	11%
Parafia/ksiądz	11%	0%	8%	16%	14%	17%	16%	0%	13%	0%	0%
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS)	10%	0%	0%	17%	23%	17%	0%	0%	1%	0%	0%
Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)	10%	1%	17%	9%	0%	4%	58%	9%	23%	0%	2%
Organizacje pozarządowe/stowarzyszenia/fundacje/koła/kluby	6%	3%	17%	3%	6%	1%	1%	5%	25%	5%	1%
Powiatowy Urząd Pracy	5%	1%	8%	5%	4%	3%	21%	0%	14%	0%	1%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo lubelskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Obserwujemy geograficzne zróżnicowanie liczby osób korzystających z pomocy poszczególnych instytucji/organizacji udzielających wsparcia niepełnosprawnym.

Największy odsetek niepełnosprawnych zgłasza się do poszczególnych instytucji/organizacji w następujących województwach:

- Gminne/Miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej:** świętokrzyskie, dolnośląskie, łódzkie, zachodniopomorskie.
- Rodzina:** mazowieckie, pomorskie, łódzkie.
- PFRON:** dolnośląskie, małopolskie, opolskie, pomorskie, zachodniopomorskie.
- Urząd gminy:** świętokrzyskie, podkarpackie, lubelskie, kujawsko-pomorskie.
- PCPR:** wielkopolskie, opolskie, kujawsko-pomorskie.
- Organizacje pozarządowe:** małopolskie, wielkopolskie, opolskie.
- Parafie, księża:** świętokrzyskie, opolskie, dolnośląskie.
- Powiatowy Urząd Pracy:** dolnośląskie, śląskie.

W przypadku województwa lubelskiego niepełnosprawni stosunkowo rzadko korzystają z pomocy poszczególnych instytucji/organizacji udzielających wsparcia osobom niepełnosprawnym. Osoby z tego województwa szukają pomocy przede wszystkim w jednostkach gminnych, a także wśród członków rodziny.

Tabela 2. Odsetek niepełnosprawnych szukających pomocy w poszczególnych instytucjach/organizacjach w ciągu ostatnich trzech lat ze względu na województwo.

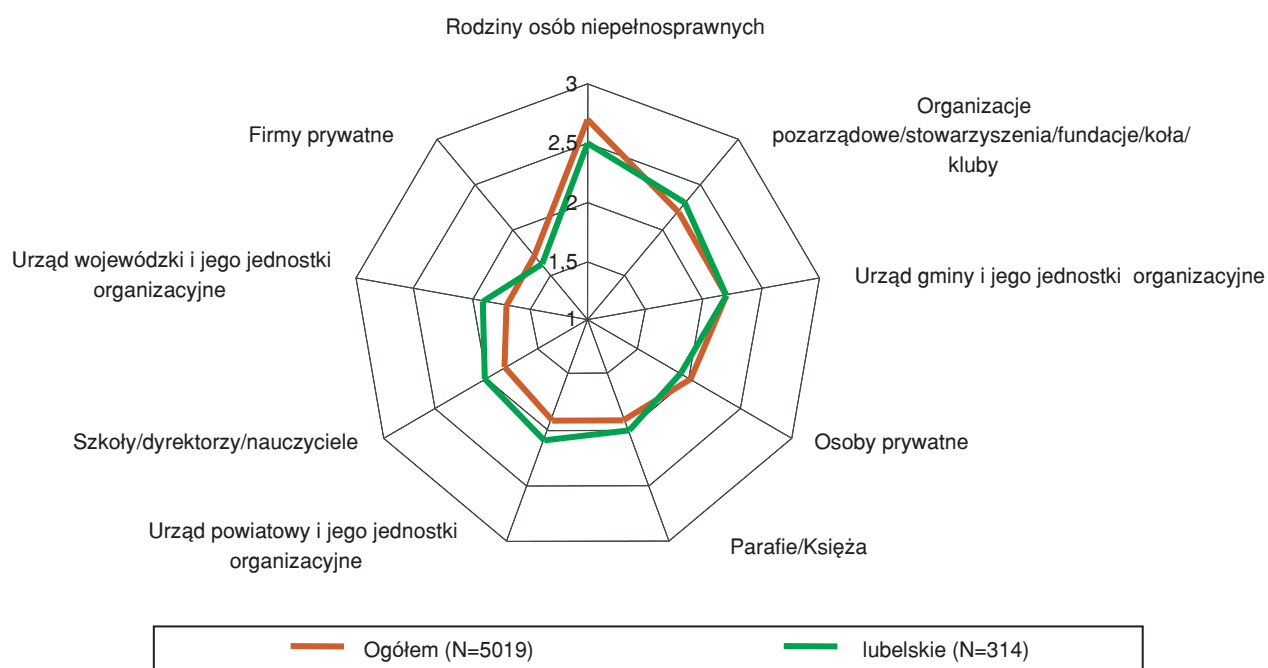
	dolnośląskie (N=314)	kujawsko-pomorskie (N=315)	lubelskie (N=314)	lubuskie (N=314)	łódzkie (N=314)	małopolskie (N=314)	mazowieckie (N=314)	opolskie (N=314)	podkarpackie (N=314)	podlaskie (N=314)	pomorskie (N=314)	śląskie (N=314)	świętokrzyskie (N=314)	warmińsko-mazurskie (N=314)	wielkopolskie (N=314)	zachodniopomorskie (N=314)
Gminny/Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	62%	47%	51%	50%	60%	53%	53%	46%	35%	50%	47%	49%	84%	54%	52%	60%
Rodzina	24%	38%	28%	21%	40%	36%	71%	33%	25%	38%	44%	33%	39%	32%	35%	29%
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)	37%	13%	19%	19%	17%	33%	14%	29%	21%	25%	29%	14%	21%	15%	22%	29%
Urząd Gminy/wójt/burmistrz/radni	14%	24%	24%	10%	23%	15%	18%	16%	23%	10%	11%	16%	56%	15%	12%	15%
Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)	10%	5%	10%	19%	12%	20%	15%	22%	9%	21%	27%	21%	15%	9%	19%	19%
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	14%	21%	11%	11%	12%	17%	6%	24%	14%	17%	18%	17%	9%	8%	31%	11%
Organizacje pozarządowe /stowarzyszenia/fundacje/koła/kluby	13%	9%	6%	8%	11%	22%	10%	16%	7%	7%	14%	11%	5%	4%	18%	8%
Powiatowy Urząd Pracy	20%	4%	5%	6%	8%	9%	10%	11%	7%	11%	8%	17%	11%	7%	9%	8%
Parafia/ksiądz	17%	6%	11%	3%	7%	13%	12%	17%	8%	5%	9%	5%	21%	3%	3%	5%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W konsekwencji, niepełnosprawni mieszkańcy Lubelszczyzny dość negatywnie oceniają działalność poszczególnych instytucji i organizacji na ich rzecz. Nieco lepsze oceny, niż w skali kraju, wystawiają jednak jednostkom powiatowym, wojewódzkim oraz szkołom.

Proszę ocenić, jak dużo w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym robią następujące organizacje i osoby?

SKALA: 4=Bardzo dużo, 3=Raczej dużo, 2=Raczej niewiele, 1=Praktycznie nic

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

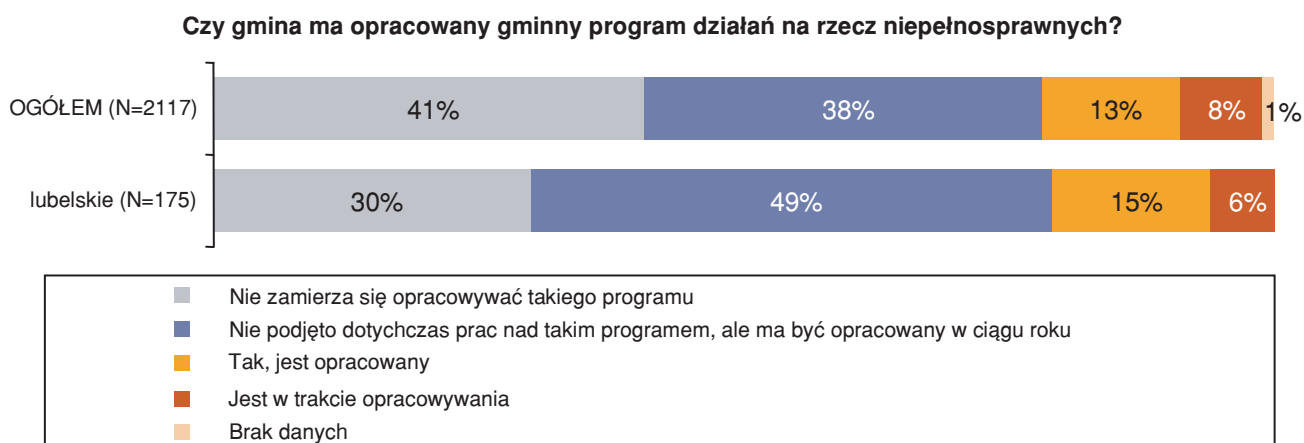
5. Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Jednym ze wskaźników, które pozwalają ocenić działalność samorządów gminnych w zakresie realizacji zadań na rzecz osób niepełnosprawnych jest istnienie opracowanego gminnego programu działań na rzecz tej grupy.

W województwie lubelskim odsetek gmin posiadających taki dokument lub będących w trakcie jego opracowywania kształtuje się na takim samym poziomie jak w skali kraju (21%). Prawie połowa samorządów (nieco więcej, niż w skali kraju) deklaruje jednak, że taki program ma być opracowany w ciągu najbliższego roku. Kwestią otwartą pozostaje to, czy rzeczywiście tak się stanie, czy też są to tylko pożądane społecznie deklaracje – na potrzeby badania.

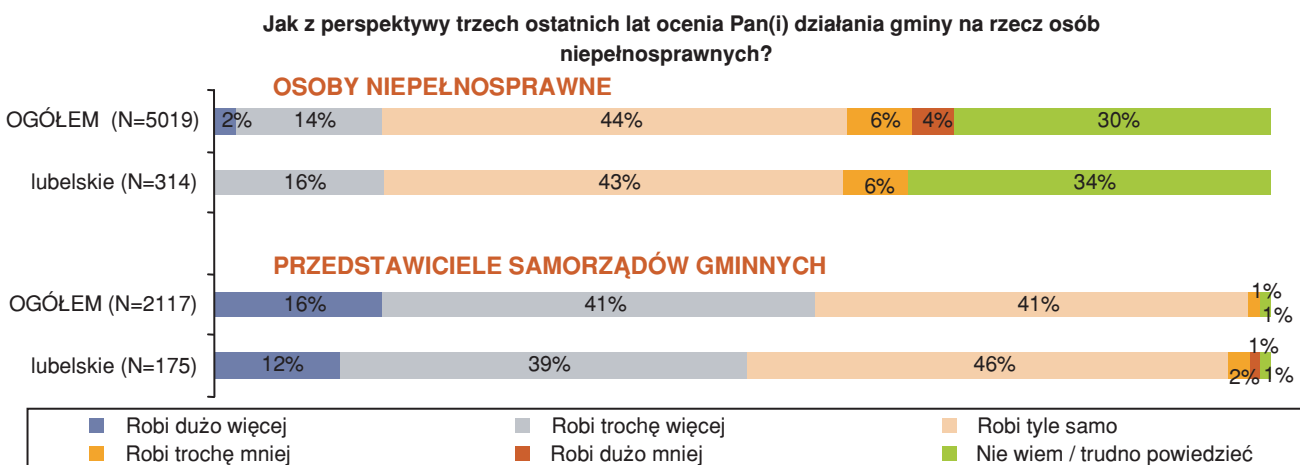
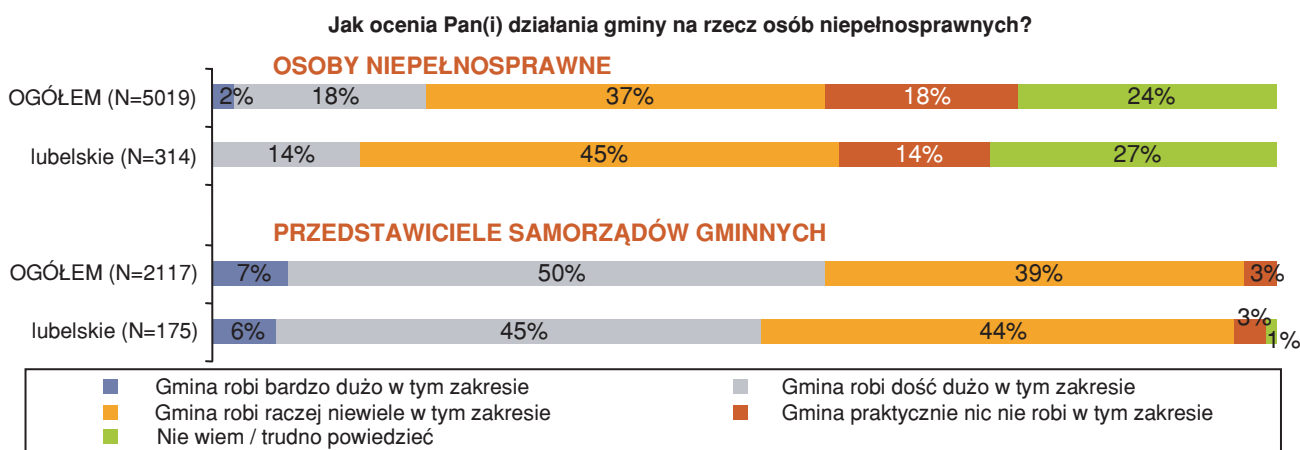

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Opisane we wcześniejszej części syntezy rozbieżności w ocenie jakości pomocy świadczonej przez gminy osobom niepełnosprawnym stają się szczególnie widoczne przy bardziej wnikliwej analizie. **Osoby niepełnosprawne z dużo większą rezerwą wypowiadają się o działalności władz gminy na rzecz ich grupy, niż czynią to przedstawiciele samorządów gminnych.** Prawdopodobnie ta dotyczy w równym stopniu województwa lubelskiego, jak i całego kraju. Warto jednak podkreślić, iż w regionie tym, zarówno osoby niepełnosprawne, jak i same samorządy gminne są nieco bardziej krytyczne w ocenie działalności gmin w tym zakresie.

Jedynie 14% niepełnosprawnych mieszkańców województwa lubelskiego w pozytywnym świetle postrzega działania gminne na rzecz niepełnosprawnych, podczas gdy połowa (51%) przedstawicieli samorządów gminnych uważa, że gmina robi dużo w tym zakresie. Jednak, co gorsza, osoby niepełnosprawne rzadko dostrzegają pozytywne zmiany w kontekście działań podejmowanych na ich rzecz przez gminę. Jedynie 16% przedstawicieli niepełnosprawnych mieszkańców województwa lubelskiego deklaruje, że gmina robi więcej obecnie, niż 3 lata temu. Pod tym względem przedstawiciele władz gminnych także wyrażają zdecydowanie bardziej entuzjastyczne opinie (51%).

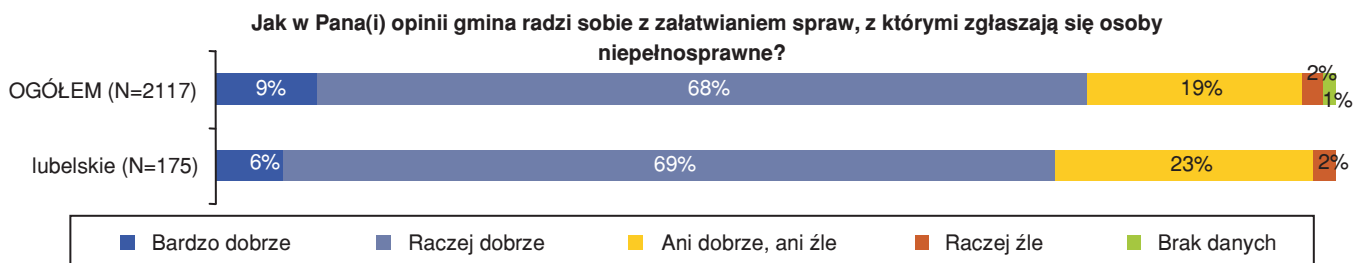
Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Podkreślić jednak należy, iż negatywne oceny wystawiane samorządom gminnym na poziomie ogólnym, istotnie łagodzi fakt korzystania z gminnej pomocy. Indywidualna satysfakcja niepełnosprawnych z pomocy uzyskanej w gminie (niezależnie od problemu) jest bowiem wyższa od ogólnej oceny wystawianej samorządom gminnym. Pod tym względem, w województwie lubelskim sytuacja przedstawia się nieco lepiej, niż w całym kraju. 72% respondentów korzystających z pomocy jednostek organizacyjnych samorządu gminnego (w skali kraju 66%) deklaruje, iż w ich sprawie gmina coś zrobiła, jeżeli nie w całości załatwiła sprawę, to przynajmniej w części. Gminy w ocenie swojej skuteczności idą jednak jeszcze dalej. Zdecydowana większość lubelskich samorządów twierdzi, iż dobrze radzi sobie z problemami zgłaszanymi przez niepełnosprawnych. Samorządy twierdzą, iż udaje im się średnio pozytywnie załatwić 65% spraw. Kwestią otwartą pozostaje jednak interpretacja słowa „załatwienie sprawy” – czy jest to jej całkowite załatwienie, częściowe, czy też tylko poinformowanie, gdzie niepełnosprawny może szukać pomocy.

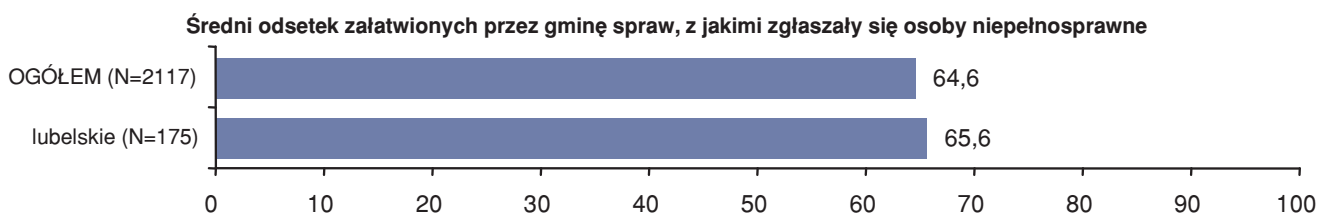
Warto też podkreślić, że w województwie lubelskim prawie co piąty niepełnosprawny zgłaszający się do gminy o pomoc, pomocy takiej nie uzyskał – gmina nie zrobiła nic. Jest to wynik nieco gorszy, niż w skali całego kraju.

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=2890

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Ocena sposobu załatwiania przez gminy poszczególnych spraw, w przypadku obu badanych grup, w województwie lubelskim, podobnie jak w skali całego kraju, pokazuje bezradność samorządów gminnych przede wszystkim wobec problemów związanych z rehabilitacją zawodową (o czym będzie mowa w następnym rozdziale) oraz z likwidowaniem barier architektonicznych. Mimo iż gminy podejmują inicjatywy w tym obszarze, nie zawsze mogą sprostać partykularnym oczekiwaniom niepełnosprawnych, z powodu ograniczonych możliwości w tym zakresie.

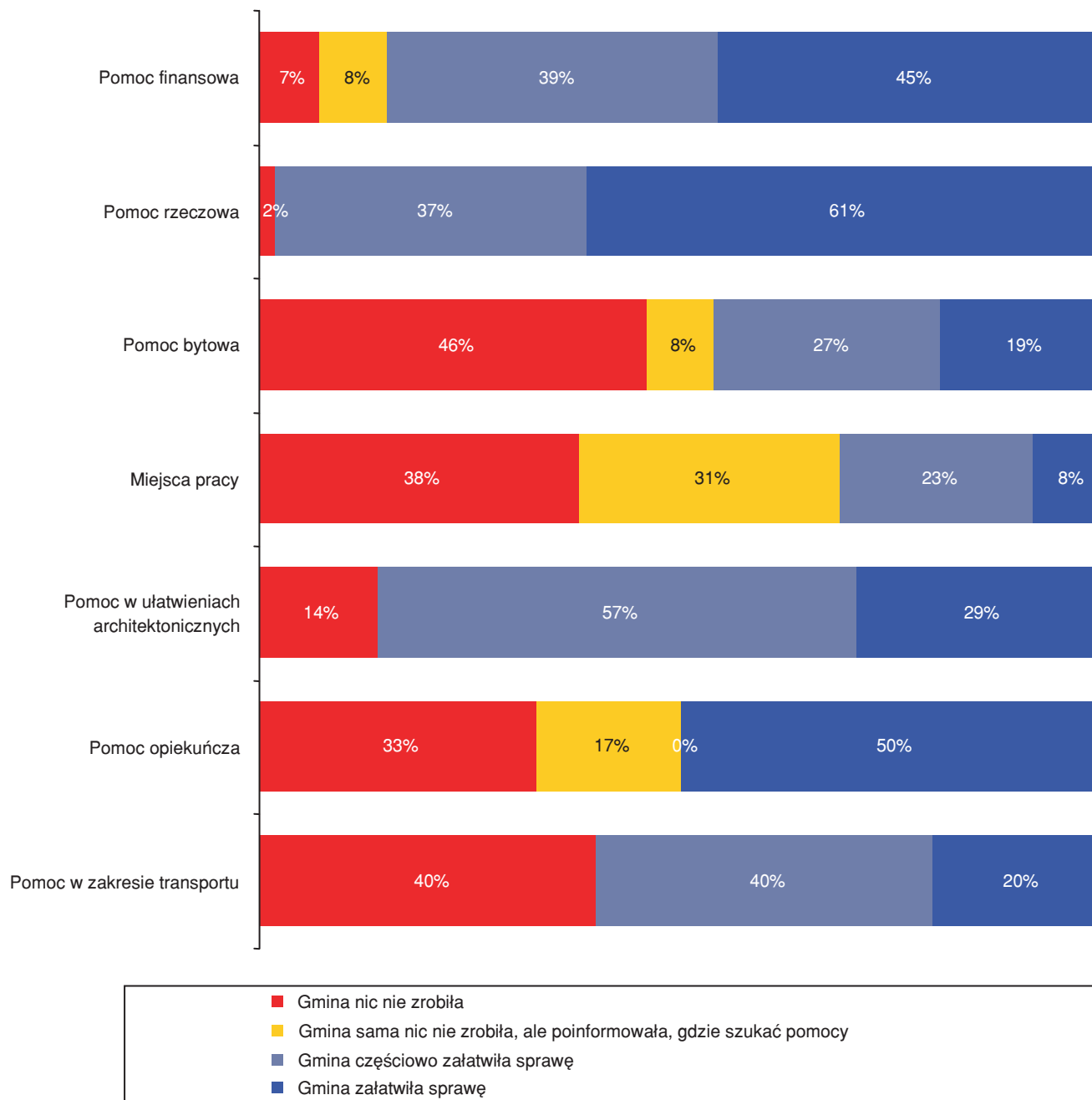
W województwie lubelskim osoby niepełnosprawne, obok wspomnianych już wcześniej kwestii związanych z aktywizacją zawodową, wyrażały niezadowolenie przede wszystkim ze sposobu załatwiania przez gminę zgłaszanych przez nich problemów związanych z potrzebami w zakresie pomocy bytowej, pomocy opiekuńczej, a także transportu. Lepiej oceniono reakcję gminy na sygnalizowane potrzeby finansowe, materialne oraz problemy związane z likwidacją barier architektonicznych.

Same lubelskie gminy twierdzą, iż najlepiej radzą sobie z najbardziej powszechnymi problemami, w ramach pomocy socjalnej. W dalszej części syntezy pokażemy, że są to też najczęściej podejmowane przez gminy działania – stąd też najlepsze przygotowanie i możliwości samorządów w tym zakresie. Za zadania kłopotliwe, obok wspomnianych już problemów związanych z rehabilitacją zawodową oraz barierami architektonicznymi, gminy zgodnie z opiniami niepełnosprawnych uznają również udzielanie pomocy bytowej (głównie w zakresie zapewnienia godnych warunków mieszkaniowych).

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

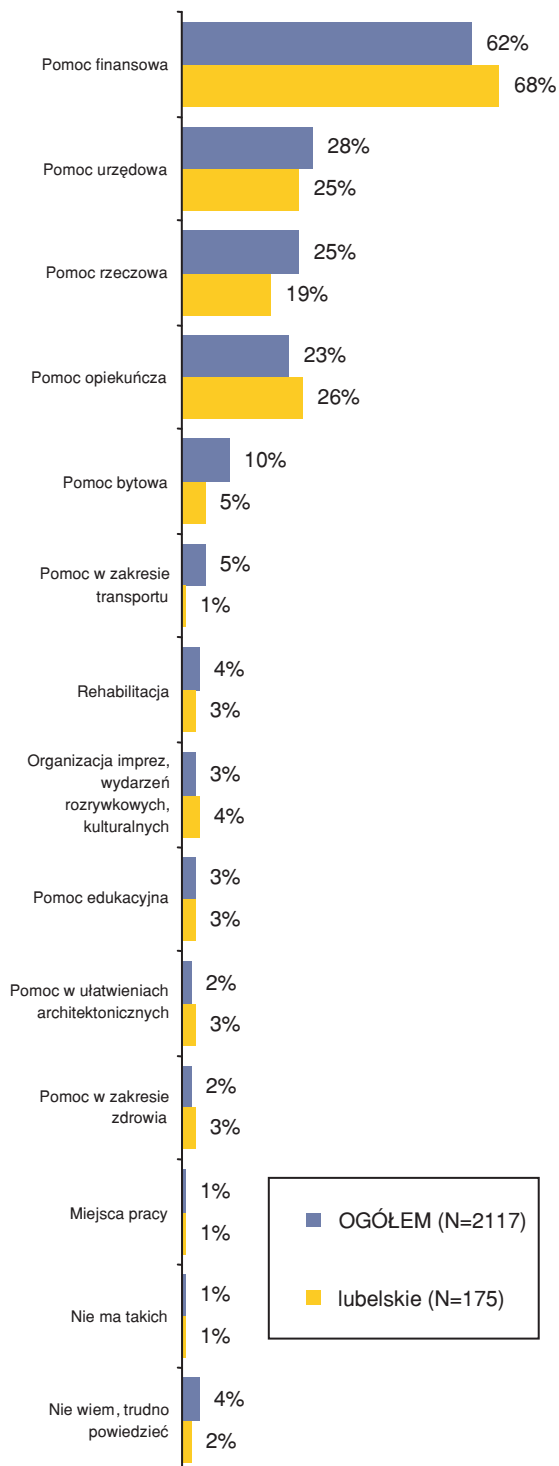
W jaki sposób gmina załatwiła sprawę, z którą się Pan(i) do niej zgłosił(a)?
(odnośnie grup problemów)

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo lubelskie. Procentowanie odnośnie problemów, N=292 problemy

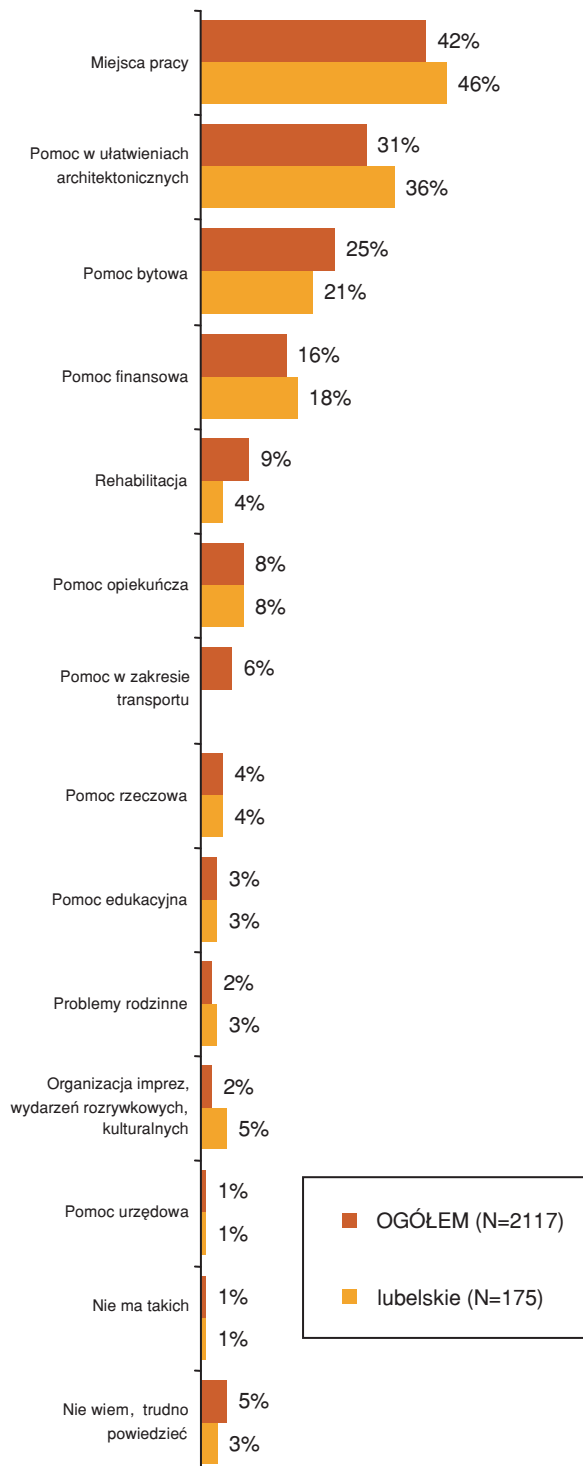
Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Jakie problemy osób niepełnosprawnych są najłatwiejsze do załatwienia dla gminy? - wskazania spontaniczne

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Jakie problemy osób niepełnosprawnych są najtrudniejsze do załatwienia dla gminy? - wskazania spontaniczne

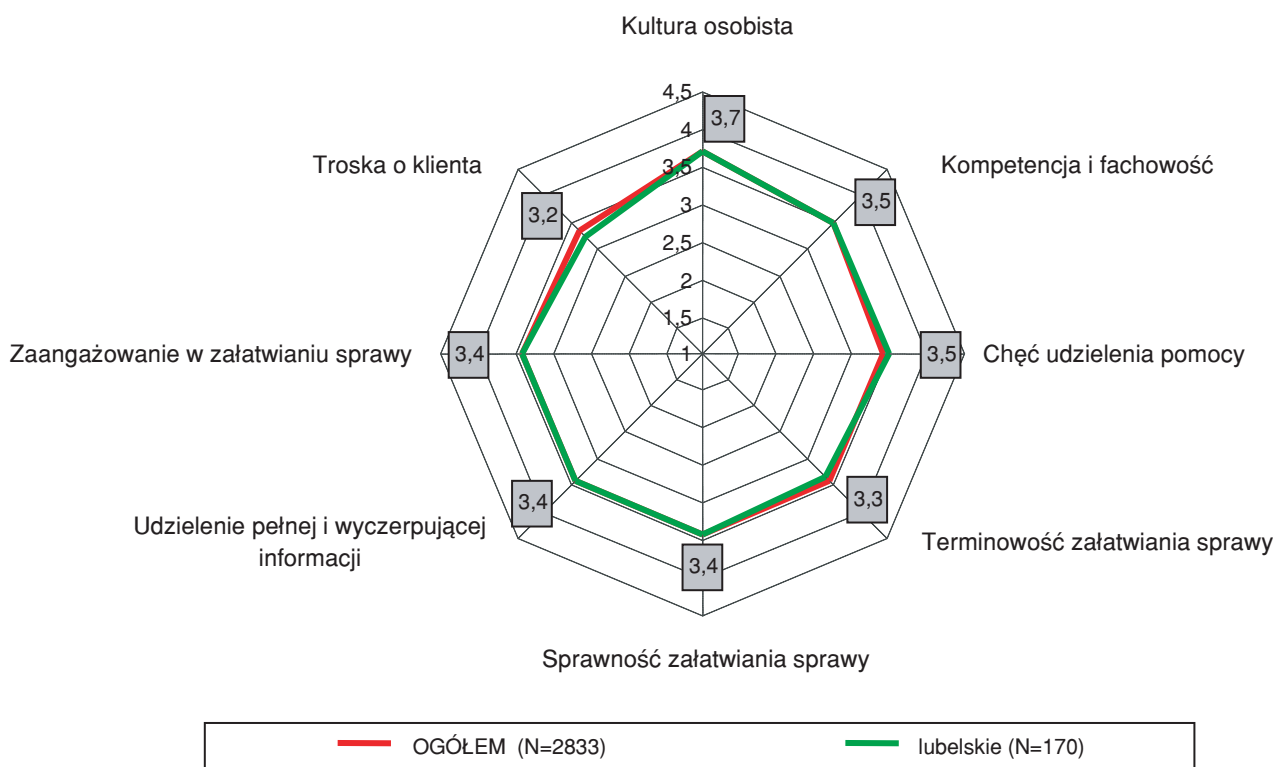

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

W województwie lubelskim, w parze z dość pozytywną oceną sposobu załatwienia przez gminę spraw, z jakimi zgłaszali się niepełnosprawni, idzie pozytywna opinia na temat funkcjonowania jednostek organizacyjnych gminy. Pod tym względem Lubelszczyzna nie wyróżnia się ani pozytywnie, ani też negatywnie na tle całego kraju. Ponad połowa badanych niepełnosprawnych wyraża zadowolenie z kultury osobistej urzędników, docenia ich kompetencję i fachowość oraz chęć niesienia pomocy. Pozytywnie oceniana jest również terminowość i sprawność załatwiania spraw w tych instytucjach. Nieco gorzej oceniono natomiast troskę o klienta oraz zaangażowanie w załatwianie spraw.

Jak ogólnie rzecz biorąc ocenia Pan(i) poziom obsługi w urzędzie gminy i jej jednostkach pod względem następujących aspektów:

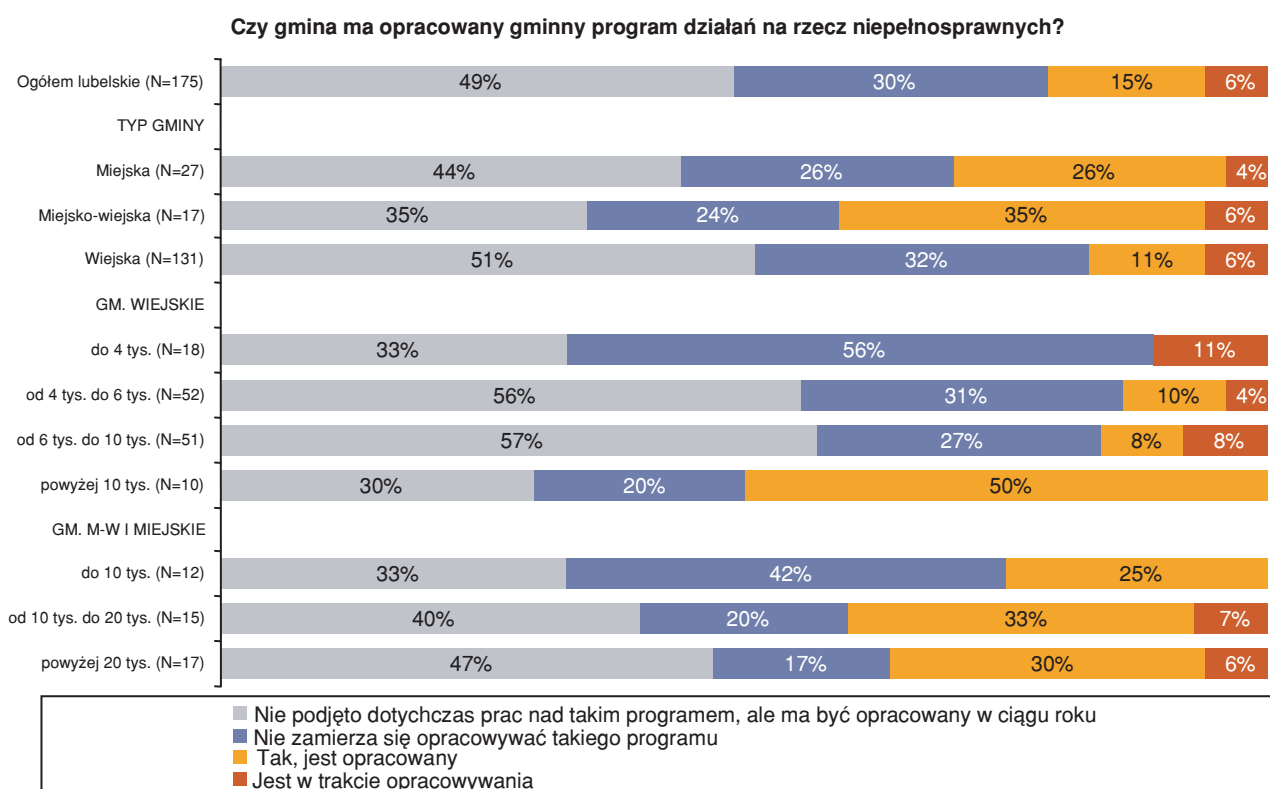

SKALA: [5] Bardzo dobrze, [4] Raczej dobrze, [3] Ani dobrze, ani źle, [2] Raczej źle, [1] Bardzo źle

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=2833

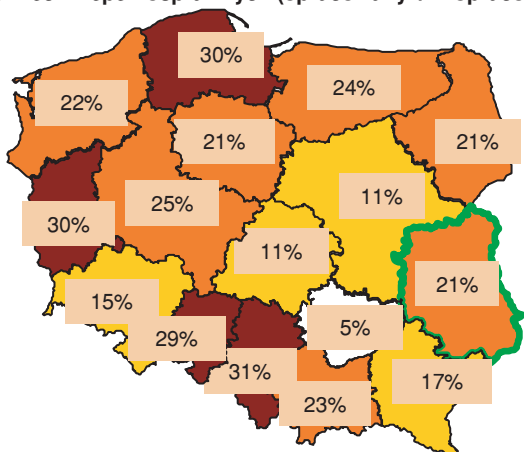
Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Posiadanie gminnego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w województwie lubelskim (podobnie jak w całym kraju) związane jest przede wszystkim z typem i wielkością gminy. Tak jak w całym kraju, dokumentem takim najrzadziej dysponują gminy wiejskie (wyłączając największe jednostki osadnicze tego typu). Co ciekawe jednak, nieco częściej posiadają go gminy miejsko-wiejskie, niż gminy miejskie.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo lubelskie, N=175

Odsetek gmin posiadających gminny program działań na rzecz niepełnosprawnych (opracowany + w opracowaniu)

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

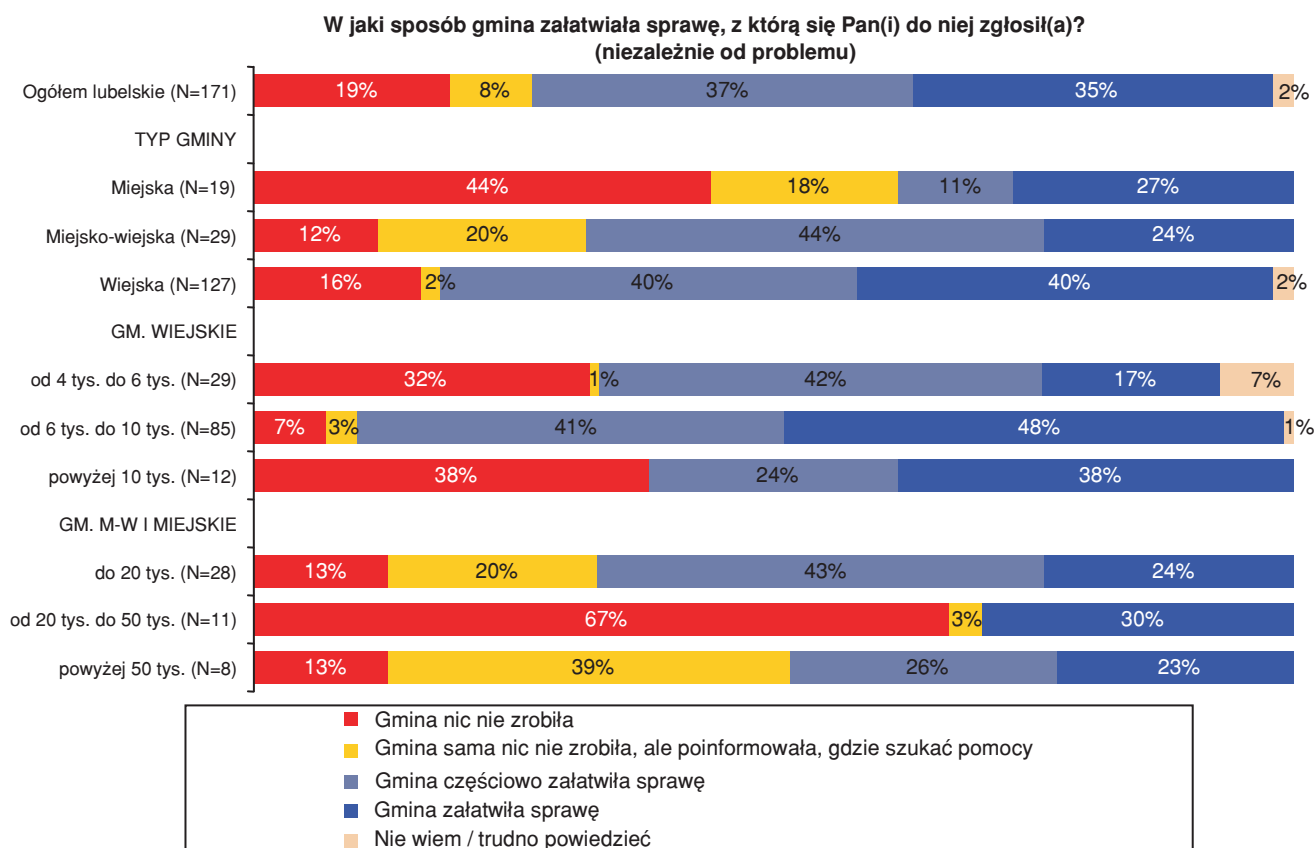
Województwo lubelskie plasuje się pod tym względem wśród województw charakteryzujących się średnim odsetkiem gmin posiadających taki program.

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Z deklaracji niepełnosprawnych mieszkańców Lubelszczyzny wynika, iż najbardziej efektywne w zakresie rozwiązywania problemów zgłaszanych przez tę grupę są samorządy gmin wiejskich. Nieco gorzej pod tym względem radzą sobie gminy miejsko-wiejskie, najgorzej zaś gminy miejskie.

Opinie przedstawicieli samorządów gminnych nie do końca korespondują z ocenami osób niepełnosprawnych. Z jednej strony, to rzeczywiście gminy wiejskie, a nie miejskie chwalą się największym odsetkiem pozytywnie załatwionych spraw. Z drugiej jednak strony, gminy wiejskie i gminy wiejskie bardzo podobnie oceniają łatwość załatwiania spraw zgłaszanych przez niepełnosprawnych.

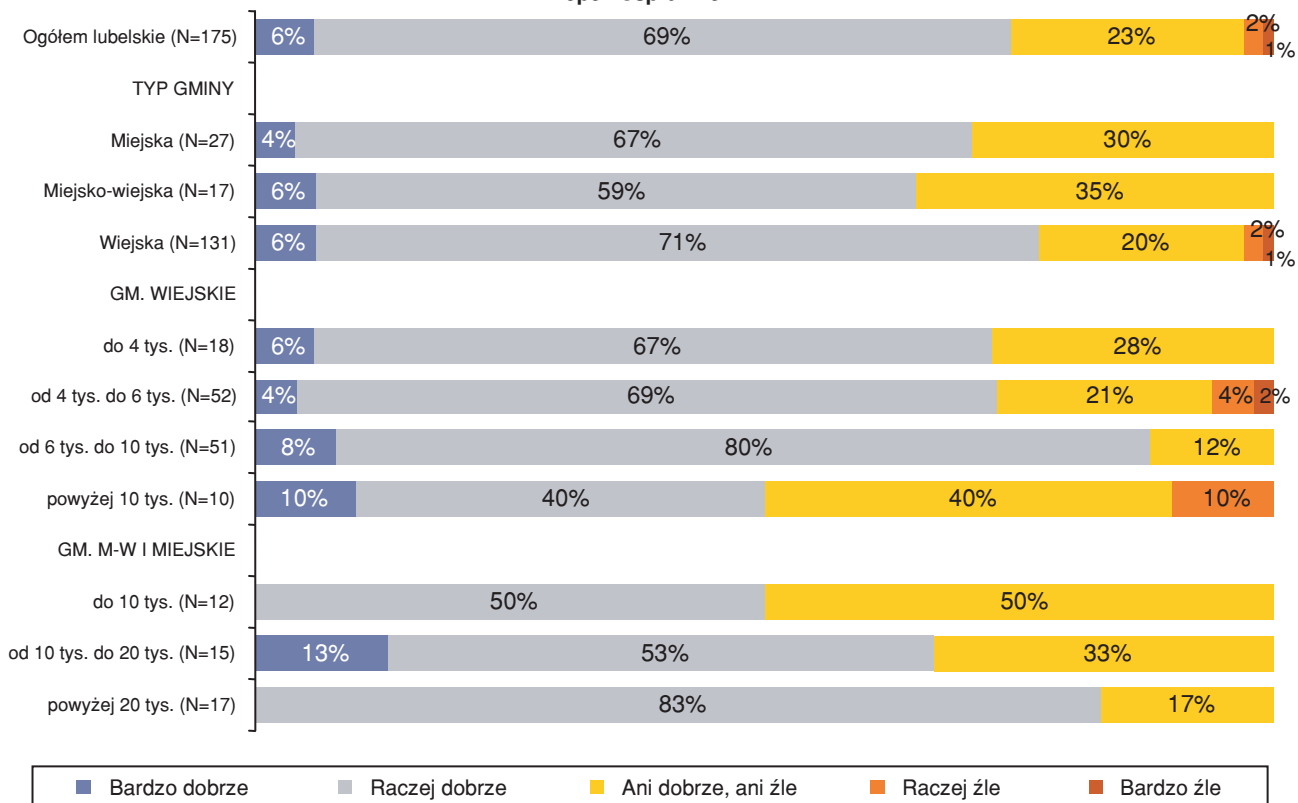
Należy jednak pamiętać, że różnice te mogą być pochodną liczby, skali i złożoności problemów z jakimi zgłaszają się osoby niepełnosprawne, a nie pochodną sprawności gminy.

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo lubelskie, N=171

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Jak w Pana(i) opinii gmina radzi sobie z załatwianiem spraw, z którymi zgłaszają się osoby niepełnosprawne?

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo lubelskie, N=175

Jaki średnio odsetek spraw i problemów, z jakimi zgłaszają się osoby niepełnosprawne, udaje się pozytywnie załatwić? - ŚREDNIE (%)

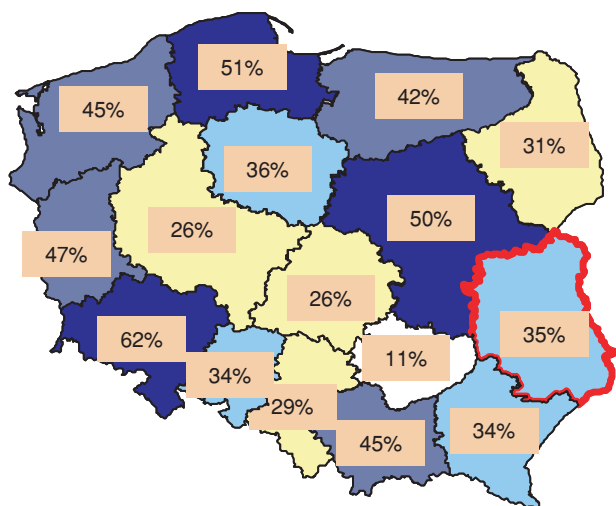

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo lubelskie, N=175

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Lubelszczyzna to region, w którym istnieje stosunkowo duży rozdzźwięk pomiędzy opiniami przedstawicieli samorządów gminnych na temat skuteczności pomocy udzielanej przez gminę osobom niepełnosprawnym, a opiniami samych zainteresowanych. Podczas gdy jedynie co trzeci mieszkaniec tego regionu twierdzi, iż gmina załatwiła sprawę, z którą się do niej zgłaszał, gminy szacują średni odsetek załatwionych spraw na blisko 66%.

Odsetek niepełnosprawnych deklarujących, iż gmina „załatwiła sprawę”

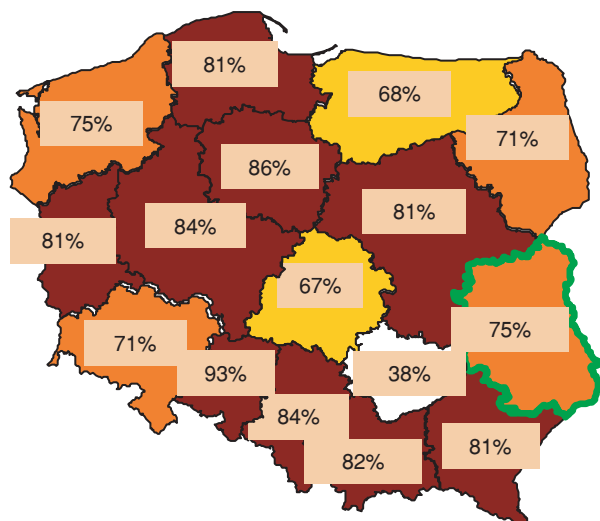

Pod względem opinii osób niepełnosprawnych dotyczących skuteczności działań gminy w odniesieniu do ich problemów, województwo lubelskie plasuje się na poziomie średniej krajowej.

Podobnie też swoją działalność w tym zakresie oceniają same samorządy gminne. W stosunku do innych regionów kraju, na poziomie średnim szacują odsetek załatwianych spraw, a także łatwość radzenia sobie z problemami osób niepełnosprawnych.

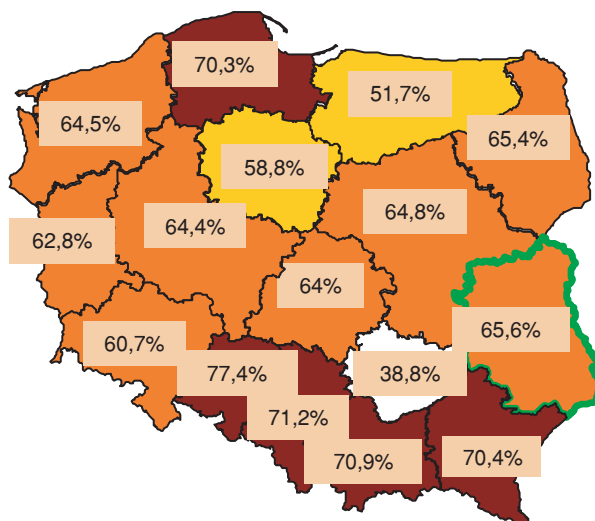
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Odsetek deklarujących, iż gmina „radzi sobie z załatwianiem spraw” osób niepełnosprawnych

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Średni odsetek załatwionych spraw i problemów, z jakimi zgłaszają się osoby niepełnosprawne

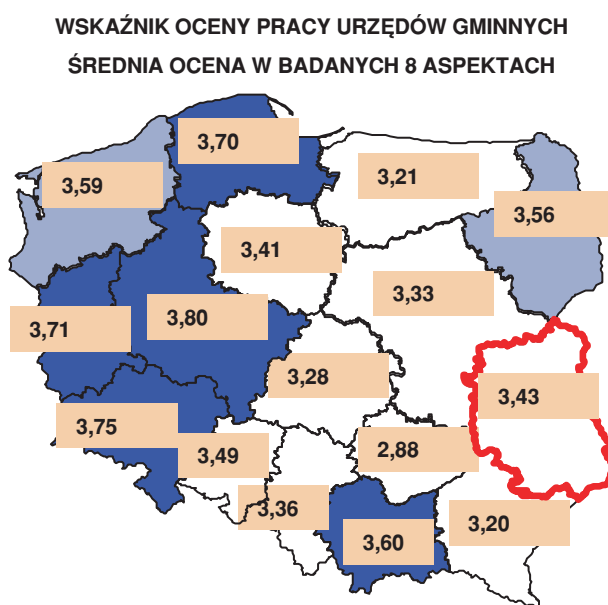
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Biorąc pod uwagę 8 następujących aspektów satysfakcji z jakości obsługi i pracy urzędników w urzędach gminnych, stworzyliśmy **wskaźnik oceny pracy urzędów gminnych**.

- Kultura osobista
- Kompetencja i fachowość
- Chęć udzielenia pomocy
- Terminowość załatwiania sprawy
- Sprawność załatwiania sprawy
- Udzielenie pełnej i wyczerpującej informacji
- Zaangażowanie w załatwianiu sprawy
- Troska o klienta

Nie obserwujemy istotnych różnic w poziomie zadowolenia ze względu na typ i wielkość gminy. Widoczne są natomiast pewne zróżnicowania regionalne. Relatywnie większą satysfakcję z funkcjonowania urzędów gminnych wyrażają mieszkańcy województw Polski północno-zachodniej. Najmniej zadowoleni są zaś mieszkańcy Polski centralnej i wschodniej. **Województwo lubelskie należy pod tym względem do województw najgorzej ocenianych.**

SKALA: [5] Bardzo dobrze, [4] Raczej dobrze, [3] Ani dobrze, ani źle, [2] Raczej źle, [1] Bardzo źle

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

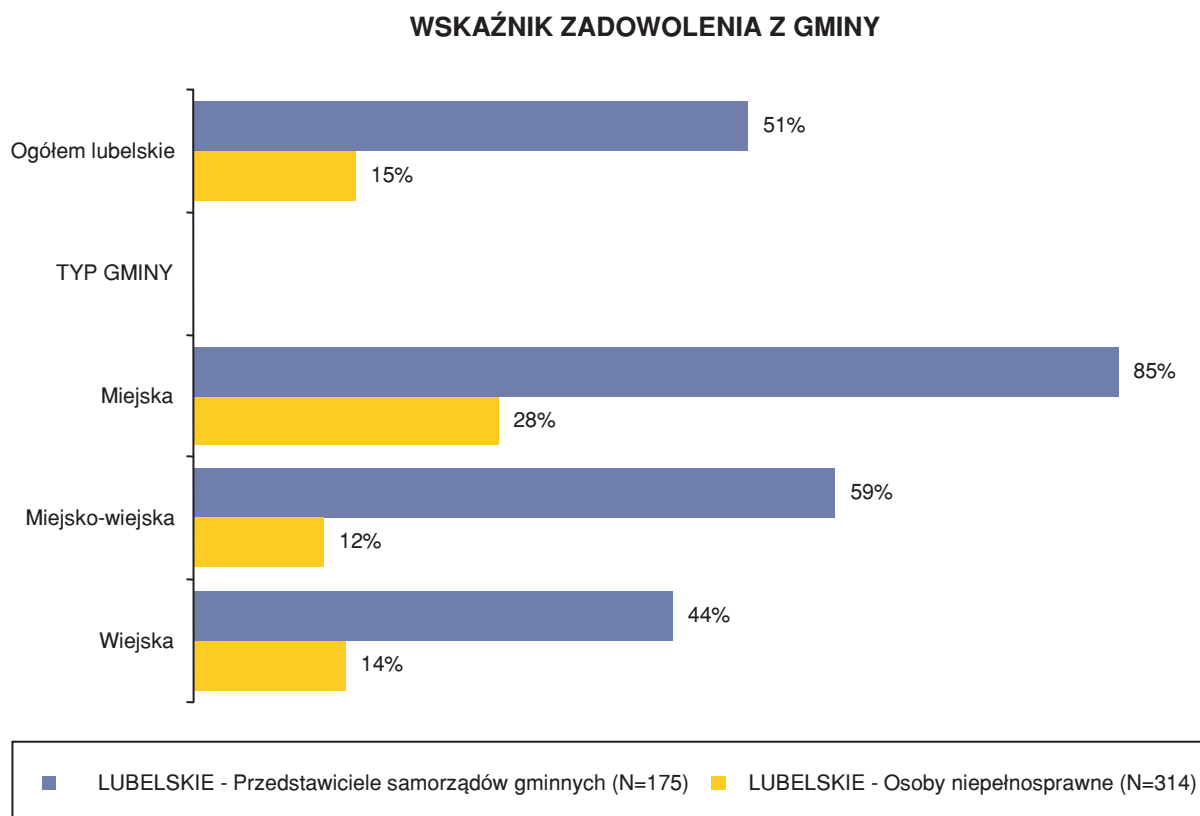

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Podsumowując tę część wyników badań dla osób niepełnosprawnych jak i dla samorządów gminnych stworzyliśmy sumaryczny wskaźnik **zadowolenia z gminy**. W tym pierwszym przypadku, pokazuje on, jak osoby niepełnosprawne postrzegają gminę, w drugim zaś, jak gmina postrzega samą siebie. Wskaźnik ten jest średnią arytmetyczną odsetka odpowiedzi pozytywnych w dwóch badanych aspektach:

- ❑ Oceny działań władz samorządowych na rzecz osób niepełnosprawnych (gmina robi bardzo dużo + gmina robi dość dużo)
- ❑ Oceny z perspektywy czasu działań samorządowych na rzecz osób niepełnosprawnych (gmina robi dużo więcej + robi trochę więcej)

W województwie lubelskim zadowolenie gminy z jej działalności na rzecz osób niepełnosprawnych największe jest w gminach miejskich, nieco mniejsze w gminach miejsko-wiejskich, najmniejsze zaś w gminach wiejskich. Podobnie działalność gmin widzą osoby niepełnosprawne. Najlepiej oceniane są przez nich, najmniej krytyczne wobec siebie samorządy gmin miejskich, dużo słabiej zaś samorządy gmin wiejskich i miejsko-wiejskich.

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

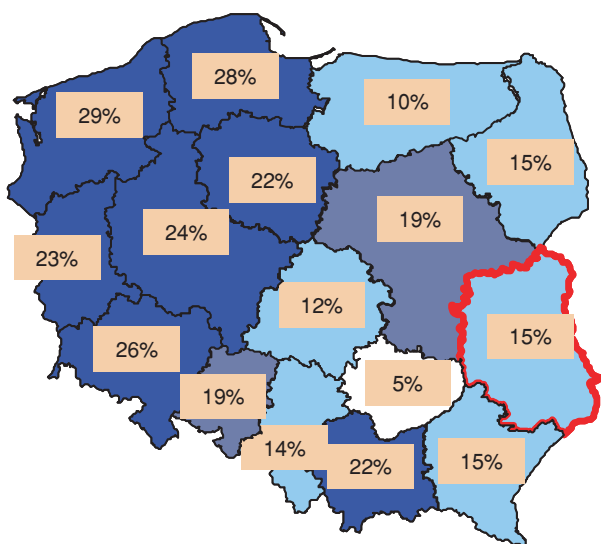
Zadowolenie osób niepełnosprawnych z działalności gmin rozkłada się w sposób systematyczny (poniekąd zgodny z ekonomicznymi podziałami kraju) – dzieli Polskę na dwie części. Relatywnie bardziej zadowolony, zachód kraju i bardziej pokrzywdzony, wschód. Większość samorządów gminnych, mówiąc o swojej aktywności dobrze wpasowuje się w tę konwencję, choć należy zwrócić uwagę na pewne wyjątki. Niewspółmiernie dobre oceny, w stosunku do opinii samych osób niepełnosprawnych wystawiają sobie gminy z województwa warmińsko-mazurskiego, podkarpackiego oraz śląskiego.

Województwo lubelskie należy do grupy województw, w których gminy oceniane są relatywnie najgorzej. Potwierdzają to zarówno osoby niepełnosprawne, jak i samorządy gminne.

Wskaźnik zadowolenia z gminy

Osoby niepełnosprawne

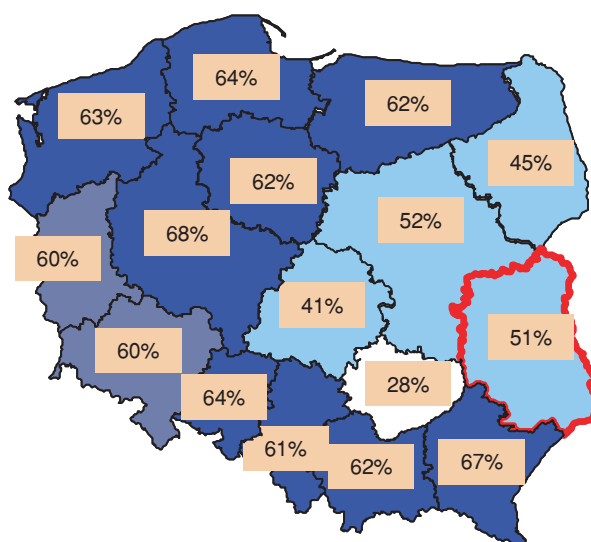
ŚREDNI WSKAŹNIK: 18%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Samorządy gminne

ŚREDNI WSKAŹNIK: 57%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

6. Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

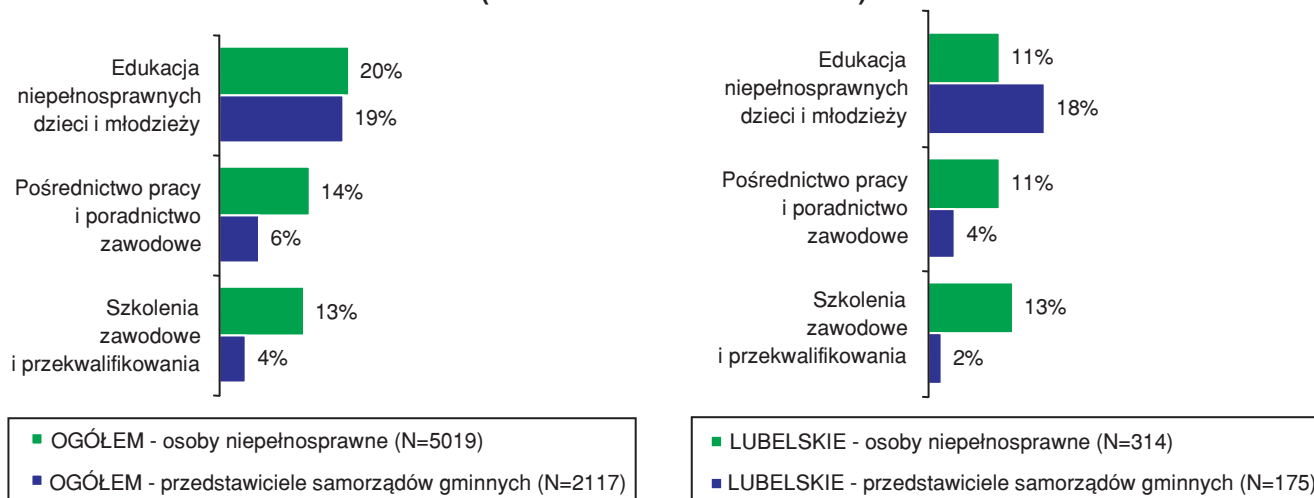
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W województwie lubelskim, podobnie jak w innych regionach kraju, samorzady gminne rzadko angażują się w działania na rzecz aktywizacji i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Podobnie jak w skali całego kraju, co piąta gmina na Lubelszczyźnie **wspiera (finansuje lub dofinansowuje) edukację niepełnosprawnych dzieci i młodzieży**. Kwestią otwartą jest jednak, na ile gminy wskazywały tu wyłącznie działania skierowane do osób niepełnosprawnych, a na ile ogólne zadania w zakresie edukacji (np. remont szkoły).

Działania związane z pośrednictwem pracy, poradami zawodowymi, szkoleniami i kursami przekwalifikującymi lubelskie gminy podejmowały tylko bardzo sporadycznie (rzadziej, niż w skali całego kraju).

Czy gmina podejmuje/finansuje lub dofinansowuje następujące działania na rzecz osób niepełnosprawnych? (WSKAZANIA WSPOMAGANE)

W konsekwencji małej aktywności gmin w zakresie rehabilitacji zawodowej w województwie lubelskim 91% niepełnosprawnych miało problem ze wskazaniem działań podejmowanych na rzecz zmniejszenia bezrobocia w tej grupie. 27% badanych wyraziło przekonanie, iż w jego gminie takich działań w ogóle nie było. 67% przedstawicieli samorządów gminnych stwierdza, iż nie podejmowało tego typu działań. Ponadto 7% gmin nie umiało wskazać przykładów takich działań, zaś w przypadku 2% nie mamy w tym zakresie żadnych danych – gminy te najprawdopodobniej w znakomitej większości po prostu nie podjęły działań.

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W rezultacie niskiej aktywności jedynie 25% lubelskich gmin (na poziomie kraju 29%) może pochwalić się działaniami lub inicjatywami na rzecz zmniejszenia bezrobocia wśród niepełnosprawnych.

13% lubelskich samorządów gminnych zaangażowało się w działania dotyczące doradztwa, szkoleń i działań informacyjnych w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Nieco mniejszy odsetek – 9% gmin – podjęło działania związane z tworzeniem lub pomocą w tworzeniu miejsc pracy. Inne inicjatywy, takie jak np. działania skierowane do pracodawców lub likwidacja barier w zatrudnieniu podejmowane były przez pojedyncze samorzady.

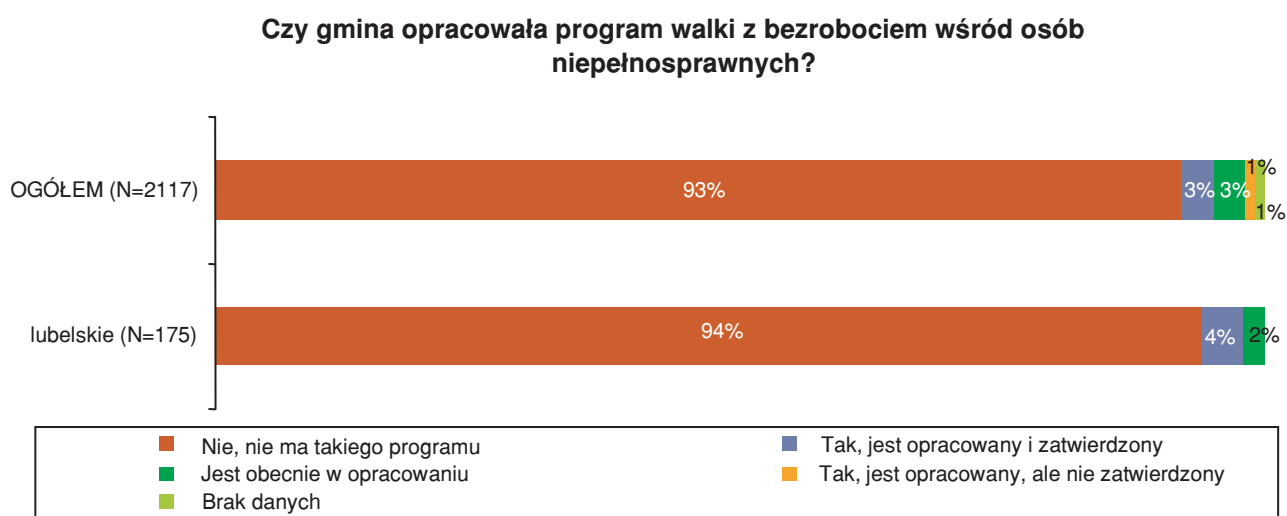
Przykłady działań lub inicjatyw zrealizowanych w 2005 lub 2006 roku na rzecz zmniejszenia bezrobocia niepełnosprawnych - wskazania spontaniczne przedstawicieli samorządów gminnych

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo lubelskie, N=175

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W porównaniu z aktywnością w zakresie rehabilitacji zawodowej jeszcze mniejsze jest zaangażowanie gmin w tworzenie instytucjonalnych ram w postaci programów lub strategii zmniejszenia bezrobocia wśród niepełnosprawnych. Na Lubelszczyźnie tego typu programy (opracowane lub w trakcie opracowania) posiada jedynie 6% gmin.

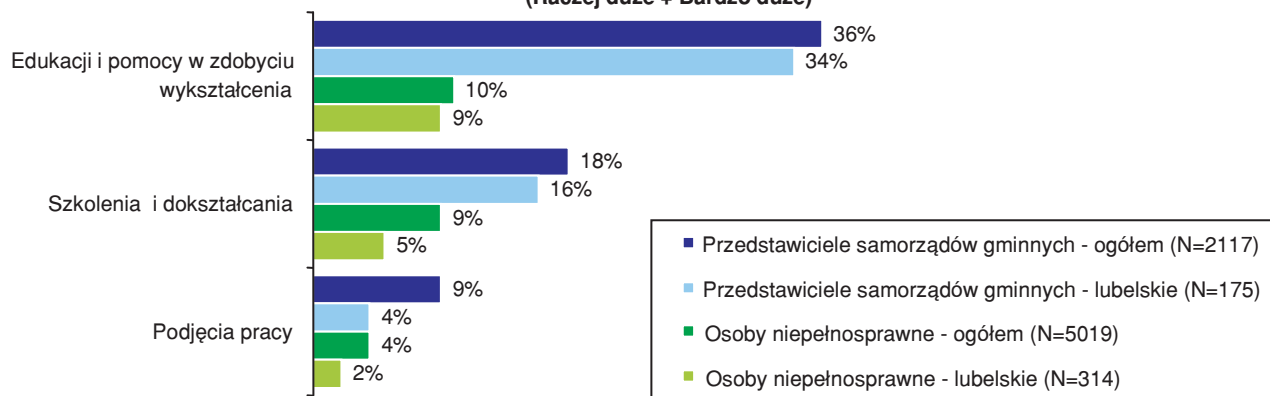
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

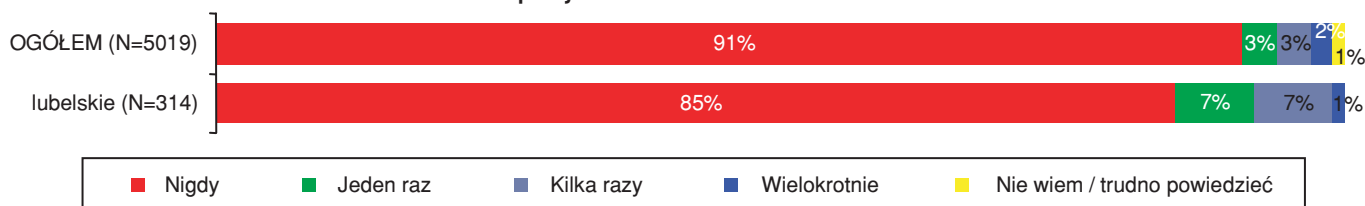
Aktywność lubelskich samorządów gminnych w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych jest bez wątpienia zdecydowanie za mała w stosunku do wyrażanych oczekiwań. Dobrze zdają sobie z tego sprawę nie tylko sami niepełnosprawni, ale również przedstawiciele samorządów gminnych, którzy w zdecydowanej większości „biją się w pierś” i przyznają, iż rzeczywiście gmina robi niewiele w tym zakresie (obie badane przez nas grupy w województwie lubelskim relatywnie gorzej, w skali całego kraju, oceniają możliwości stwarzane przez samorządy gminne w zakresie aktywizacji zawodowej). Niezależnie od tego, w województwie lubelskim, tak jak w większości regionów kraju, obserwujemy dość dużą rozbieżność ocenach osób niepełnosprawnych i samorządowców.

O małym zaangażowaniu lubelskich gmin w aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych świadczy również fakt, że zdecydowana większość niepełnosprawnych z tego regionu (85%) nie doświadczyła zainteresowania i nie spotkała się z inicjatywą pracowników gmin w tym zakresie. Przyznać jednak należy, iż w większości regionów, sytuacja wygląda jeszcze gorzej pod tym względem.

**Jak ocenia Pan(i) możliwości, jakie stwarza gmina osobom niepełnosprawnym w zakresie:
(Raczej duże + Bardzo duże)**

Czy pracownicy gminy z własnej inicjatywy zwracali się do Pana(i) oferując pomoc przy znalezieniu pracy/szkolenia/doradztwo zawodowe?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

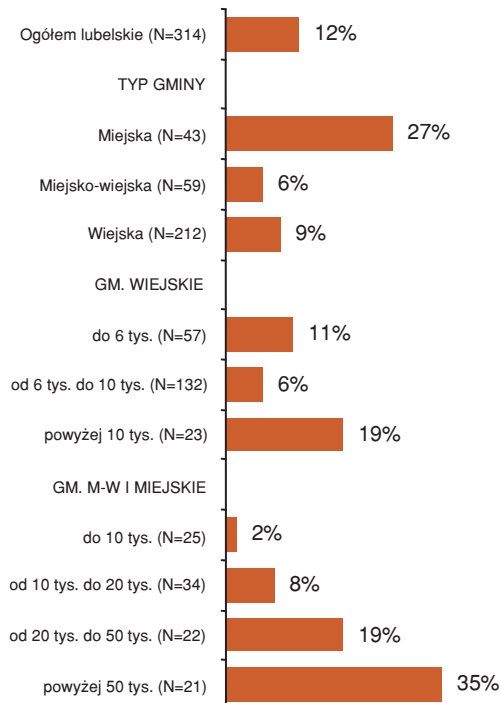

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W województwie lubelskim w działania na rzecz rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych angażują się przede wszystkim gminy miejskie oraz gminy wiejskie. Odbiega to znacząco od prawidłowości obserwowanych w całym kraju, gdzie najmniejsze zaangażowanie w tę problematykę wykazują gminy wiejskie, a nie gminy miejsko-wiejskie, jak ma to miejsce na Lubelszczyźnie.

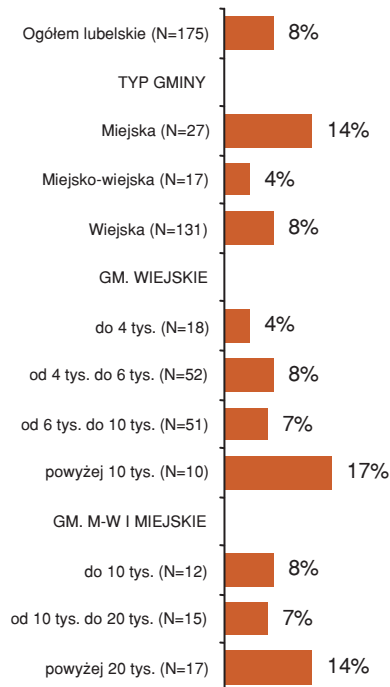
Same osoby niepełnosprawne bardzo podobnie postrzegają aktywność trzech badanych przez nas typów gmin. Niepełnosprawni mieszkańcy Lubelszczyzny, tak jak i innych regionów, wskazują na największe zaangażowanie w zakresie aktywizacji zawodowej gmin miejskich. Najrzadziej działania w tym obszarze dostrzegają natomiast mieszkańcy gmin miejsko-wiejskich.

PRZECIĘTNY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH WSKAZUJĄCYCH, IŻ GMINA PODEJMOWAŁA DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo lubelskie, N=314

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ

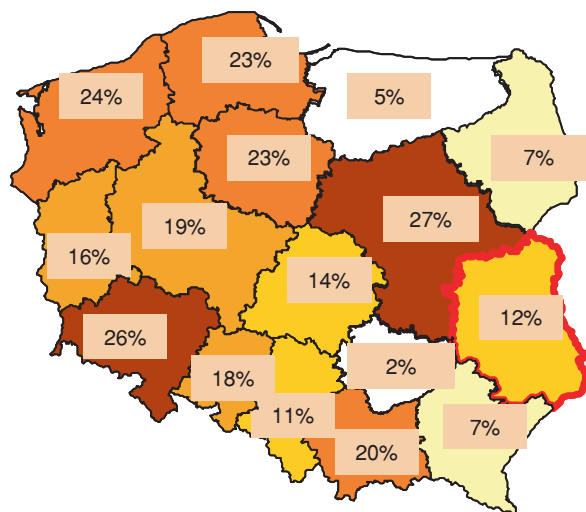
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo lubelskie, N=175

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

Województwo lubelskie należy do regionów, w których zaangażowanie gmin w działania na rzecz rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych należy do najniższych w kraju. Region ten wraz z pozostałymi województwami ze wschodniej i centralnej części kraju oraz z województwem lubuskim charakteryzuje się znacznie mniejszą aktywnością, niż południowa i zachodnia część kraju.

Ocena aktywności gmin w zakresie rehabilitacji zawodowej w województwie lubelskim dość dobrze koresponduje z rzeczywistą skalą ich działań. Mieszkańcy tego regionu należą, obok niepełnosprawnych z województwa świętokrzyskiego, warmińsko-mazurskiego, podlaskiego oraz podkarpackiego, do najmniej zadowolonych w kraju z możliwości stwarzanych przez samorzady gminne w zakresie rehabilitacji zawodowej.

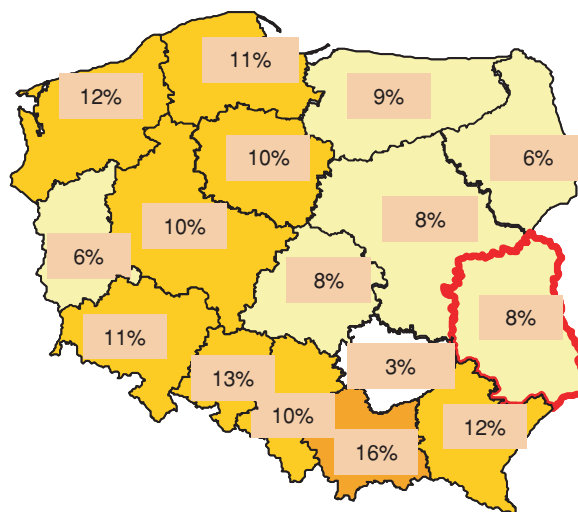
PRZECIĘTNY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH WSKAZUJĄCYCH, IŻ GMINA PODEJMOWAŁA DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ

ŚREDNIO 16%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ

ŚREDNIO 10%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

7. Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Aktywność lubelskich samorządów gminnych jest dużo większa w zakresie rehabilitacji społecznej, niż rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Działania w tym zakresie bez wątpienia nie należą do rzadkości. Zaznaczyć jednak należy, iż wsparcie udzielane przez samorządy gminne ma przede wszystkim charakter pomocy podstawowej – choć najbardziej potrzebnej, to jednak nieadresowanej specyficznie do niepełnosprawnych. Lubelskie samorządy gminne, tak jak i samorządy gminne z innych regionów, najczęściej finansują bowiem pomoc socjalną – finansową, materialną i opiekę bytową. Pod względem obsługi klienta i źródła finansowania pomoc ta powinna być traktowana jako społeczna lub socjalna (która wchodzi w zakres zadań gminy). Te najprostsze działania nie wymagają od gmin zaangażowania, dobrej organizacji czy specjalnych kompetencji. I chociaż niewątpliwie osoby niepełnosprawne kwalifikują się do udzielenia im tego typu pomocy, odbywa się to kosztem innych osób – niekoniecznie niepełnosprawnych, które w podobnej sytuacji bytowej lub materialnej również uzyskałyby wsparcie. Warto dodać, iż na te najbardziej powszechne, podstawowe działania, z których jednocześnie korzysta najwięcej osób, przeznaczanych jest najwięcej pieniędzy.

Działania pomocowe specyficznie skierowane do osób niepełnosprawnych („prawdziwą” rehabilitację społeczną), lubelskie gminy podejmują już znacznie rzadziej. 11% gmin finansowało likwidację barier architektonicznych, taki sam odsetek gmin wspierał pomoc psychologiczną. Co dziesiąta gmina łożyła środki na organizację turnusów rehabilitacyjnych, 9% finansowało warsztaty terapii zajęciowej, taki sam odsetek zaangażował się w pomoc przy zakupie sprzętu rehabilitacyjnego.

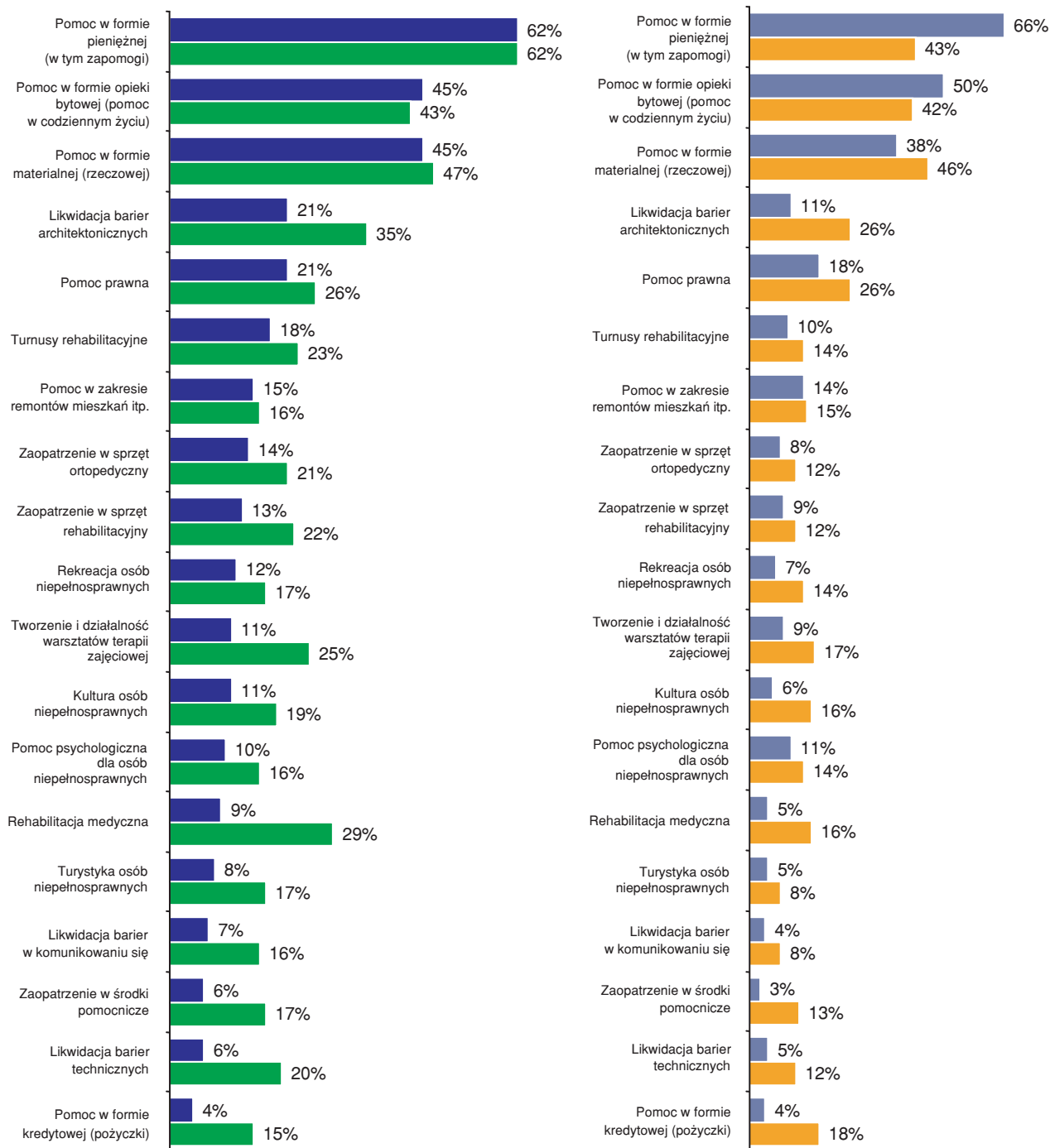
Zaznaczyć należy, iż w porównaniu do ogółu gmin w Polsce, lubelskie samorządy gminne rzadziej angażowały się w działania w zakresie rehabilitacji społecznej. Dotyczy to zarówno pomocy materialnej (mieszczącej się w ramach pomocy socjalnej), jak również wszystkich innych działań pomocowych skierowanych specyficznie do osób niepełnosprawnych. Jedynie w przypadku pomocy finansowej oraz pomocy bytowej lubelskie samorządy wykazują aktywność na poziomie porównywalnym dla całego kraju.

Sami niepełnosprawni mieszkańcy Lubelszczyzny, analogicznie jak w przypadku postrzegania działań w zakresie rehabilitacji zawodowej, mają tendencję to przeszacowywania aktywności samorządów gminnych. Zaznaczyć jednak należy, iż zwracają na nią uwagę dużo rzadziej, niż niepełnosprawni mieszkańcy innych regionów. Obserwowane przekonania o podejmowaniu przez samorządy zadań związanych z pomocą osobom niepełnosprawnym z jednej strony zapewne są wyrazem dużych oczekiwań tych osób wobec gmin, z drugiej zaś świadczą o mylnej interpretacji źródła dostępnej pomocy.

Można podejrzewać, że **gdyby samorządy gminne otrzymały dodatkowe środki finansowe i wsparcie w realizacji zadań w zakresie rehabilitacji społecznej, poprawiłaby się nie tylko pomoc osobom niepełnosprawnym, ale także pozostałym mieszkańcom gminy w trudnej sytuacji materialnej lub bytowej.** Część środków, które obecnie gminy przeznaczają na pomoc niepełnosprawnym – nie tylko na zapomogi, ale też na dofinansowanie leczenia czy sprzętu – mogłaby bowiem być przeznaczona dla innych osób. Natomiast gminy mogłyby w większym zakresie dotrzeć do osób niepełnosprawnych z pomocą adresowaną specyficznie do tej grupy.

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Czy gmina podejmuje/finansuje lub dofinansowuje następujące działania na rzecz osób niepełnosprawnych? (WSKAZANIA WSPOMAGANE)

■ Przedstawiciele samorządów gminnych (N=2117)
■ Osoby niepełnosprawne (N=5019)

■ Przedstawiciele samorządów gminnych - lubelskie (N=175)
■ Osoby niepełnosprawne - lubelskie (N=314)

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Gdyby wziąć po uwagę wymieniane przez samorządy gminne w województwie lubelskim przykłady inicjatyw i działań zrealizowanych w 2005 lub 2006 roku na rzecz pomocy i poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych w gminie, okazałoby się, że mamy do czynienia z całkiem sporą aktywnością w tym zakresie. Tylko 30% lubelskich gmin nie wskazało żadnych tego typu działań (25% samorządów stwierdziło, iż takich działań nie było, zaś 5% uchyliło się od odpowiedzi).

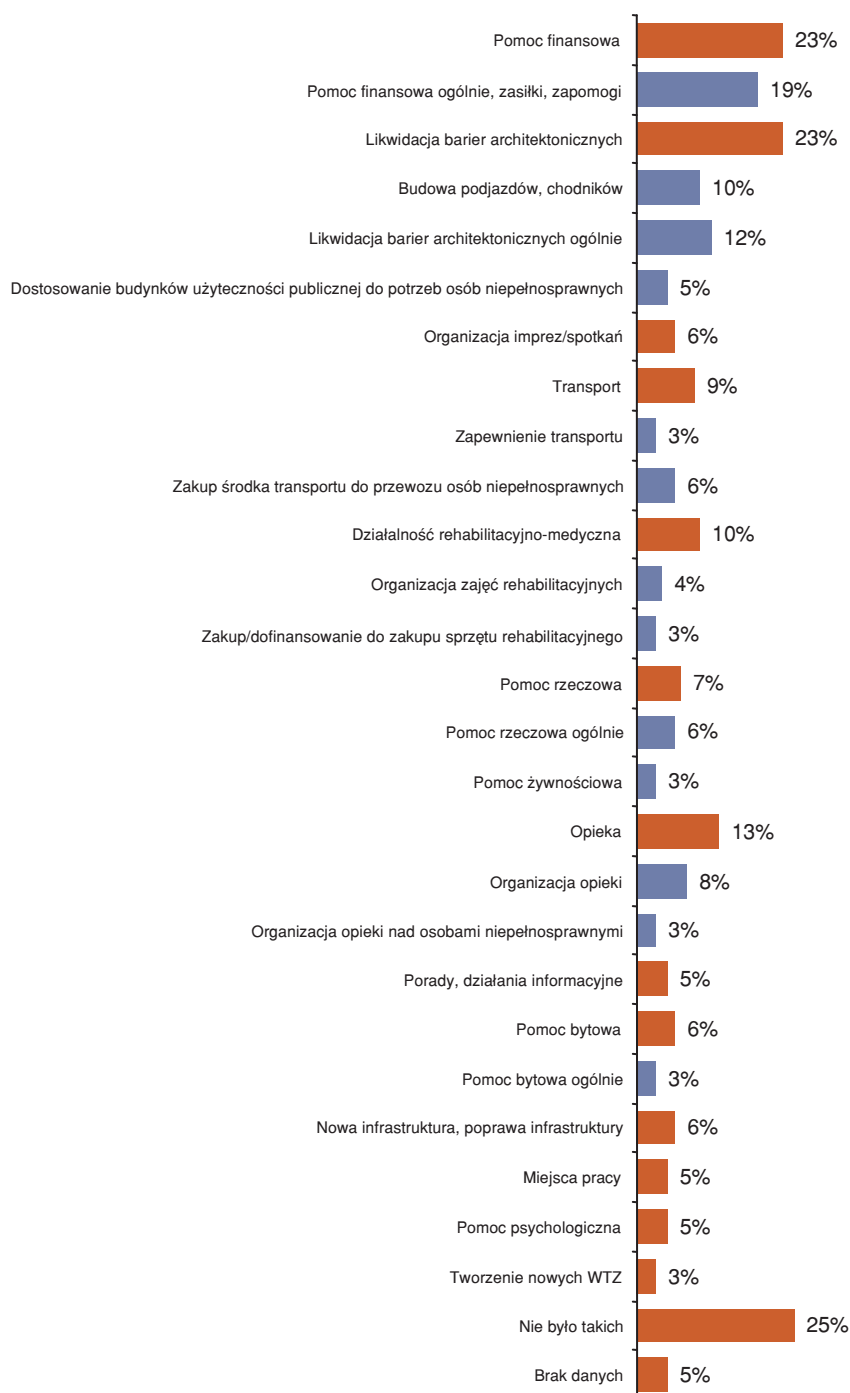
Z drugiej jednak strony, **część inicjatyw podejmowanych przez gminy na rzecz osób niepełnosprawnych wpisuje się we wspomnianą wcześniej pomoc najprostszą, a więc finansową, rzeczową i opiekuńczą.** I choć jest to zapewne powód do chluby dla samorządów gminnych, należy jednak podkreślić, że jest to wsparcie społeczne i socjalne, które niekoniecznie adresowane jest wyłącznie do niepełnosprawnych. Trudno też tego typu doraźne działania nazwać „inicjatywą”.

Do działań skierowanych specyficznie do grupy osób niepełnosprawnych, które samorządy gminne podjęły w 2005 lub 2006 roku, należą przede wszystkim te związane z **likwidacją barier architektonicznych (23%), rehabilitacją medyczną(10%), tworzeniem ułatwień w transporcie (9%) oraz opieką nad niepełnosprawnymi (13%).**

Warto także podkreślić, iż opisana powyżej aktywność samorządów pozostała zupełnie niezauważona przez niepełnosprawnych. Respondenci z województwa lubelskiego najczęściej (9%) wskazywali na działania związane z likwidacją barier architektonicznych oraz prowadzeniem warsztatów terapeutycznych. Inne inicjatywy wskazywało sporadycznie najwyżej 5% niepełnosprawnych. Jednocześnie, **co piąty badany zadeklarował, iż jego gmina nie podejmowała żadnych inicjatyw, zaś co drugi miał problem ze wskazaniem jakiegokolwiek działania.**

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Przykłady działań i inicjatyw zrealizowanych w 2005 lub 2006 roku na rzecz pomocy i poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych w gminie - wskazania spontaniczne przedstawicieli samorządów gminnych

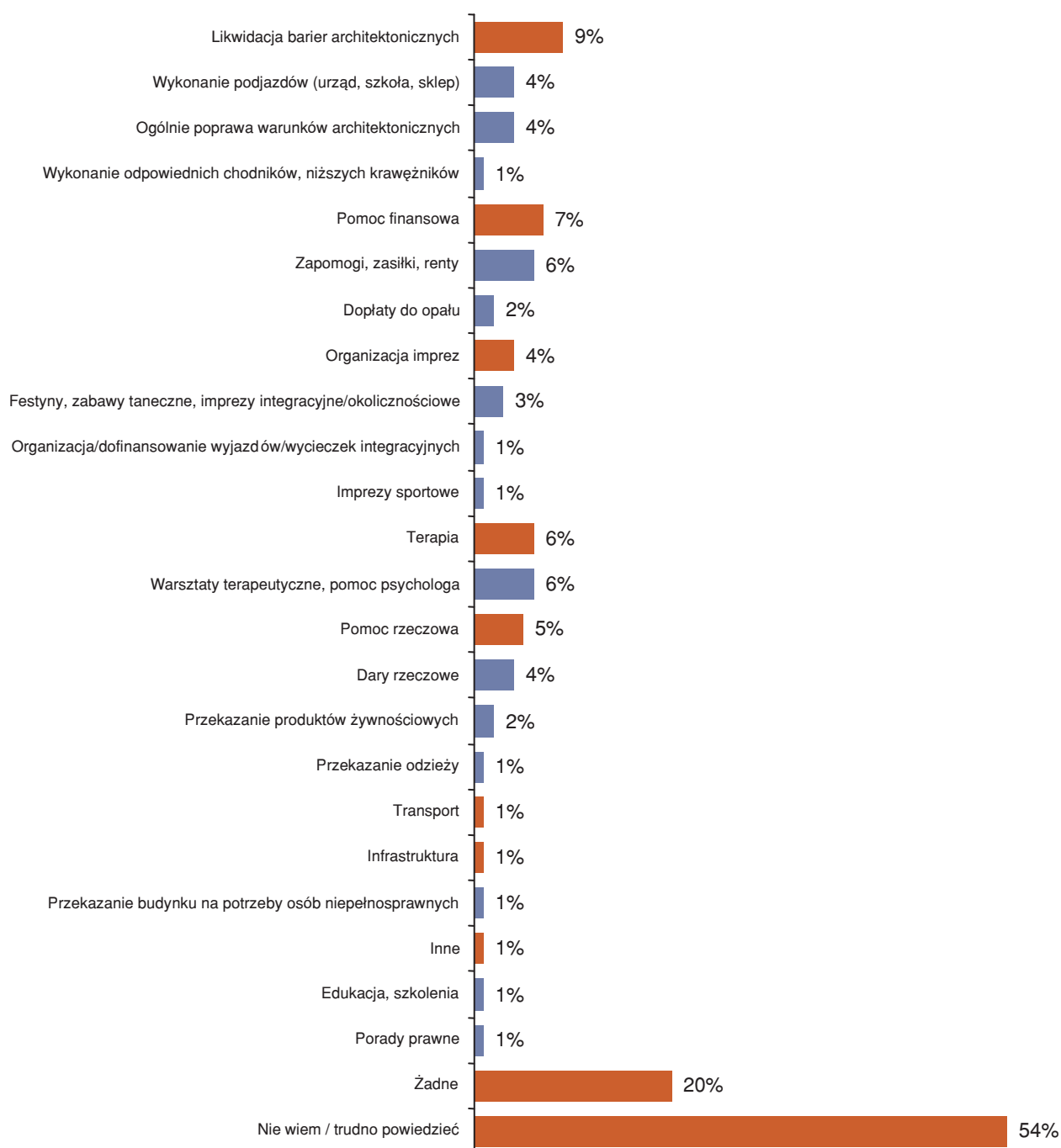

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo lubelskie, N=175

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Proszę podać przykłady działań, czy inicjatyw zrealizowanych w Pana(i) gminie na rzecz pomocy i poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych - wskazania spontaniczne osób niepełnosprawnych

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo lubelskie, N=314

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Niską (w skali całego kraju) aktywność w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, lubelskie samorządy gminne w pewnym sensie kompensują wykazywanym zainteresowaniem, troską a także inicjatywą (dużo większą niż w innych regionach kraju) w stosunku do problemów osób niepełnosprawnych.

47% niepełnosprawnych mieszkańców Lubelszczyzny, utrzymuje, iż urzędnicy gminy kontaktowali się z nimi pytając o ich sytuację i potrzeby. W całym kraju, na taką praktykę liczyć może jedynie co trzeci niepełnosprawny. Mieszkańcy lubelskiego również zdecydowanie rzadziej skarżą się na brak inicjatywy w zakresie niesienia pomocy finansowej, czy bytowej. **Ok. 73% niepełnosprawnych (w porównaniu do 85% w skali kraju) deklaruje, iż pracownicy gminy nigdy nie zwracali się do nich z własnej inicjatywy, pytając o jakość życia i potrzeby, oferując pomoc finansową, bytową czy materialną.**

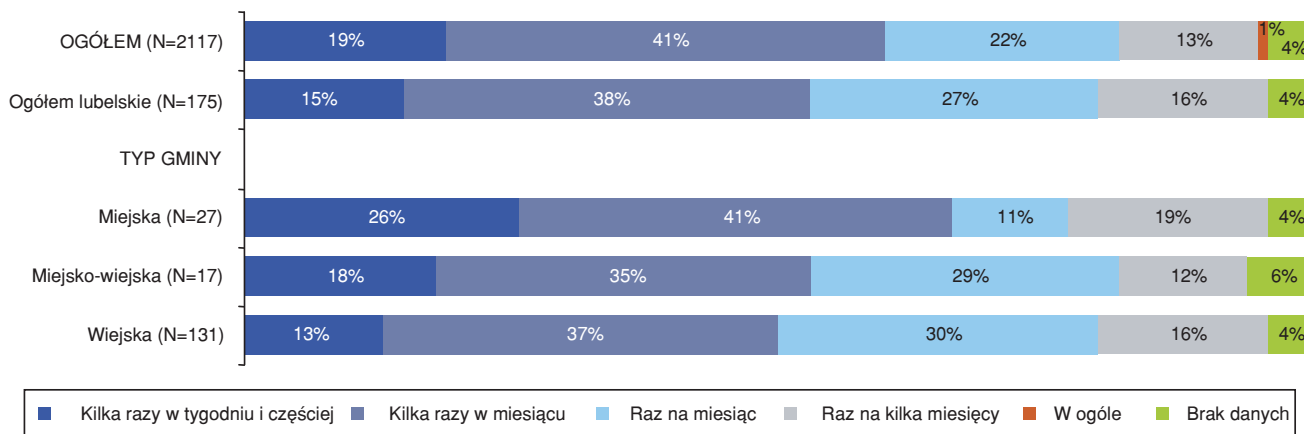
Z drugiej strony, przedstawiciele samorządów gminnych (82%) wskazują, iż pracownicy socjalni kontaktują się z osobami niepełnosprawnymi przynajmniej raz w miesiącu. Wydaje się też, że częstotliwość odwiedzin u niepełnosprawnych wiąże się z typem gminy. Do sporadycznych kontaktów z niepełnosprawnymi najczęściej przyznają się gminy wiejskie i miejsko-wiejskie.

Według deklaracji samych niepełnosprawnych mieszkańców lubelskiego, największą inicjatywę w kontaktach z tą grupą wykazują gminy wiejskie. Dla porównania zaznaczyć należy, iż jedynie 41% mieszkańców gmin wiejskich i aż 84% mieszkańców gmin miejskich deklaruje, iż pracownicy gminy nigdy ich nie odwiedzali.

Niezależnie od wyższej w skali kraju aktywności lubelskich samorządów w kontaktach z osobami niepełnosprawnymi, również i w tym regionie główny wysiłek i inicjatywa w uzyskaniu pomocy od urzędu gminy spoczywa na osobach niepełnosprawnych. Większość gmin czeka, aż potrzebujące pomocy osoby same się do nich zwrócą. W przypadku osób niepełnosprawnych starania takie mogą być bardzo utrudnione. Stosunkowo częste odwiedziny u osób niepełnosprawnych, jakie wedle deklaracji mają miejsce, mogą dotyczyć tylko niektórych niepełnosprawnych mieszkańców. Większość ze swoimi problemami pozostaje sama i być może nawet nie wie, gdzie mogłaby poszukiwać pomocy.

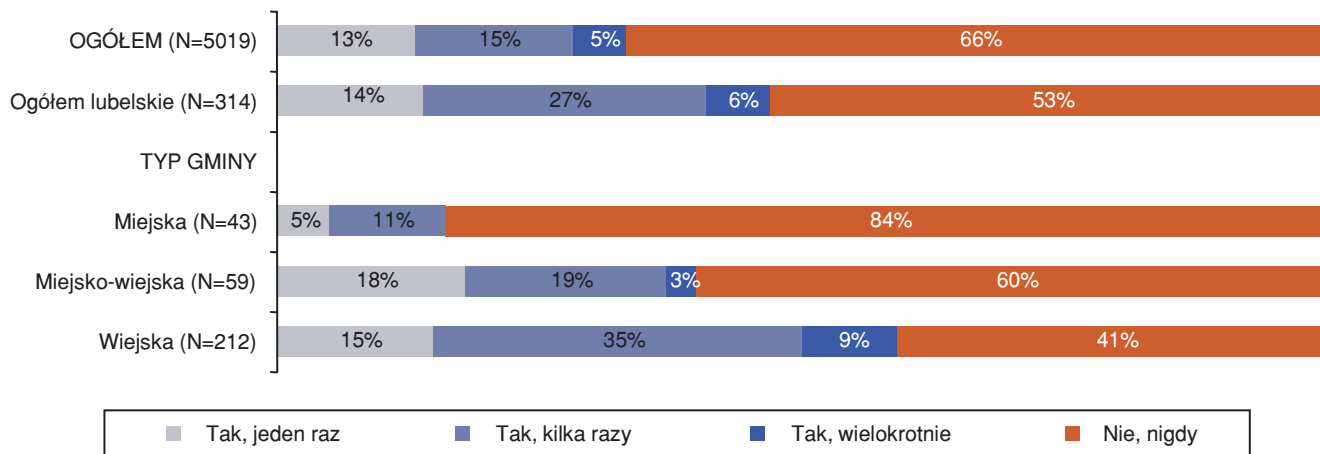
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Jak często pracownicy socjalni gminy kontaktują się z osobami niepełnosprawnymi?

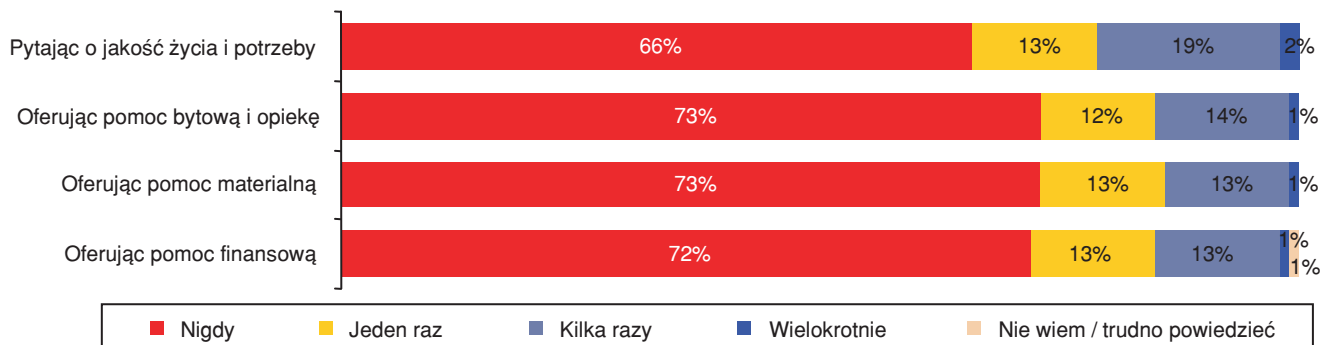
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Czy pracownicy gminy byli u Pana(i) w domu, żeby ocenić Pana(i) sytuację i potrzeby?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Czy pracownicy gminy z własnej inicjatywy zwracali się do Pana(i)?

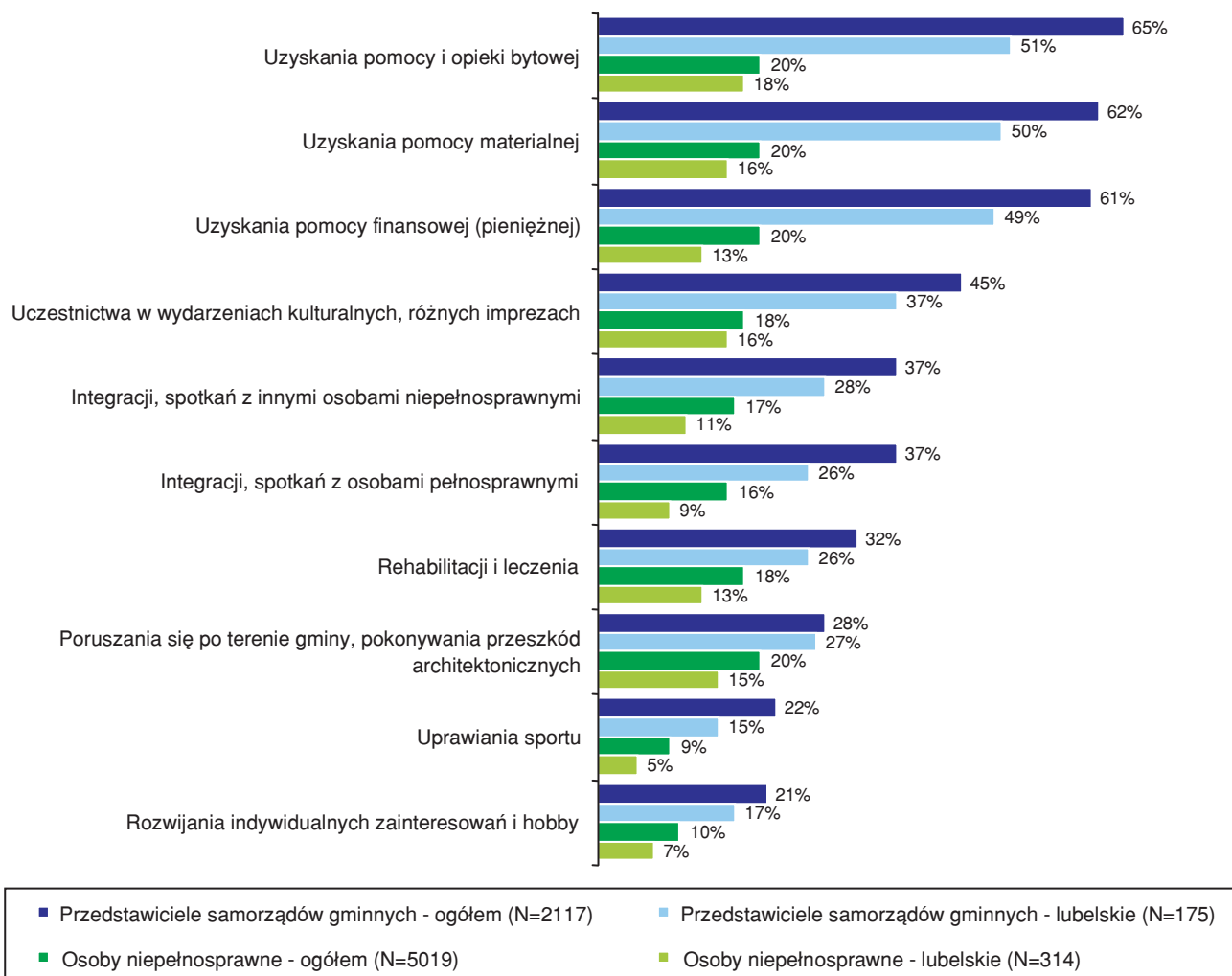
Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo lubelskie, N=314

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Województwo lubelskie znacząco odbiega również od innych regionów kraju pod względem ocen, jakie osoby niepełnosprawne wystawiają samorządom gminnym w zakresie stwarzanych przez nie możliwości rehabilitacji społecznej. Niepełnosprawni z Lubelszczyzny dużo gorzej, niż w skali całego kraju, oceniają działalność gmin w zakresie niesienia pomocy socjalnej, ale również w zakresie rehabilitacji działań pomocowych specyficznie skierowanych do osób niepełnosprawnych.

Same samorzady gminne z tego regionu nie uchylają się od tych oskarżeń i wykazują większy (w skali całego kraju) krytycyzm w ocenie swoich działań. Dotyczy to, zarówno pomocy socjalnej, jak i działań pomocowych skierowanych specyficznie do osób niepełnosprawnych – w szczególności możliwości stwarzanych w zakresie rehabilitacji medycznej, kultury i integracji osób niepełnosprawnych.

Jak ocenia Pan(i) możliwości, jakie stwarza gmina osobom niepełnosprawnym w zakresie:
(Raczej duże + Bardzo duże)

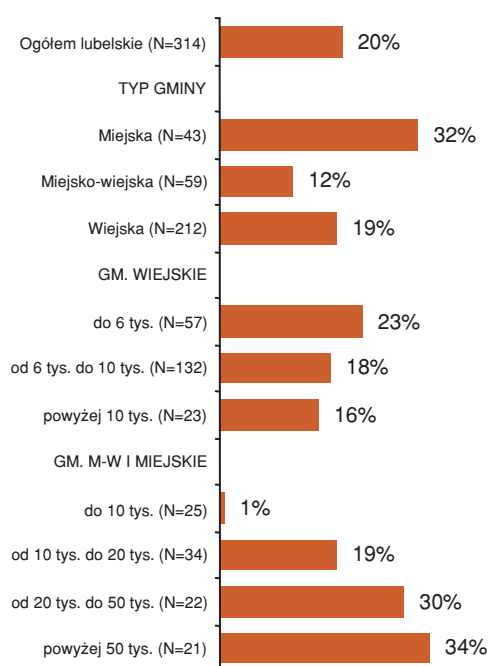
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

W województwie lubelskim, podobnie jak w skali kraju, obserwujemy rozbieżności pomiędzy gminami różnego typu w zakresie rehabilitacji społecznej podejmowanej na rzecz osób niepełnosprawnych.

Częściej, podobnie jak w innych regionach kraju, w tego typu działania pomocowe angażują się gminy miejskie. Aktywność gmin wiejskich (w szczególności tych najmniejszych) i gmin miejsko-wiejskich jest dużo mniejsza w tym zakresie.

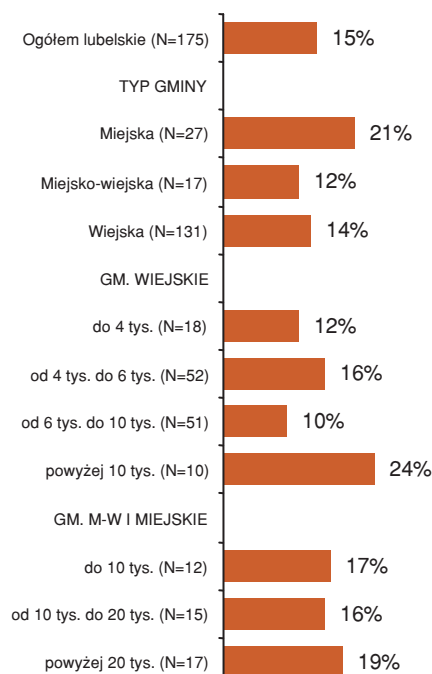
Same osoby niepełnosprawne dość podobnie postrzegają aktywność trzech badanych przez nas typów gmin. Niepełnosprawni mieszkańcy Lubelszczyzny, tak jak i innych regionów, wskazują na największe zaangażowanie w zakresie rehabilitacji społecznej gmin miejskich. Najrzadziej działania w tym obszarze dostrzegają natomiast mieszkańcy gmin miejsko-wiejskich.

PRZECIĘTNY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH WSKAZUJĄCYCH, IŻ GMINA PODEJMOWAŁA DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo lubelskie, N=314

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

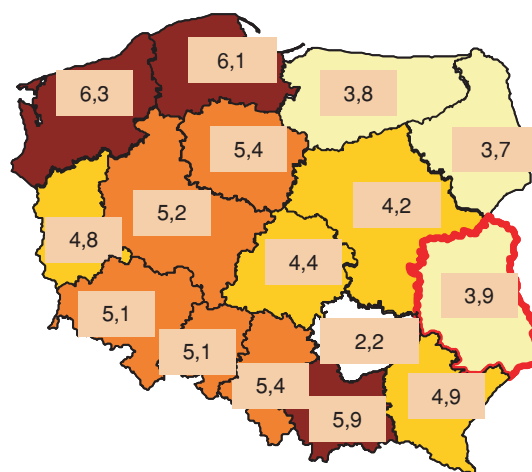
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo lubelskie, N=175

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Województwo lubelskie wpisuje się w widoczny na mapach zróżnicowań podział terytorialny na Polskę zachodnią i wschodnią. Na wschodzie kraju aktywność gmin w zakresie rehabilitacji społecznej jest wyraźnie niższa, niż w zachodniej części. Województwo warmińsko-mazurskie wypada podobnie jak podlaskie i lubelskie.

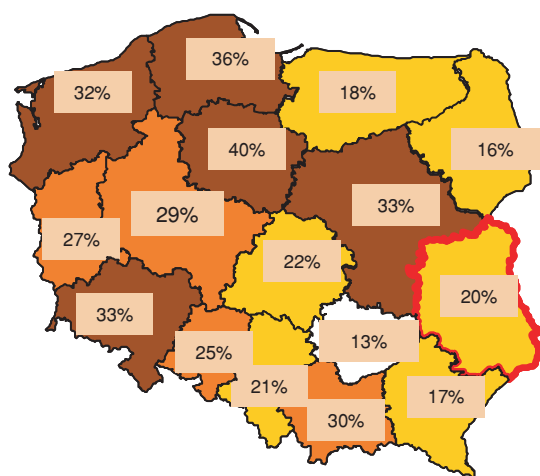
Zauważmy również, że niepełnosprawni z województwa lubelskiego, podobnie jak respondenci z innych województw, mieli tendencję do przeszacowywania aktywności gmin w zakresie rehabilitacji społecznej. Rozbieżności te nie są wprawdzie tak drastyczne, jak w przypadku województw ze środkowej Polski, ta prawidłowość również tutaj się pojawia.

ŚREDNIA LICZBA PODEJMOWANYCH PRZEZ GMIN DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych, N=2117

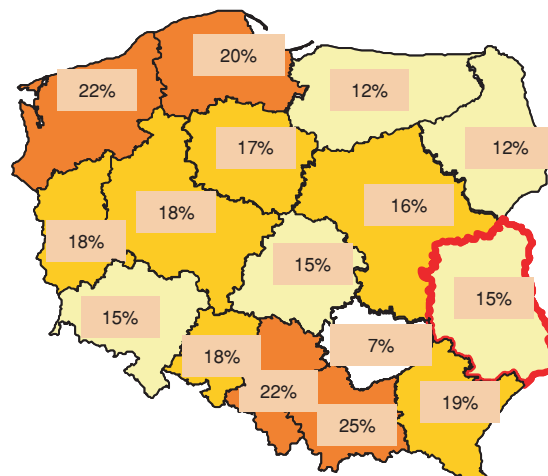
PRZECIĘTNY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH WSKAZUJĄCYCH, IŻ GMINA PODEJMOWAŁA DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

ŚREDNIO 26%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

ŚREDNIO 17%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych, N=2117

8. Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

Wyniki badań wskazują, iż pomimo wysokich oczekiwań niepełnosprawnych wobec samorządów gminnych, jednostki te nie są obecnie odpowiednio przygotowane do świadczenia pomocy tej grupie osób – nie dysponują odpowiednim potencjałem, zapleczem, przygotowaniem i organizacją do efektywnego wsparcia osób niepełnosprawnych.

W województwie lubelskim obserwujemy podobne, jak w skali kraju, braki w tym zakresie. Jednocześnie występują podobne, jak w innych województwach, zależności pomiędzy przygotowaniem samorządów do świadczenia pomocy a sytuacją (wielkością, organizacją, zasobami) gminy.

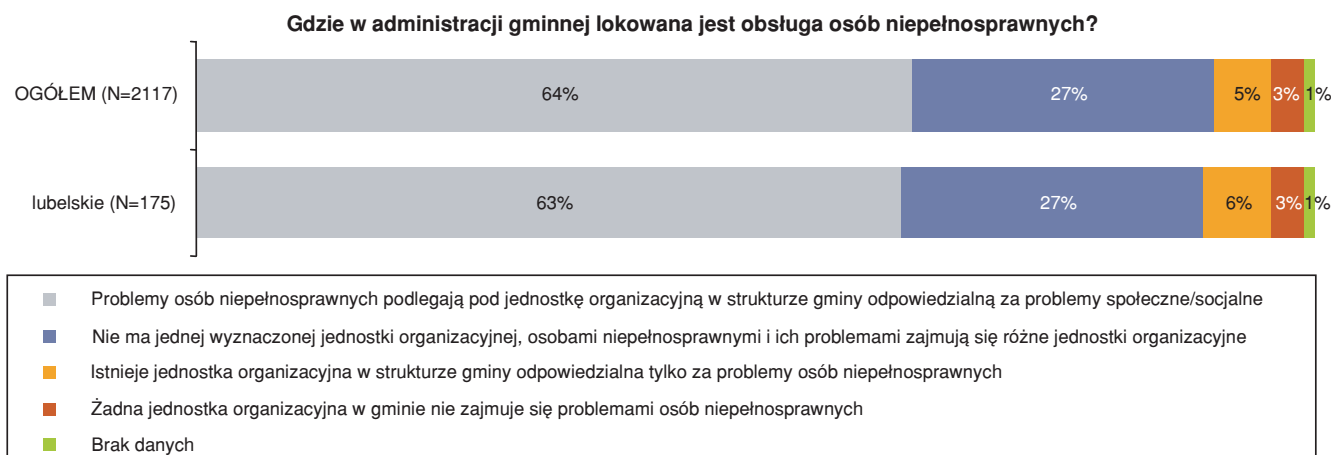
Samorzady gminne w większości nie są dobrze przygotowane do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym:

- W gminach brakuje wyspecjalizowanych jednostek, w których byłaby lokowana obsługa osób niepełnosprawnych.
- Samorzady gminne dysponują małą liczbą etatów przeznaczonych wyłącznie do obsługi osób niepełnosprawnych.
- Urzędy gmin w ogromnej większości nie są dostosowane architektonicznie do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- Brak jest w większości gmin planowania zadań dotyczących osób niepełnosprawnych, w szczególności programów przeciwdziałania bezrobociu wśród osób niepełnosprawnych oraz programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych.
- Gminy najczęściej nie uwzględniają w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym jako oddzielnej pozycji. W części gmin środki te w ogóle nie są uwzględniane, ale wygospodarowywane na bieżąco.
- Samorzady gminne finansują pomoc udzielaną osobom niepełnosprawnym w znacznej części z własnych środków, przejmując na siebie większość ciężaru tej pomocy kosztem innych swoich działań.

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

➡ **W gminach brakuje wyspecjalizowanych jednostek, w których byłaby lokowana obsługa osób niepełnosprawnych.**

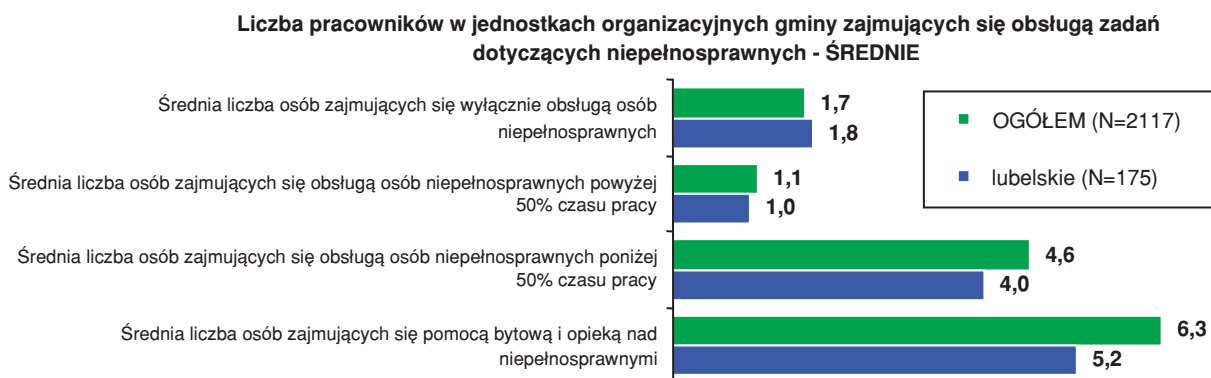
Pod względem organizacji pomocy dla osób niepełnosprawnych, w województwie lubelskim mamy do czynienia z sytuacją identyczną, jak w skali kraju. Do zadań związanych z obsługą osób niepełnosprawnych najczęściej wyznaczane są jednostki odpowiedzialne za pomoc socjalną (63%). W 27% urzędów gmin niepełnosprawnymi zajmują się pracownicy różnych komórek organizacyjnych. Jedynie 6% gmin ma wyznaczone jednostki odpowiedzialne tylko za pomoc osobom niepełnosprawnym. Takie rozdrobienie kompetencji zapewne utrudnia udzielanie kompleksowej pomocy osobom niepełnosprawnym i w pewnym sensie spycha ich problemy na dalszy plan.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

➡ **Samorządy gminne dysponują małą liczbą etatów przeznaczonych wyłącznie do obsługi osób niepełnosprawnych.**

Na tle całego kraju Lubelszczyzna wypada pod tym względem nieco gorzej. Gminy z tego regionu dysponują mniejszą, niż przeciętnie, liczbą pracowników do obsługi osób niepełnosprawnych, a także pracowników zajmujących się pomocą bytową i opieką nad niepełnosprawnymi.

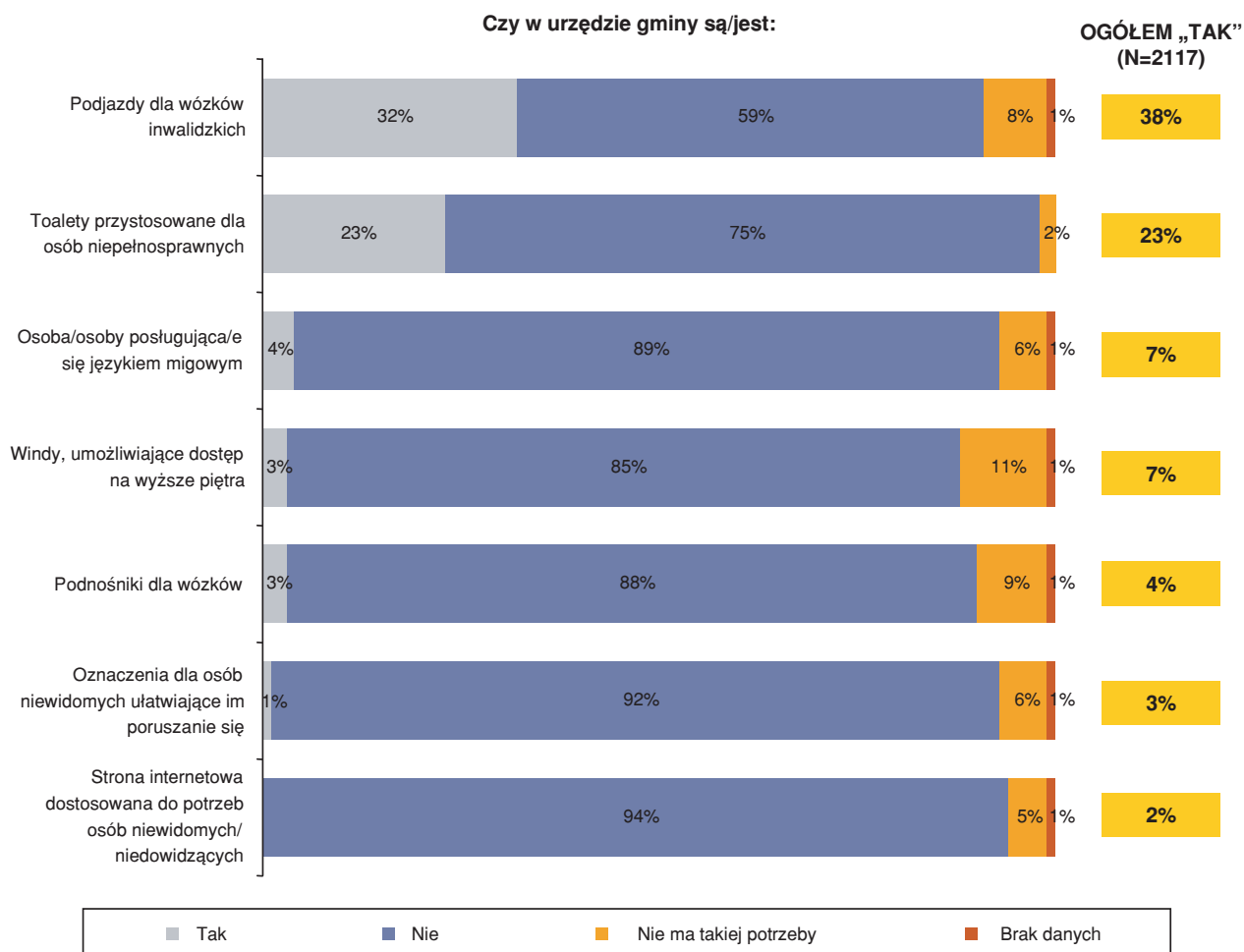
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

☞ **Urzędy gmin w ogromnej większości nie są dostosowane architektonicznie do potrzeb osób niepełnosprawnych.**

Województwo lubelskie nie odbiega pod tym względem od innych regionów. Również i tutaj, większość urzędów gmin nie posiada podstawowych usprawnień dla niepełnosprawnych petentów.

Jedynie co trzecia gmina na Lubelszczyźnie posiada podjazdy dla wózków inwalidzkich. W co czwartej zaś niepełnosprawni mogą korzystać ze specjalnie przystosowanych toalet. Ale już do rzadkości należą osoby posługujące się językiem migowym oraz windy. Natomiast podnośniki dla wózków, oznaczenia dla niewidomych i dostosowane do ich potrzeb strony internetowe w zasadzie są niemal nieobecne.

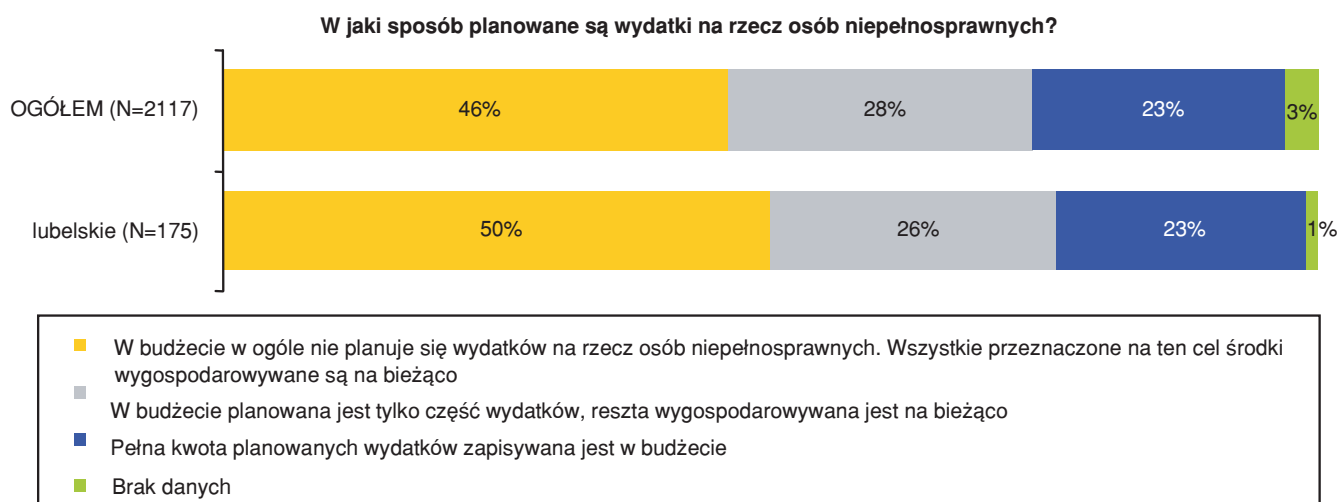

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117. Województwo lubelskie, N=175

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

➡ Brak jest w większości gmin szczegółowego planowania wydatków czy zadań dotyczących osób niepełnosprawnych, w szczególności programów przeciwdziałania bezrobociu wśród osób niepełnosprawnych oraz programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

W województwie lubelskim co druga gmina w ogóle nie planuje wydatków na rzecz osób niepełnosprawnych w budżecie, ale wygospodarowuje środki w miarę potrzeb. 26% gmin częściowo uwzględnia wydatki przeznaczone na ten cel w budżecie. Jedynie 23% lubelskich gmin planuje pełną kwotę w budżecie.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

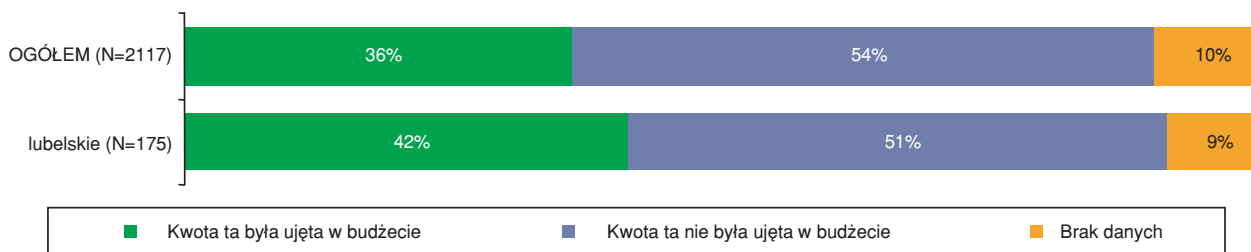
Jak wspomniano w rozdziale poświęconym aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, zdecydowana większość lubelskich gmin nie posiada opracowanego gminnego programu walki z bezrobociem wśród tej grupy osób. Tylko nieliczne gminy posiadają również programowe ramy działania na rzecz tej grupy. Brak szczegółowego planowania wydatków i działań dotyczących osób niepełnosprawnych, zapewne w znacznym stopniu utrudnia realizację jakichkolwiek zadań w tym zakresie, a w przypadku podejmowanych działań nie sprzyja ich efektywności.

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

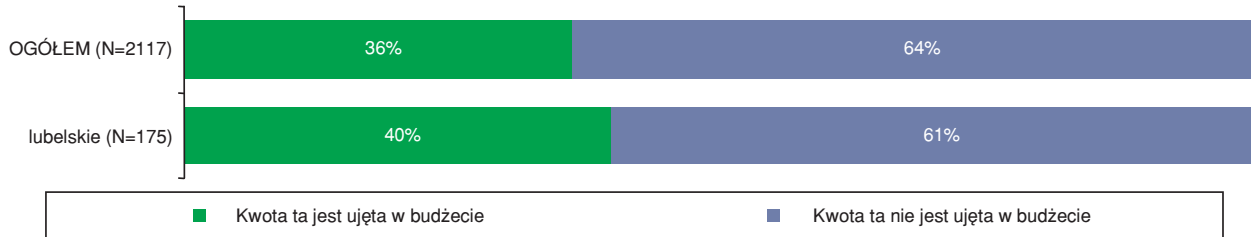
➔ **Gminy najczęściej nie uwzględniają w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym jako oddzielnej pozycji.**

W województwie lubelskim 42% gmin ujmowało tego typu wydatki w budżecie na rok 2005, zaś 40% gmin zaplanowała je w budżecie na rok 2006. Jednak większość gmin w żaden sposób nie umieszcza ich w budżetach.

Czy zaplanowano w budżecie gminy w 2005 roku kwotę na realizację zadań dotyczących niepełnosprawnych?

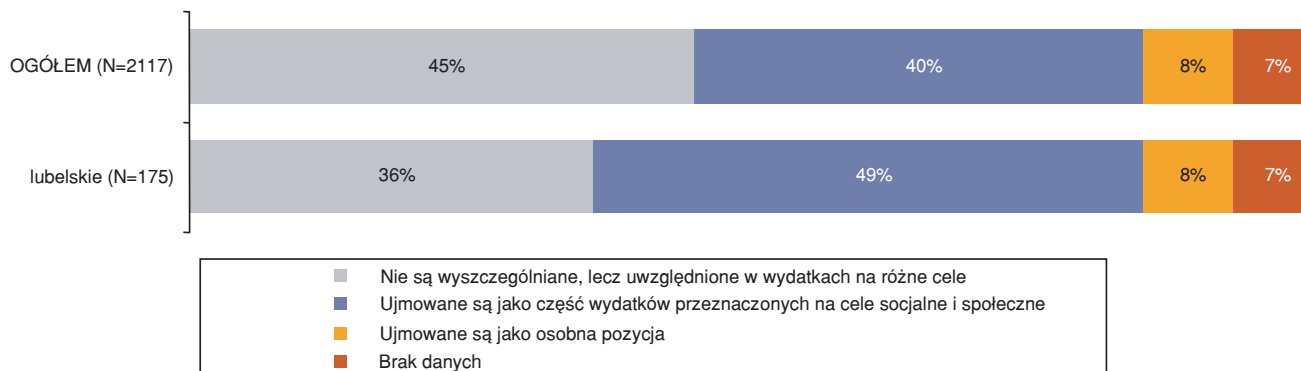
Czy zaplanowano w budżecie gminy w 2006 roku kwotę na realizację zadań dotyczących niepełnosprawnych?

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

W województwie lubelskim podobnie jak w całym kraju, w zasadzie niespotykana jest praktyka ujmowania środków na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych jako osobnej pozycji w budżecie. 36% gmin w ogóle nie wyszczególnia takich wydatków, ale włącza je w wydatki na różne cele. Najczęściej spotykaną praktyką gmin w tym regionie jest ujmowanie środków na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych jako część wydatków przeznaczonych na cele społeczne i socjalne.

W jaki sposób środki na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych zapisywane są w budżecie?

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

☛ Samorządy gminne finansują pomoc udzielaną osobom niepełnosprawnym w znacznej części z własnych środków, przejmując na siebie większość ciężaru tej pomocy kosztem innych swoich działań.

W województwie lubelskim mamy do czynienia z podobną jak w skali kraju, strukturą źródeł środków finansowych na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych. Zdecydowaną część ciężaru pomocy biorą na siebie gminy – przeciętnie 59% środków pochodzi z ich budżetu (w skali całego kraju jest to nieco mniej). Drugim co do udziału w wydatkach źródłem finansowania są, podobnie jak w innych regionach, dotacje celowe budżetu państwa (15% środków) oraz środki województwa (13% środków).

Tabela 1. Z jakich źródeł pochodziły w 2005 roku środki finansowe gminy na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych?
PRZECIĘTNA STRUKTURA ŹRÓDEŁ ŚRODKÓW FINANSOWYCH (W %)

	OGÓLEM (N=1704)	dolnośląskie (N=95)	kujawsko-pomorskie (N=60)	lubelskie (N=143)	lubuskie (N=38)	łódzkie (N=126)	małopolskie (N=150)	mazowieckie (N=258)	opolskie (N=47)	podkarpackie (N=121)	podlaskie (N=82)	pomorskie (N=81)	śląskie (N=129)	świętokrzyskie (N=50)	warmińsko-mazurskie (N=151)	wielkopolskie (N=314)	zachodniopomorskie (N=83)
Ze środków własnych gminy	51,82	52,97	52,3	58,55	46,97	48,03	47,55	48,12	56,83	47,43	40,98	44,12	57,45	59,92	57,8	59,81	53,72
Ze środków powiatu	8,06	5,34	5,92	6,03	0,79	8,37	15,32	6,81	2,53	5,15	7,33	7,35	8,3	9,82	12,83	7,17	13,93
Ze środków województwa	11,12	6,47	12,52	13,91	11,58	16,83	8,17	10,05	14,36	15,13	9,87	12,17	8,18	9,72	9,09	10,81	10,19
Z dotacji celowych budżetu państwa	19,78	23,93	21,2	15,36	25,45	21,9	21,43	22,67	17	25,23	26,65	25,35	14,44	9,46	14,1	13,59	16,92
Z subwencji z budżetu państwa	5,56	8,28	2,27	2,5	11,16	1,38	4,38	9,63	0,68	6,28	11,62	6,98	5,34	5,6	3,92	3,59	3,57
Ze środków sponsorów (np. darowizny)	1,13	0,92	1,2	0,35	0,16	1,83	0,58	0,73	2,66	0,33	0,12	1,2	1,2	2,74	0,43	3,34	1,17
Z funduszy Unii Europejskiej	0,51	1,24	0,33	0,21	0	0,24	1,09	0,51	1,74	0,04	1,46	0,49	0,33	0,4	0	0,33	0,3
Z kredytów, pożyczek	0,21	0,32	0	0	0	0,75	0,03	0,14	0,47	0	0	0	0,43	0,2	0,8	0,2	0,12
Z innych źródeł	1,27	0,06	3,55	2,05	1,92	0	1,43	0,26	1,55	0,88	1,95	2,31	4,29	0,1	0,94	0,75	0,18
Brak danych	20%	33%	43%	18%	30%	16%	9%	13%	23%	10%	16%	16%	18%	23%	12%	29%	19%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Podobnie jak w innych województwach, działalność lubelskich gmin na rzecz osób niepełnosprawnych, o czym była też mowa wcześniej, najczęściej ograniczona jest do najprostszego wsparcia w formie pomocy materialnej, finansowej lub bytowej. Pomoc ta nie jest jednak adresowana specyficznie do osób niepełnosprawnych, ale wpisuje się w zadania społeczne i socjalne realizowane przez gminy w ramach ich ustawowych obowiązków. Oznacza to, że w pewnym sensie pomoc ta jest udzielana kosztem innych mieszkańców – co jednak nie znaczy, że nie należy się ona niepełnosprawnym (spełniają oni warunki udzielenia tej pomocy).

Przy odpowiednim dostosowaniu i finansowaniu działań aktywność gmin w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych mogłaby być większa, ale należy docenić obecny wysiłek w udzielaniu wsparcia tej grupie osób.

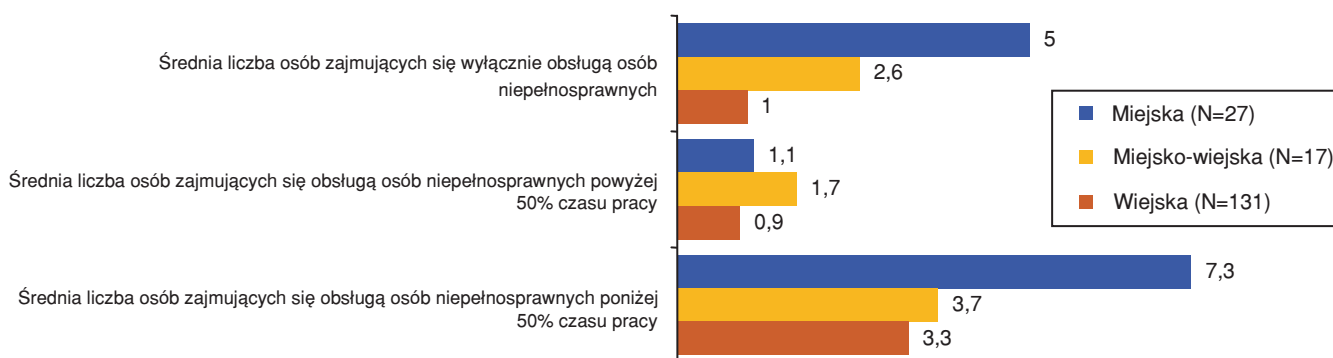
Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

Podobnie jak w skali kraju, również w województwie lubelskim przygotowanie i możliwości świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym są silnie związane z typem i wielkością gminy. Relatywnie najgorzej przygotowane są gminy wiejskie.

☐ Obsługa osób niepełnosprawnych i liczba etatów

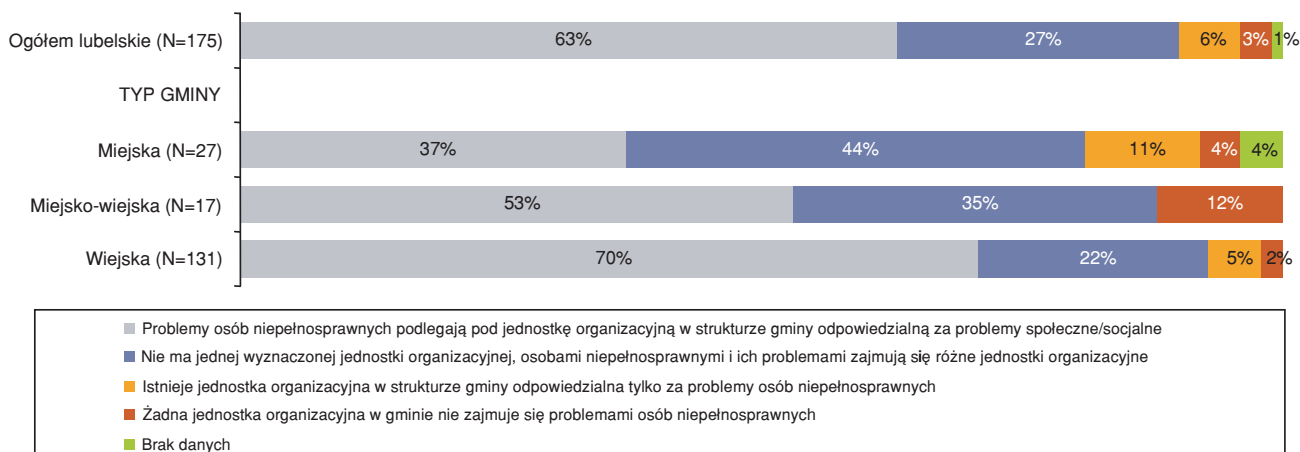
W województwie lubelskim gminy miejskie dużo częściej, niż gminy miejskie i miejsko-wiejskie wyznaczają specjalną jednostkę organizacyjną dedykowaną do obsługi tylko osób niepełnosprawnych. Najczęstszą praktyką w tego typu gminach jest jednak to, iż problemami osób niepełnosprawnych zajmują się różne komórki. W gminach wiejskich, osoby niepełnosprawne najczęściej podlegają pod jednostki organizacyjne odpowiedzialne za kwestie społeczne/socjalne. Obserwujemy również duże zróżnicowanie pod względem liczby etatów dedykowanych do obsługi niepełnosprawnych. Przeciętnie najwięcej pracowników zajmujących się osobami niepełnosprawnymi (niezależnie od czasu tej pracy) posiadają gminy miejskie.

Liczba pracowników w jednostkach organizacyjnych gminy zajmujących się obsługą zadań dotyczących niepełnosprawnych - ŚREDNIE

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo lubelskie, N=175

Gdzie w administracji gminnej lokowana jest obsługa osób niepełnosprawnych?

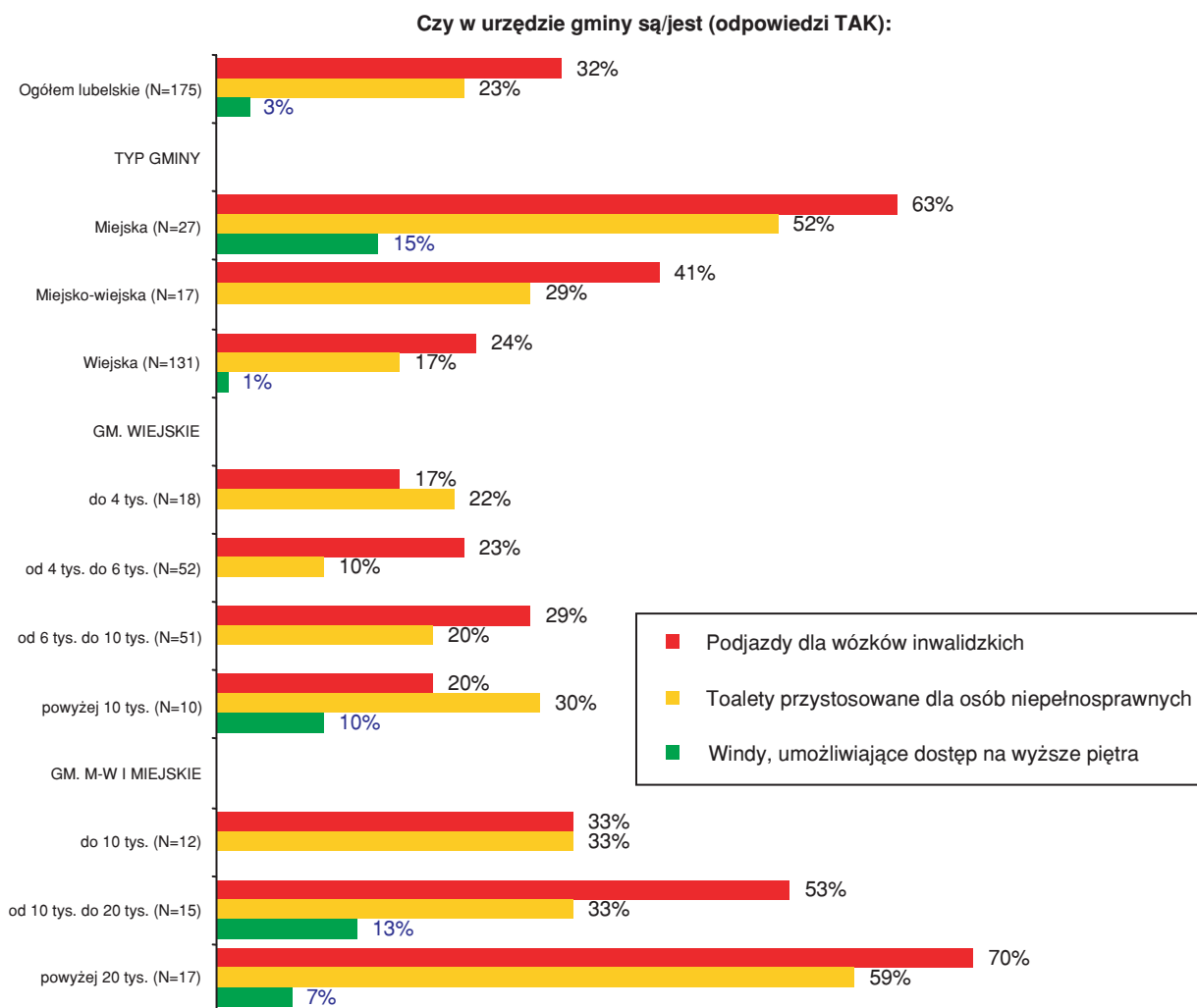
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo lubelskie, N=175

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

□ Dostosowanie architektoniczne

W województwie lubelskim obserwujemy podobne prawidłowości pod względem dostosowania architektonicznego urzędów gmin, jak w innych regionach kraju. Sytuacja jest zdecydowanie lepsza w przypadku siedzib gmin miejskich – więcej z nich posiada udogodnienia dla osób niepełnosprawnych ułatwiające korzystanie z urzędu gminy. Gorzej jest w przypadku gmin miejsko-wiejskich oraz wiejskich. Zarówno pod względem najbardziej powszechnych udogodnień (podjazdów dla wózków inwalidzkich i toalet), jak też w przypadku pozostałych usprawnień, obserwujemy duże braki w stosunku do gmin miejskich.

Relatywnie najlepiej przystosowane do potrzeb niepełnosprawnych są największe gminy miejskie.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo lubelskie, N=175

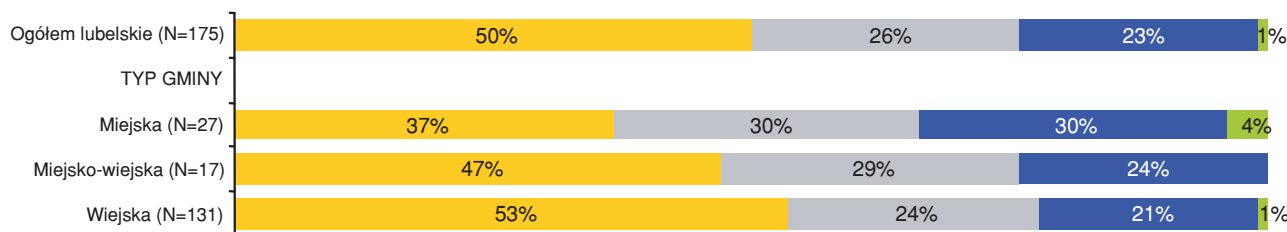

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

Planowanie zadań dotyczących osób niepełnosprawnych i programy dotyczące osób niepełnosprawnych

Gminy miejskie częściej, niż gminy miejsko-wiejskie i wiejskie zapisują pełną kwotę planowanych wydatków w budżecie (26% samorządów gminnych). Ponad połowa gmin wiejskich w ogóle nie planuje wydatków na rzecz niepełnosprawnych, ale środki na te cele wygospodarowuje na bieżąco.

W jaki sposób planowane są wydatki na rzecz osób niepełnosprawnych?

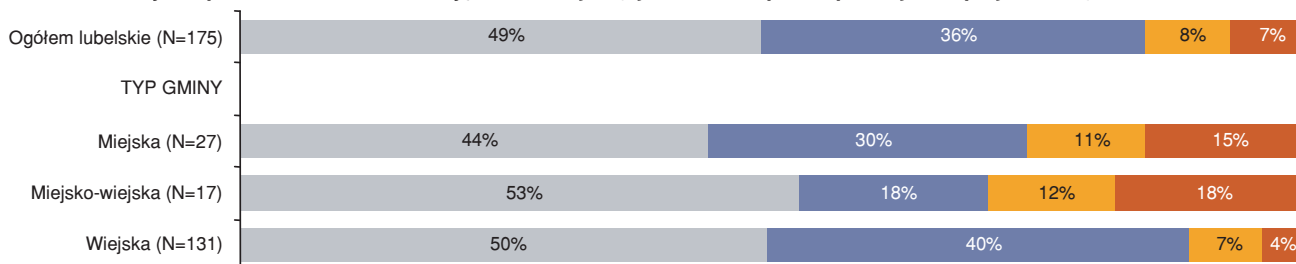
- W budżecie w ogóle nie planuje się wydatków na rzecz osób niepełnosprawnych. Wszystkie przeznaczone na ten cel środki wygospodarowywane są na bieżąco
- W budżecie planowana jest tylko część wydatków, reszta wygospodarowywana jest na bieżąco
- Pełna kwota planowanych wydatków zapisywana jest w budżecie
- Brak danych

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo lubelskie, N=175

Uwzględnianie w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym

W województwie lubelskim najczęściej gminy miejskie i miejsko-wiejskie ujmują wydatki przeznaczone na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych jako osobną pozycję. Gminy wiejskie najczęściej tego typu wydatki księgują pod różnymi pozycjami w swoich budżetach.

W jaki sposób środki na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych zapisywane są w budżecie?

- Ujmowane są jako część wydatków przeznaczonych na cele socjalne i społeczne
- Nie są wyszczególniane, lecz uwzględnione w wydatkach na różne cele
- Ujmowane są jako osobna pozycja
- Brak danych

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo lubelskie, N=175

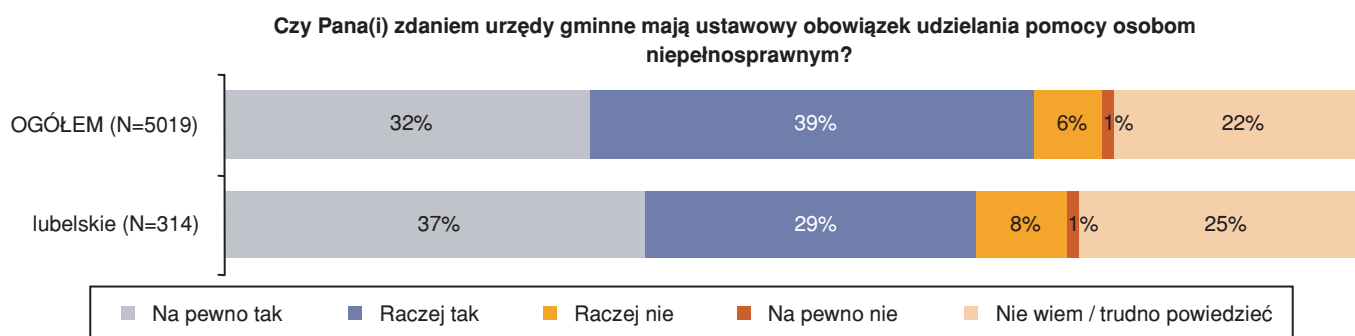

**9. Preferencje
wobec organizacji systemu
wsparcia dla niepełnosprawnych**

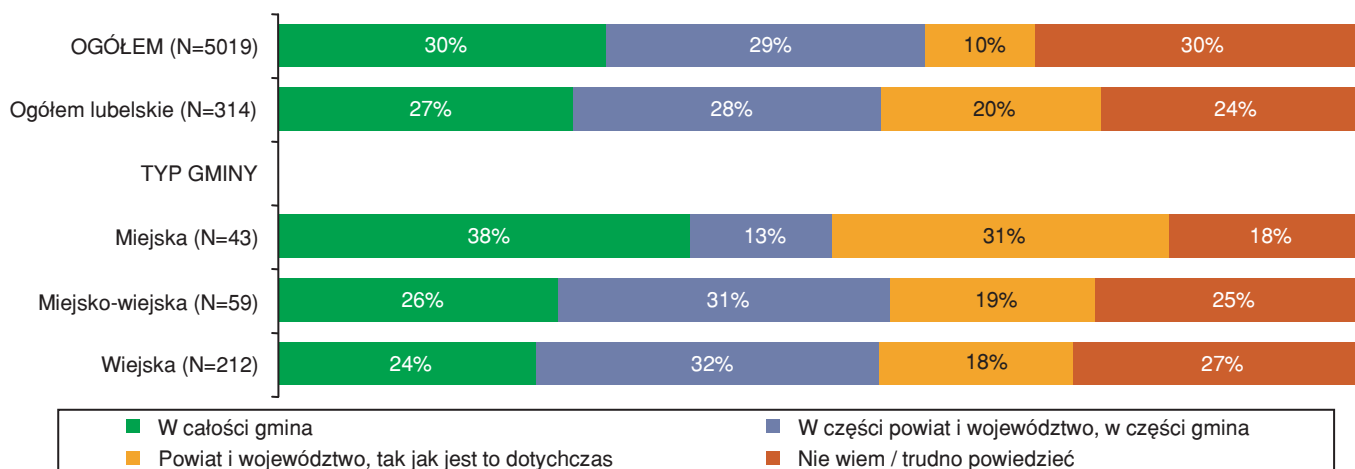
Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Niepełnosprawni mieszkańcy województwa lubelskiego w 66% wyrażają przekonanie, iż **gminy są ustawowo zobowiązane do zapewnienia im – jako osobom niepełnosprawnym – koniecznej pomocy**. Zapewne dlatego właśnie, w stosunku do samorządów gminnych formułują oczekiwania pomocy i do nich zwracają się w pierwszej kolejności. Ponad połowa niepełnosprawnych z tego regionu (55%) chciałaby, aby gminy w większym stopniu, niż dotychczas – w całości, lub przynajmniej w części – odpowiadały za realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych. Za utrzymaniem obecnego systemu opowiada się co piąty badanych (dwa razy więcej niż w skali całego kraju). Największe oczekiwania wobec zmiany obecnego systemu wyrażają mieszkańcy miejsko-wiejskich i gmin wiejskich.

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Zgodnie z obowiązującym prawem wszystkie zadania na rzecz osób niepełnosprawnych przydzielone są władzom powiatowym i wojewódzkim. Gmina nie otrzymuje żadnych środków z budżetu państwa na rzecz pomocy osobom niepełnosprawnym. Kto Pana(i) zdaniem powinien odpowiadać za realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych?

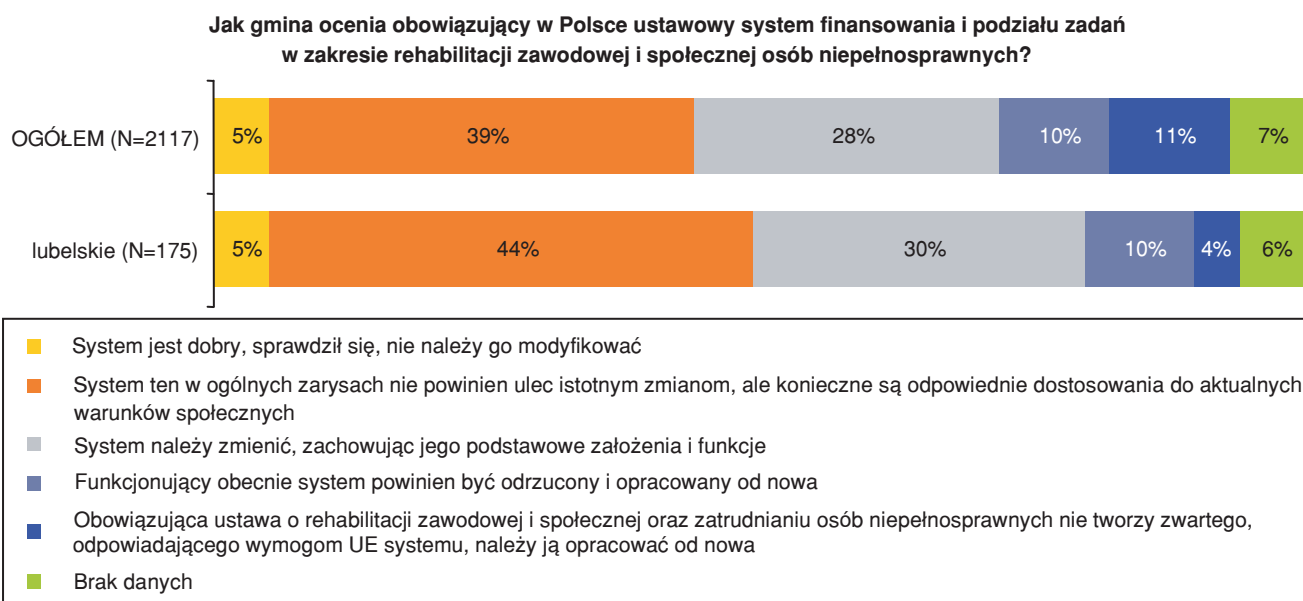
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Najwygodniejszym dla osób niepełnosprawnych, szczególnie mieszkańców wsi, rozwiązaniem byłoby przejęcie przez samorzady gminne od powiatów przynajmniej części zadań na rzecz osób niepełnosprawnych. Gminy widzą ten problem zupełnie inaczej.

Gminy z województwa lubelskiego w przeważającej części negatywnie oceniają obowiązujący system finansowania i podziału zadań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Jedynie 5% samorządów ocenia go pozytywnie, co nie odbiega od wyników w skali kraju.

Jednocześnie przedstawiciele samorządów gminnych z Lubelszczyzny, podobnie jak w skali kraju, w większości uważają, że podstawowe założenia systemu są dobre, a modyfikacji wymaga dostosowanie go do społecznych realiów. Jedynie 14% gmin uważa, że system ten powinien zostać całkowicie opracowany od nowa.

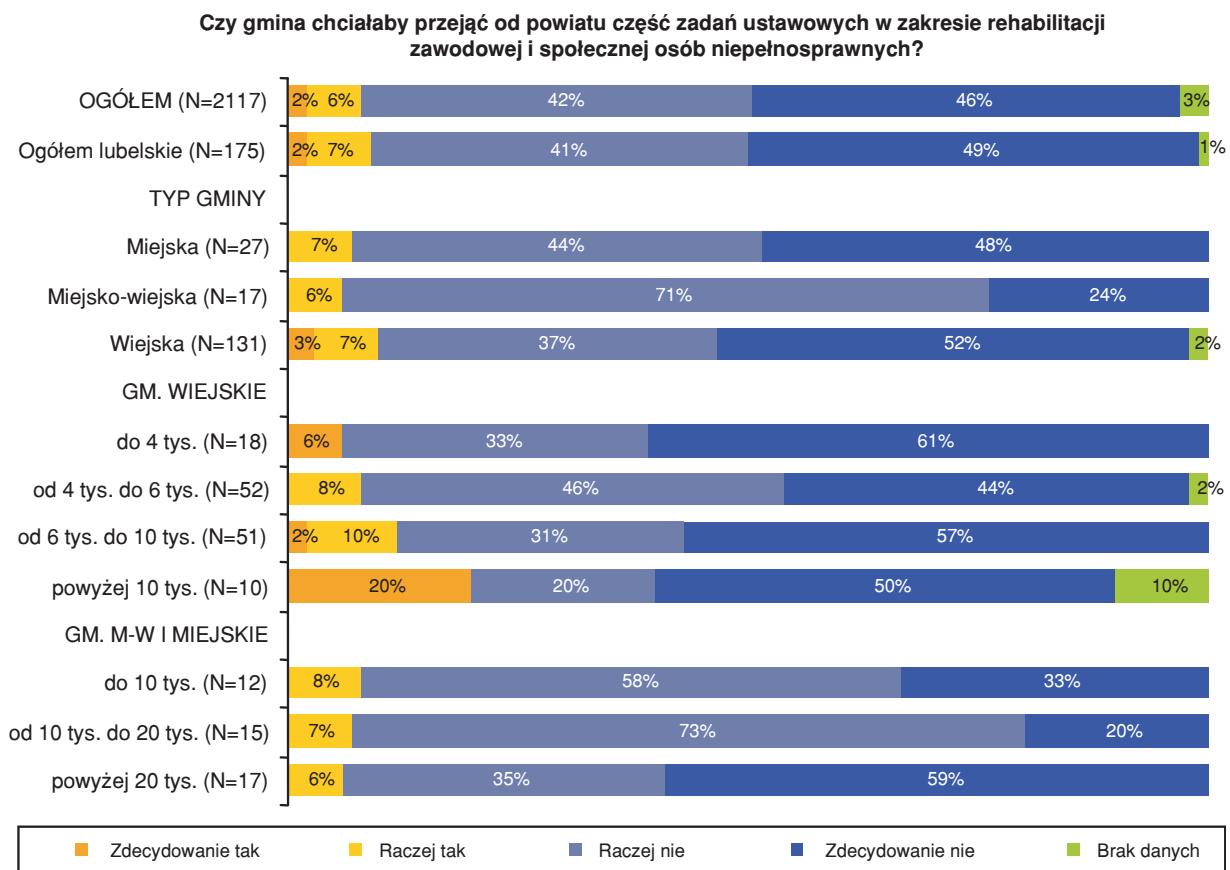

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Przedstawiciele samorządów gminnych z województwa lubelskiego w ogromnej większości odrzucają pomysł przejścia od powiatu części ustawowych zadań dotyczących rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Jedynie co dziesiąta gmina wyraża aprobatę dla tego pomysłu. Region ten nie odbiega w opiniach pod tym względem od całego kraju.

Najbardziej zainteresowane takim pomysłem są na Lubelszczyźnie największe gminy wiejskie.

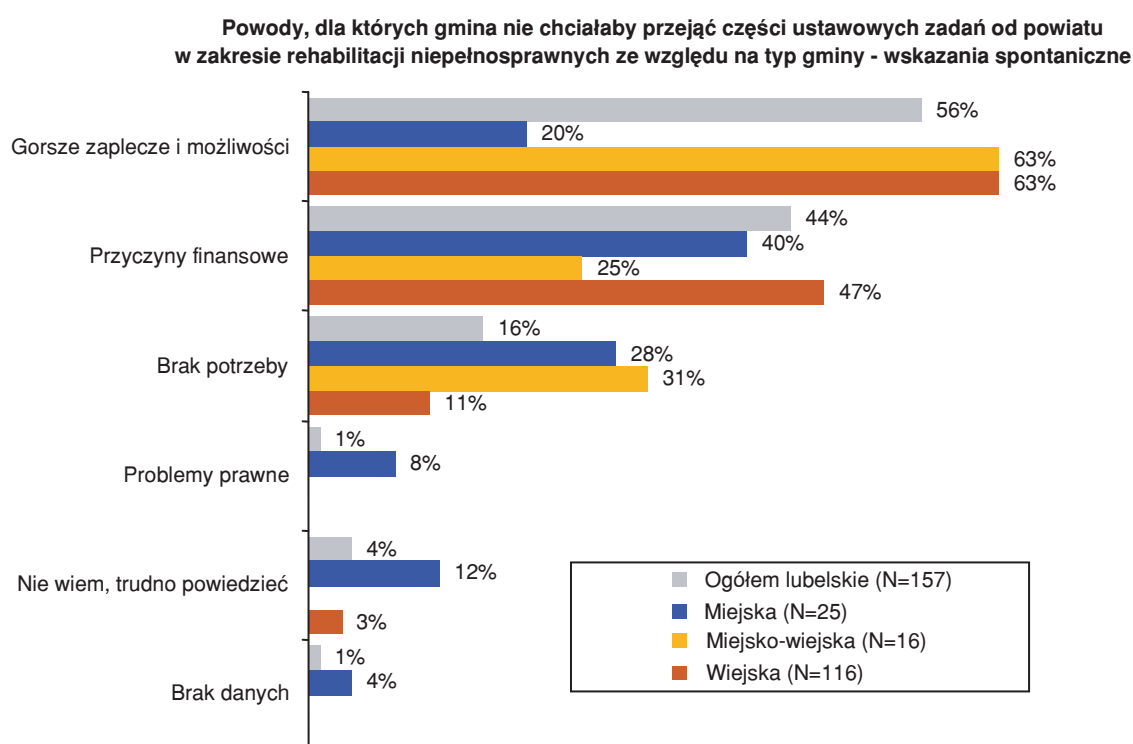

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo lubelskie, N=175

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Podstawowych powodów niechęci lubelskich gmin wobec przejęcia obowiązków związanych z pomocą osobom niepełnosprawnym, należy upatrywać w zapleczu, jakim dysponują samorządy. Wśród najczęściej wymienianych przeszkód znalazły się przede wszystkim **przyczyny finansowe** – wskazywane przede wszystkim przez gminy miejskie, a także **gorsze możliwości i zaplecze** (kadrowe, lokalowe etc.) gmin wobec potrzeb osób niepełnosprawnych (wskazywane przede wszystkim przez gminy wiejskie i miejsko - wiejskie). Zaznaczyć jednak należy, iż co szósta gmina (16%) z tego regionu wskazywała po prostu na brak takiej potrzeby (przede wszystkim gminy miejsko-wiejskie).

Można przypuszczać, iż dysponując lepszym zapleczem i celowymi środkami finansowymi gminy wykazywałyby więcej inicjatywy w podejmowaniu zadań związanych z rehabilitacją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych od powiatów. Tego typu wsparcie zdecydowanie poprawiłoby bowiem możliwości gmin w stosunku do zadań, które przynajmniej częściowo samorządy i tak podejmują w ramach innych działań (np. pomocy społecznej i socjalnej). Mogłoby się to też przyczynić do wyrównywania dysproporcji pomiędzy pomocą udzielaną w miastach (większą z racji bliskości powiatu) i na wsiach (gdzie częściej jest to doraźne, najbardziej podstawowe wsparcie). Dodatkowo adresowanie tych zadań specyficznym do osób niepełnosprawnych sprzyjałoby bardziej efektywnej ich realizacji i zwiększeniu ich różnorodności.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo lubelskie, N=157

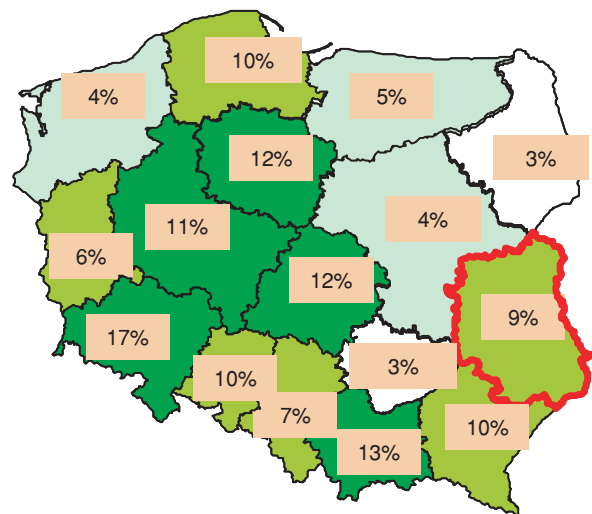

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Przedstawiciele samorządów gminnych z województwa lubelskiego przejawiają umiarkowaną w skali kraju skłonność do przejmowania od powiatu zadań w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

W regionie tym relatywnie częściej, niż w skali kraju, wskazywano na brak takiej potrzeby.

Czy gmina chciałaby przejąć od powiatu część zadań ustawowych w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych?
(ZDECYDOWANIE TAK + RACZEJ TAK)

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Tabela 1. Powody, dla których gmina nie chciałaby przejąć części ustawowych zadań od powiatu w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych w poszczególnych województwach – wskazania spontaniczne

	Ogółem (N=1868)	dolnośląskie (N=112)	kujawsko-pomorskie (N=78)	lubelskie (N=157)	lubuskie (N=49)	łódzkie (N=130)	małopolskie (N=141)	mazowieckie (N=282)	opolskie (N=53)	podkarpackie (N=117)	podlaskie (N=92)	pomorskie (N=85)	śląskie (N=139)	świętokrzyskie (N=56)	warmińsko-mazurskie (N=94)	wielkopolskie (N=186)	zachodniopomorskie (N=95)
Gorsze zaplecze i możliwości	55%	72%	41%	56%	55%	58%	52%	60%	47%	42%	52%	61%	55%	63%	67%	52%	42%
Przyczyny finansowe	46%	56%	28%	44%	43%	30%	49%	48%	47%	63%	48%	35%	50%	32%	32%	61%	39%
Brak potrzeby	11%	6%	9%	16%	10%	15%	16%	10%	23%	9%	7%	7%	12%	7%	15%	10%	12%
Problemy prawne	1%	2%	3%	1%	2%	1%	0%	1%	0%	2%	7%	0%	1%	0%	2%	1%	3%
Kwestie podziału kompetencji	1%	0%	1%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	2%	1%	0%	2%	2%	1%	2%	0%
Inne	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	4%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Nie wiem, trudno powiedzieć	6%	4%	18%	4%	8%	9%	4%	1%	2%	3%	13%	5%	2%	11%	6%	4%	14%
Brak danych	3%	4%	14%	1%	4%	2%	0%	2%	4%	1%	1%	5%	4%	0%	2%	1%	4%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=1868